

№. 489.

Das Weissensteinische
Ringen zusatzig.

7
8 | 260
392 | 49
36
36
96

11-36-49

Adrik, Kono ... Kopf
20 Jani ...

Musio, ...
Caf ...
Jen ...

217

H. ...
...

A

...

Ar. 1798

Nov. 2. 8. Jaan, õ kuuksita Janni ps.

20. 2. 18 / 6. 4. 11. 18

12. Karel, Kaffi Mardij. Kõrvala
p. Kõldeküllast, 22. 7. 18.

1. 3. / 2. 3. 5. 3 / 4. 3. 1

Dec. 6. Mik, õ kuuksõ Hanso pöög
Mlawerel, kuuksõ Ketskoj, 11.

1. 3. / 1. 4. 2. / 3. 5. 3 / 22. 2. 18

ENSV TA Fr. R. Kreutzwaldi nim.
Kirjandusmuuseumi
ARHIIVRAAMATUKOGU

J. R. 1021

Katekismusse

Õppetusse Selletus

üllespandud,

Küsimiste ja Kostmistele
Sannadega

SUMMAAL AUKS

ja nende heaks,

Kes

Õmma Hinge

Õppetusseks ja Parrandamisseks
õigal meel püüdwad latemalt moista, ja
õmma mele tulletada, mis meie Katekismusse
õppetusse sees lühhidelt õpetakse.

Viiteistkümmenmal korral trükkis Jakob Joan
Kõleri Lest, Tallinnas, 1760. Aastal.

6799

MAANITUS.

Armas Sõber!

Se armolinne Jummal on ma-ilmal
 algmisest omma targema nou parrast om-
 ma tahtmist innimestele teada annud, et se
 waene pattune innimenne omma pohjatuma hinge
 hädda pididi õppima süddamest tundma, ja se jär-
 rele noudma, et temma neist armis andist, mis meie
 Issand Jeesus Kristus omma kannatamisest ning
 surma läbbi on saatnud, pididi ossa sama. Et nüüd
 keikile ei anta aega, ja keik ei sa keik se pühha kirja
 läbbikatsuda, ja nendatao õppida, mis nende hing
 õnnistusseks tarwis lähhääb; siis on taewane Jee-
 sa ka murretsenud, etse, mis laiemalt pühhas kirjas
 õppetakse, woiks lühhidelt neile teada sada, kes rum-
 malad on. Ning sedda õppetakse meie Katekis-
 musse ramato sees, kuida innimenne omma patto
 hädda peab õppima süddamest tundma, ja õige usso
 läbbi ommast patto häddast ärrapeasma. Et nüüd
 se wägga tarwis on, et innimenne omma patto häd-
 da õppib süddamest tundma, sest et sel ep olle õiget
 usko, kes ommas süddames hirno ja kartust om-
 ma patto parrast ei olle tunnud, separrast õppime
 meie I. esimesse peatükki sees omma patto hädda
 õiete tundma, sest et kääso läbbi tulleb patto tund-
 minne. Rom. III, 20. Agga sest ei sa küll, kui kegi need
 sannad peast õppib, waid senna jure lähhääb tarwis,
 et meie omma süddant kowwaste läbbikatsume,
 Jummal kääst pühha Waimo tarkust süddamest
 pallu

pallume, ja nenda õppime moistma, et innimenne
 läbbi ja läbbi patto läbbi on rikkutud, et pattud
 ja pattused himmud. hirmsad on Jummalale mehest,
 ja et meie isse ennast ei woi aidata ommast wäest,
 mehest ja tarkussest. Kes sedda diete esimessest peatükist õppib moistma, se tunneb warsti, et ep olle teist
 nou, kuid et temma ennast kulüks waene haige Jē-
 susse omma hinge arsti holeks annab, sest Kristus
 on kāsso ots, digusseks iggaühhele, kes tõeste ussub.
 Rom. X, 4. Kui kāsik meid saab diete hirmutanud,
 siis hakkab Jēsus nisuggused, kes koorma al ja
 waewatud on, rõmustama ja aitama. Agga meie
 rummal meel ja moistus ei moistata sedda mitte, se-
 pärrast on diget usko tarwis, ja se dige usk on
 Jummalale tõ. Ewes. II, 8. Kol. II, 12. Agga usk ep
 olle mitte se tühhine ja paljas mõtte, kui kegi ütleb:
 minna ussun: waid se dige usk mudab meid, ja
 sünnitab meid ueste Jummalast, surretab wanna A-
 dama, teeb meid koggone teiseks innimesseks südda-
 me, mele, ja keige mõttede polest, ja toob sedda
 pühha Waimo ennesega. Ja sesinnatse dige usso
 jure peab meid juhhatama

II. Se teine peatük usso õppetusest; seal sees
 õppetakse meid, mis Jummalale meile on head teinud,
 ja ikka weel ennam teeb, ja mis meie kõhhus
 on tühhele panna ja tehha, kui meie tõeste sure
 Jummalale sisse ussume. Agga sest et dige usk on
 Jummalale tõ, et meie ei woi ommast wäest omma
 patto hädda, kurjust ja nuhtlust mitte diete tunda,
 egga Jummalale sisse uskuda, sepärrast õppetakse

III. Kolmandama peatükki sees, et meie kõhhus
 on Jummalale palluda süddamest, ei mitte ükspäi-
 nis kelega egga aia-witeks. Agga siis wast on pal-
 we Jummalale mele pärrast, kui innimenne omma

Patto hädda tunneb, ja weel ennam pääw päwast
 puab tunda, kui ta hakkab moistma, kui palju head
 Jummal temmale Jeesusse Kristusse läbbi on tei-
 nud, ja wõttab sepärrast kaddumad asjad alwaks,
 ja need kaddumatta taewalikud annid sureks pan-
 na. Nenda pallub sähhärdune õige risti-innimenne
 suust ja süddamest, et Jummal temmale tahhaks
 armo anda, Jummalala sanna ja tahtmist pääw pä-
 walt selgeste ja puhtaste õppida ja ka puhhaste
 sedda mõda ellada, kui Jummalala laste kõhhus on,
 et temma woiks Jummalala tahtmist armastada,
 ja se läbbi kurrati, ma- ilma, ja omma lihha taht-
 misse peäle woimust sada. Se wasto, kui sinna
 kelega ommad palwed lobbised, ja se jures patto
 siise jääd, sedda el arwa Jummal mitte palweks,
 sest nenda prugid sinna Jummalala nimme kurjaste,
 mis Jummal kelab teise kässo sees, ja ahwardab,
 et temma ei tahha nuhtlematta jätta neid, kes tem-
 ma nimme kurjaste suhho wõtwad. Et nüüd meie
 palwe nenda Jummalala mele pärrast woiks olla,
 siis õppetakse meid.

IV. Neljandama peatükki sees, kuida Jummal
 jubba ristmisse läbbi meiega ühhe seädusse teinud, et
 temma tahhaks meie armas Jummal ja õnnisteg-
 gia olla, ja meie piddime sesamma seädusse pärrast
 kui waggad lapsed tedda süddamest kartma, ar-
 mastama, temma peäle lootma ja temma sanna
 kuulma. Et nüüd se pärris- pat ka need waggad
 arwatelleb, ja kurrat se läbbi neid, kes pattusi
 põõrnud, ueste kiusab patto wõrgoga kinniwed-
 dada, sepärrast õppetakse selgeste, mis ristminne
 tähhendab, moista sedda, et se wanna Adam,
 kurri südda ehk pärris- pat peab iggapäwase kah-
 hetsemisse ning pattustpõõrmisse läbbi sama
 ärrau-

ärvaupputud, ja Jeesusse wäe läbbi ärrasurrema keige patto ja kurja himmudega, et se uus innimenne, ehk uus meel ja südda, mis Jummal loob, woiks etterulla, ja ikka Jeesusse abbi läbbi patto peäle woimust sada.

Kes nenda omma ristmisse seädusse järrele püab ellada, se wõttab ka ilma kawwalusseta Jummalale ääst abbi patto wasto palluda, sest taewane Jessa annab heal meel pühha Waimo neile, kes tedda palluwad. Luf. xi. 13.

Kes nüüd ussin tahhab olla se järrele noudma, mis nende nelja peatükki sees õppetakse, se tunneb kül warsti, kuidas kurrat, ma-ilm ja temma kurri südda tedda saggedaste hirmutawad, ja püüdwad tedda arraks tehha ja ärrawärsitada, patto wasto woitlemast, et temma ei peaks otsani kurja wasto pannema, egga woimust sama. Agga sepärrast ei pea üks waimolik söddamees mitte kartma egga tagganema, waid temma kohhus on Jummal ja meie Jssanda Jeesusse Kristusse ilmaotsata armo läbbi ennast kinnitada, julge olla, ja tähhele panna, mis sured heateggemised Jummal meile on teinud meie Jssanda Jeesusse Kristusse kannatamisse, surma ja ülestõusmisse läbbi, ja kui suurt murret meie armas Onnisteggia meie eest on piddanud, et temma ühhe armo-sõma-aia on seädnud omma waggadele, kes tõeste uskwad ning temma sanna kuulwad, et nemmad se jures omma Jeesusse suurt waewa, surma, ja immelikko rohket armo omma mele piddid tulletama, ja se läbbi julgust wõtma kurrati, patto ja kurjade irnimeste arwatellemisse wasto panna, ja kannatlikkud olla keige ihho ja hinge willetsusse sees, Rom. VIII. 18. Ja sedda peab meid õppetama

V. Se wies peatük pühast õhto = sõma = aiast. Kui sa sedda, mis lühhdelt on õöldud, diete tähele panned, siis nääd sa warsti, et sest ei sa kül, ja et se ei kolba warsti Jeesusse lauale, kes ükspäinis katekismusse sannad peast õppib, ja ei moista, egga kuusa omma ello aiada sedda möda, mis temma on õppinud: waid et senna jure wägga tarwis lähháb, et sinna Jummal tahtmist diete moistad, ussüd, ja süddamest murretsed omma ello aiada sedda möda, kui need esimesed nelli peatükid sind õppetawad, ja siis woid sinna kui üks õige woõras sinno Jeesanda Jeesusse laua jure tulla.

Need sinna sed katekismusse õppetusse selletused ei te sind ka mitte kolbawaks, kui sinna need sannad ükspäinis peast õppid, sest se ep olle ühtegi nou: waid need selletused on nende himmo ja palwe párrast üllespandud, kes heal meel se lábbi püüdwad meles piddada, mis nemmad Jummal samaft laiemalt on kuulnud ja õppinud. Kui nüüd nisuggused innimesed õiget kasso neist selletussist tahtwad sada, siis peawad nemmad keige ennamiste Jummal káest armo ja tarkust palluma, et Jummal omma sure armo párrast neid wõttaks tõe tele juhhatada. Arra mõtle, et se on uus õppetus, sest kes nenda mõtleb, se tunnistab sega ülles omma suurrt rummalust ehk tiggedust. Sest et meie waene tallopoia suggu ei tahha heal meel Jummal sanna selgeste õppida ja moista, sepárrast ellab temma keige-ennamiste ni sure hirmsa sõggedusse sees. Kui üks perremees himmustab head wilja, siis on kül temma kohhus Jummal káest siggidust palluda ja odata, agga se jures peab temma omma põldo hásti harrima ja head semet wálja külwama; nenda on ka se luggu innimesse süddame põlloga, sedda pead sinna hásti

Zummala sannaga harrima, ja Zummala sannast
 õppima, mis hea ehk mis kurri on; kurja pead sinna
 mahhajätma, ja se järrele noudma, mis hea ning
 Zummala tahtmisse parrast on, siis annab Zummal
 sinnule tõeste omma siggidust, et sinna diete tar-
 gaks ja wimaks õnsaks woid sada. Agga kuis woib
 se innimenne Zummala tarkust ennesele sada, kelle
 südda on ja jääb rummalusse läbbi ühhe sõta-
 marnatseks, kes laisk ja holeto on, kes kardab Zum-
 mala sanna diete õppides, ja arwab sedda koor-
 maks, kui tedda õige tele juhhatakse? Meist ütleb
 Jesus Matt. XIII, 12. Agga kennel ep olle, selle
 kääst peab ka ärrawoetama mis temmal on. Se
 parrast ärka ülles ommast rummalussest, kes so
 maggad patto unne sees, ja touse ülles surnust,
 ehk pattusest ellust, siis wõttab Kristus sind wal-
 gustada, se on: temma teeb sind targaks. Ewes. V,
 14. Dlle tru ja ussin esmalt wähhema õppetusse
 sees, siis annab Zummal sulle ikka suremat armo ja
 tarkust. Matt. XIII, 12. Sest kennel ial on, sellele
 peab antama, ja temmal peab käl ollema. Meie
 Jesanda Jesusse Kristusse Zummal, se au Josa
 wõtko teile anda iggaühhele, kes süddamest om-
 ma hinge eest murret kannab, tarkusse ja ilmuta-
 misse Waimo, temma tundmisses; ja teie mois-
 tusse walgustud silmad, et temma woiks teada,
 mis temma kutomisse lotus, ja mis temma au
 parrandusse rikkus on pähha innimeste sees; ja
 mis temma üpris wägga suur wäggi on meie
 sees, kes meie ussume temma suurt wäggewat
 reggemist möda meie sees,

Ewes. I, 17, 18, 19.

Se tõe Waim juhhatago meid teige tõe sisse;

A M E N.

Uks Palwe / Kui sinna hakkad Jummalala sanna õppima.

Sh! armas taewane Jeesa/ anna min-
nule omma pühha Waino/ ja wal-
gueta mind / et minna sinno sanna uenda
woiksin tähele panna / et minno südda se
läbbi woiks parrandatud ja ueste lödud
sada; peästa mind sinno kalli sanna läbbi
keigest rummalusfest / ja anna mulle üle-
welt sedda taewalikko tarkust omma Poia
Jesust öiete tunda ja Lemma läbbi vatto/
kurrati ja keikide kurja inimeste nou peä-
le woimust sada. Önnista nendatao min-
no waese hinge önnistusfeks sinno pühha
sanna / sesamma sinno armsa Poia JEE-
susse Kristusse / minno kalli önnis-
teggia pärrast. Amen!

---

*NB. Ein Sternchen * deutet in der Erst-
rung des Catechismi an diejenigen Fragen,
die im Handbuch gestanden.*

Meie Kristi: Oppetusse wiis Peatükki.

Esimenne Peatük.

Jummala künnest Kärsust.

Esimenne Käst.

Sul ei pea mitte teisi Jummalaid ol-
lema minno kõrwas.

Mis se on?

Meie peame Jummalat ülle keige asjade kart-
ma, armastama ja temma peäle lootma.

Teine Käst.

Sinna ei pea mitte Jummalala omma
Jesanda nimme ilma-asjata subho wõt-
ma; sest Jesand ei jätta tedda nuhtlemat-
ta / kes temma nimme kurjaste prugib.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armasta-
na, et meie temma nimme jures mitte ei nea, et

wañnu, ei lausu, ei walleta egga petta; waid et
meie sedda feige hädda sees appi hüame, pallume,
Eidame ja tänname.

Kolmas Käst.

Sinna pead pühapäwa pühitsema.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armasta-
ma, et meie jutlust ja temma sanna ei põlga;
waid et meie sedda pühaks peame, heal meel ku-
leme ja õppime.

Neljas Käst.

Sinna pead omma isä ja omma
emä auustama / et sinno käsfi hästi
käib / ning sinna kawa ellad Ma peäl.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armasta-
ma, et meie ommad wannemid ja issandid ei põlga
egga wihhast; waid et meie neid auustame, te-
nime, nende sanna kuleme, ja neid armsaste ja
kalliste peame.

Wies Käst.

Sinna ei pea mitte tapma.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armasta-
ma, et meie omma liggimesse ihhule ühtegi kahjo
ehk kurja ei te; waid et meie tedda aitame, ja
temmale head teme feige ihho hädda sees

Kues Käst.

Sinna ei pea mitte abbiello ärrarittu-
ma.

Mis

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie kasinaste ja puhtaste ellame kõnnette ja teggude sees, ja et iggaüks peab omma abikasa armastama ja auustama.

Seitsmes Käsk.

Sinna ei pea mitte warrastama.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse rahha ehk warra ei wõtta, egga kawwala kauba, egga pettise tõga eneste pole ei kisu; waid et meie temma warra ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Kahheksas Käsk.

Sinna ei pea mitte üllekohto tunnistama omma liggimesse wasto.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse peäle mitte kawwalaste ei walleta, tedda mitte ei petta, keelt ei pekka, egga kurje kõnnesid temma peäle ei tõsta; waid et meie temma eest kostame, keik head temmast kõnneleme, ja keik asjad heaks kåname.

Ühheksas Käsk.

Sinna ei pea mitte hinnustama omma liggimesse kodda.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse parrandust ehk kodda kawwalussega ei pua, egga õigusse nimmel eneste pole ei kisu; waid et meie tedda aitame, et temma jedda ennesele woiks piddada.

Kõm-

Kümnes Käst.

Sinna ei pea mitte himmüstama omma liggimesse naest/ süllast/ ümmardajat/ weiksid/egga muud/mis temma pärralt on.

Mis se on?

Meie peame Jummalat kartma ja armastama, et meie omma liggimesse naest, perret ehk weiksid ärra ei awwatelle, egga wäggise ei wotta; waid et meie neid maenitseme, et nemmad paigale jäwad, ja tewod, mis nende kōhhus on.

Mis ütleb nüüd Jummal teikist neistsinnatsist käskudest?

Temma ütleb nenda: Minna se JS sand/ sinno Jummal/ ollen üks wägga wiuhane Jummal/ kes wannematte patto nuhtleb laste kätte kolmandamast ning neljandamast põlwest sadik/ kes mind wihtawad. Agga neile/ kes mind armastawad/ ja minno käskud reawad/ teen minna head tuhhandest põlwest sadik.

Mis se on?

Jummal ahwardab nuhhelda teik, kes need sinatsed käskud ülleastwad; sepärrast peame meie temma wiuha kartma, ja mitte nendesinnaste käskude wasto teggema; agga temma tootab armo ja teik head teikile, kes need käskud peawad, sepärrast peame meie tedda ka armastama, temma peäle lootma, ja hea melega temma käskomõda teggema.

Tei-

Teine Peatük.
Pühhasst Kristi-Uõsust.

Esimenne õppetus:

Mõnna ussun Jummal se Jesa/ Keige-
wäggewama taewa ning Ma Poja sisse.

Mis se on?

Minna ussun, et Jummal mind ja keik lo-
mad on lonud, ihho ja hinge, silmad, kõrwad,
ja keik liikmed, moistust ja keik meled on an-
nud, ja weel hoiab; ja peälegi rided, kingad,
sõmisse ja jomisse, kooda ja maia, naese
ja lapse, põllo, weiksid, ja keik wilja, keik ih-
ho ja ello tarwidust ja toidust rohkesti ja igga-
pääw ka annab, ja keige hädda ja kurja eest hoi-
ab ja kaitseb; ja se keik teeb temma isalikkust
jummalikkust armust ja heldussest, ja ei mitte se-
parrast, et minna sedda wäärt ehk teninud ollen;
se eest on minno kõhhus tedda kita, tännada, te-
nida, ja temma fanna kuulda; se on tõeste tõssi.

Teine õppetus.

Arwalunnastamisest.

Minna ussun Jesusse Kristusse Jum-
mala ainu Poia meie Jesanda sisse/ kes on
fadud pühhasst Wainust / ilmale todud
neitsist Mariast / kannatanud Pontsusse
Pilatusse al / ristil peäle podud / surnud
ning mahhamaetud / allalainud põrgo-
haus.

hauda / kolmandamal päwal jälle ülles-
 tousnud surnust / ülleslainud taewa / is-
 tub Jummal omma keigewäggewama
 Jäsa parramal kael / seält temma tulles
 Kohhut moista ellawatte ja surnutte
 peäle /

Mis se on?

Minna ussun, et JEsus Kristus tõssine Jum-
 mal, kes ommast JEsast iggawest sündinud, ning
 ka tõssine innimenne, kes neitsist Mariast ilmale
 todud, minno JEsand on, kes mind ärrakaddu-
 nud ja hukkamoiistetud innimest on peästnud ja
 lunnastanud keikist pattust, surmast, ja kurra-
 ti wäest, ei mitte kulla ehk hõbbedaga, waid omma
 pühha kalli werrega, ning omma ilmasüta kanna-
 tamisse ja surmaga, sepärrast et minna temma
 omma pidin ollema, ja temma rikis temma al-
 ellama, ning tedda temma iggawesse õigusse, wag-
 gadusse ja õnnistusse sees, nenda kui temma
 on üllestousnud surnust, ellab ning wallitseb igga-
 weste, se on tõeste tõssi.

Kolmas Dypetus:

Pühhitsemissest.

Minna ussun pühha Waimo sisse / üht
 pühha risti-koggodust / pühhade osfasa-
 mist / pattude andeks-andmist / lihha ülles-
 tousmist ja iggawest ello / Amen.

Mis se on?

Minna ussun, et minna ommast melest ja wäest
 mitte ei woi JEsusse Kristusse omma JEsanda sis-
 se

se uskuda, egga temma jure sada; waid pühha
 Waim on mind Ewangeliummi läbbi kutsnud,
 omma annettega walgustanud, ja õige usso sees
 pühhitsenud ja hoidnud, nenda kui temma keige
 pühha rist-i-koggodusse Ma peäl kutsub, koggub,
 walgustab, pühhitses, ning Jeesusse Kristusse
 jures õige ja aino usso sees hoiab, sesamma ris-
 ti-koggodusse sees temma minnule ja keikile usklik-
 kudels iggapääw keik pattud rohkestes andeks an-
 nab, ja wiimsel päwal mind ja keik surnudülles-
 ärratab, ja minnule keige usklikkudega Kristus-
 se sees iggawest ello annab, se on tõeste tõssi.

Kolmas Beatik.

Pühhasst Jēsa meie Palwest.

Jēsa meie/ kes sa olled taewas/ pühhit-
 setud sago sinno nimmi / tulgo meile
 sinno riik / sinno tahtminne sündko kui taes-
 was / nenda ka Ma peäl / meie iggapääwast
 leiba anna meile tännapääw / ja anna
 meile andeks meie wõllad / kui meie an-
 deks anname omma wõlglastele / ning ära
 ra sada meid mitte kiusatusse sisse / waid
 peästa meid ärra sest kurjast; sest sinno
 pärralt on se riik / ning se wäggi / ning se
 au taawest / Amen.

Jēsa

Jesä meie / kes sa ollied taewas.

Wis se on?

Jummal tahhab meid se läbbi armolikkult kut-
suda, et meie peame uskma, tedda meie dige Jesä
ja meid temma diged lapsed ollewad, et meie jul-
geste ja kindla lotussiega tedda peame palluma,
nenda kui armad lapsed omma armsa isä pallu-
wad.

Esimesne Palwe.

Pühhitsetud sago sinno nimmi.

Wis se on?

Jummala nimmi on käl isse-enneses pühha; ag-
ga meie pallume sesinnatse palwe sees, et se ka meie
jures saaks pühhitsetud.

Kuida sünnib se?

Kui Jummal sanna selgeste ning puhtaste õp-
petakse, ja meie ka pühhaste kui Jummal lap-
sed sedda möda ellame, sedda aita meid, armas taewane
Jesä. Agga kes teist wisi õppetab, ja el-
lab, kui Jummal sanna õppetab, se ei pühhitse
mitte meie seas Jummal nimme; se eest hoia
meid, armas taewane Jesä.

Teine Palwe.

Tulgo meile sinno riik.

Wis se on?

Jummal riik tulleb käl ilma mele palweta is-
se-ennesest; agga meie pallume sesinnatse palwe
sees, et se ka meie jure tulleks.

Kuida sünnib se?

Kui se taewane Jesä omma pühha Waimo mel-
le annab, et meie temma pühha sanna temma a

mo läbbi ussume, ja Jummalale mele pärrast ellame siin aialikkult ja seäl iggawest.

Kolmas Palwe.

Sinno tahtminne sündko kui taewas/
nenda ka Ma peäl.

Mis se on?

Jummalale hea armolinne tahtminne sünnib käl ilma meie palweta; agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et se ka meie jures sünniks.

Kuida sünnib se?

Kui Jummal keige kurja nou ja tahtmisse rikkub ja kelab neid, kes meid ei tahha lasta Jummalale nimme pühhitseda, egga temma riki meie jure tulla, kui on kurrati, ma-ilma ja meie lihha tahtminne; waid kinnitab ja hoiab meid kindlaste omma sanna ja usso sees meie otsani, se on temma armolinne ja hea tahtminne.

Neljas Palwe.

Meie iggapäwast leiba anna meile tännapäiw.

Mis se on?

Jummal annab iggapäwase leiba käl ilma meie palweta keikile kurja inimestele; agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et temma meile annaks sedda moista, ja tännoga wastowõtta meie iggapäwase leiba.

Mis on iggapäwane leib?

Keik, mis meie ihho toidusseks ja üllespiddamisseks tarwis lähkääb: söminne, jominne, rided, tingad, kooda, maia, põld, weiksed, rahha, wara wagga abbikasa, waggad lapsed, wagga perre,

waggad ja tru-id üllemad , hea wallitsus , heilm, rahho, terwis, aus ello, head sõbrad, tru-inaabred, ja muud nisuggused asjad.

Wies Palwe.

Ja anna meile andeks meie wõllad/ kui meie andeks anname omnia wõlglastele.

Wis se on?

Meie pallume sesinnatse palwe sees, et se taewane Jõsa mitte ei tahhaks wadata meie pattude peäle, egga nende parrast meile sedda keelda, mis meie pallume; sest meie ep olle sedda mitte wäärt, mis meie pallume, ja ep olle sedda ka mitte teninud; waid temma tahhaks meile sedda keif armust anda, sest et meie iggapääw paljo patto teme, ja selget nuhtlust tenime. Siis tahhame meie ka südamest andeks anda, ja heal meel head tehha neile, kes meie wasto eksiwad.

Kues Palwe.

Ming ärra sada meid mitte kiusatusestisise.

Wis se on?

Jummal ei kiusa kül keddagi, agga meie pallume sesinnatse palwe sees, et Jummal meid tahhaks hoida ja üllespiddada, et kurrat, ma-ilm ja meie lihha meid ei petta, egga sada ebba-usso, kaksipiddimõtlemisse, ja monne mu sure patto ja häbbisise, ja kui meid sega peaks kiusatama, et meie kummatagi wiimselt ärrawoidame, ja woimust same.

Seitsmes Palwe

Waid peästa meid ärra se

Mis se on?

Meie pallume sesinnatse palwe sees kui ühhel hobil, et se taewane Issa meid tahhaks peasta keisgesuggusest ihho = ja hinge =, warrandusse = ja aukahjust, ja wimaks, kui meie surma tunnike tulleb, õnsa otsa meile anda, ja armoga sestinnatsest hädäda orrust ennese jure taewa wotta, Amen.

Mis on Amen?

Se on, et minna pean kindlaste uskma, et se taewane Issa meie palwed heldeste on wastotnud ja kuulnud; sest et temma isse on meid käästnud nenda palluda, ja tootanud, et temma meid tahhab kuulda. Amen, Amen, se on: jah, jah, se peab tõeste nenda sündima.

Neljas Peatük.

Pühast Ristmisest.

Mis on Ristminne?

Ristminne ep olle mitte paljas wessi, waid üks nisuggune wessi, mis Jummalä käästus on seätud, ja Jummalä sannaga ühtepandud.

Mis Jummalä sanna se on?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütleb Matheusse ramato wiimses peatükis: (28, 19.) Minge ja õppetage keik rahwast, ja ristige neid Jummalä se Issa, ja se Poia, ja se pühha Waimo nimmel.

Mis annab ehk sadab ristminne?

Temma sadab pattude andeks-andmist, peastab ärra surmast ja kurratist, ja annab iggawesse õnnistusse keikile, kes sedda ussuwad, mis Jummalä sanna ja tootused kuulutawad.

Misfuggused on need Jummalala sannad ja tootused?

Kui meie Jõsand JEsus Kristus ütleb Mar
lusse ramato wiimses peatükis : (16 , 16.
Kes usub , ja tedda ristitakse , se peab õn
saks sama , agga kes ei ussu , tedda peab huk
ka moistetama.

Kuida woib wessi ni sured asjad tehha ?

Wessi ei te sedda tõeste mitte , waid Jummal
fanna , mis weega ja wee jures on , ja usk
mis seddasamma Jummalala fanna wee sees us
sub ; sest ilma Jummalala sannata on wessi palja
wessi , ja ei mitte ristminne ; agga Jummal
fannaga on se üks ristminne , se on üks ello wes
täis armo , ja uesündimisse pesseminne pühh
Waimo läbbi , kui pühha Paulus ütleb Titus
ramato kolmandamas peatükis : Jummal on
meid õnsaks teinud uesündimise pessemisse
ja pühha Waimo uendamisse läbbi , ted
da temma on wäljawallanud meie peäle roh
keste JEsuse Kristuse meie Onnisteggia
läbbi , et meie temma armo läbbi õigeks teh
tud iggawesse ello pärriaks piddime samo
lotuse järrel ; se on üks tõsine fanna.

Mis tähhendab nisuggune wee ristminne ?

Se tähhendab , et wanna Adam (se on meie
pattune südda) peab iggapäwase kahhetsemisse
ja pattuspõõrmisse läbbi meie sees ärra uppu
tud sama , ja surrema keige patto ja kurja him
mudega , ja iggapäw jälle etterullema ja üs
lestousma se uus innimenne , kes õigusse ja püh
hastusse sees Jummalala ees peab iggaweste ell
ma.

Kui

Kus se on kirjotud?

Pühha Paulus ütleb ommas ramatus Roma-
rahwale kirjotud, kuendomas peatükis: Meie
olleme Kristussega mahhamaetud ristmiese
lääbi surma sisse, et otsego Kristus on ülles-
ääratud surnust Josa au lääbi, meie ka nen-
da peame udes ellus kääma.

Wies Beatuf.

Pühhas Altari Sakra- mentist.

Mis on Altari Sakrament?

SE on meie Issanda JEsusse Kristusse tössine
ihho ja werri, leitwa ja wina al meile risti-
rahwale süa ja jua, Kristussest ennesest seätud.

Kus se on kirjotud?

Nenda kirjotawad need pühhad Ewangelistid:
Matteus, Markus, Lukas ja se pühha Paulus:

Meie Issand JEsus Kristus sel ösel/
mil tedda ärra-anti/ wottis leiba/ tännas/
murdis ja andis omma Jüngrittele/
ja ütles: wotke/ söge/ se on minno ihho/
mis teie eest antakse/ sedda tehke minno
mällestusseks.

Selsammal kombel wottis temma ka
karrika pärrast öhto-söma-aega/ tännas
ja andis omma Jüngrittele ja ütles: joge
keik seält seest/ sesunnane karrikas on se
mis seädus minno werre sees/ mis teie

ja mitme eest ärrawallatakse pattude andeks-andmisses; sedda tehke ni mittoford/ kui teie sest jote/ minno mällestusses.

Mis lasso on meil sestjuggusest sömissest ning jomissest?

Sedda näitwad meile needsinnaatse sannad: mis teie eest ärra-antakse ja ärrawallatakse pattude andeks-andmisses; se on , et meile sakramenti sees pattude andeks-andmist, ello ja önnistust nende sannade läbbi antakse; sest kus pattude andeks-andminne on, seal on ka ello ja önnistus.

Kuida woib ihholik söminne ning jominne nisuggused sured asjad tehha?

Söminne ja jominne ei te sedda töeste mitte, waid need sannad: mis teie eest ärra-antakse ja ärrawallatakse pattude andeks-andmisses; need sannad on ihholikko sömisses ja jomisses jures, kui üllem assi sakramenti sees, ja kes needsammad sannad ussub, sel on, mis nemmad tunnistawad, pattude andeks-andminne.

Kes wottab aufaste sefinnaatse sakramenti wasto?

Paastma ja ihho polest ennast walmistama, on üks kaunis wäljaspidine kombe; agga se on diete ja hästi walmistud, kellel usk on nendesinnaatse sannade peäle: mis teie eest ärra-antakse ja ärrawallatakse pattude andeks-andmisses; agga kes neidsinnaatseid sanno ei ussu, ehk kaaspiddi mötleb, se ep olle mitte wäärt, egga hästi walmistud, sest se sanna: teie eest, tahhab selged usklikud süddamed.

Hom.

Hommiko-Palwe.

Onnistago mind Jummal Josa, Poeg ja
pühha Waim, Amen.

Sinna tännan sind / minno armas
taewane Josa / JEsusje Kristusse
sinno arma Poia meie JEsanda läbbi /
et sinna mind minnewal õsel osled armo-
likkuit hoidnud ja kaitstud keige ihho ja
hinge kahjo eest. Minna passun sind / an-
na mulle armo / et minna woiksin omnad
pattud süddamest tunda / kahhetseda ja
mahajätta / ja anna mulle andeks keik
mituno pattud ja eksitused / misga min-
na sind oien wiuhastanud; kaitse ja hoia
mind selsinnatsel päwal armolikkult keige
patto / kurja ning kahjo eest / et keik minno
mõtte / sanna / teggo ja ello woiks sinno
mele pärrast olla. Sest minna annan
omma ihho ja hinge / meie üllema wallit-
seja / ja keik muud üllemad / meie wanne-
mad / süggulased / waenlased / keik risti-
rahwast / ja keik / mis mul on / sinno ho-
leks; sinno pühha Waim wallitsego mind /
sinno pühha Ingel olgo minno jures / et
se kurri waenlane ühtegi melewalda min-
no peäle ei sa / Amen.

Walwed enne Söma = aega.

REtide silmad lootwad / Jesand / sinno
peäle / ja sinna annad neile nende
roga ommal ajal. Sinna teed lahti om-
mad helded ja rohked täed / ja täidad leit-
mis ellab / hea melega.

Au olgo Jummalale Jesale / Poiale /
ja pühhale Waimule / Amen.

Jesa meie, kes sa olled taewas. n. t. s.

Jesand Jummal / taewane Jesa / õn-
nista meid ja needsinna sed sinno an-
nid / mis meie sinno rohkest armust was-
towottame Jesuse Kristuse meie Jes-
sanda läbbi / Amen.

Kristus üle: Innimenne ei ella ükspäi-
nis leiwast / waid iggaühhest sammast / mis
Jummalala su läbbi täib / Amen.

Walwed pärrast Söma = aega.

Tunnage Jesandat / sest temma on hel-
de / ning temma heldus kestab igga-
west / kes leitge lih hale roga annab / netle
weistele nende sõmist annab / neile nõu
kaarnaile / kes tedda apri hüüdwad. Tem-
mal ep olle rõmo hobbose wäest / egga me-
lehead ühhegi luist ; sel Jesandal on meie
hea

hea neist/ kes tedda kartwad ja temma
arimo peäle lootwad.

Au olgo Jummalale Isale/ Poiale/
ja pühhale Waimule. Amen.

Isa meie, kes sa olled taewas. n. t. s.

Mie tänname sind/ Jesand Jummal
taewane Isa/ Jesusse Kristusse
meie Isanda läbbi/ keige sinno ande ning
beateggemisse cest/ kes sinna ellad ning
wallitsed iggaweste/ Amen.

Jummal olgo fidetud ja tännatud sö-
mis'e ja jomis'e ja temma kalli sanna
cest/ temma andko meile eddespidi meie
iggapawast leiba/ ja õnnistago meid ka
hinge polest Jesusse Kristusse meie Is-
sanda läbbi/ Amen.

Jsand/ sinno suur nimmi olgo fidetud
nüüd ja iggaweste/ Amen.

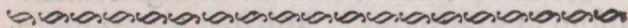
Shto = Palwe.

Õnnistago mind Jummal Isa, Poeg ja
Pühha Waim, Amen.

Mina tännan sind/ minno armas
taewane Isa/ Jesusse Kristusse
sinno armsa Poia meie Isanda läbbi/ et
sinna mind minnewal päwal olled ar-
molikkust holdnud ja kaitstud keige ihho

ja hinge kahjo eest. Minna passun sind/
 anna mulle armo / et minna woiksin om-
 mad pattud süddamest tunda / kahhetseda
 ja mahha ätta / ja anna mulle andeks
 keik minno pattud ja ekstusjed / misga
 minna sind ollen wiuhastanud ; kaitse
 ja hoia mind selfinnatfel õsel armolikkult
 keige patto / kurja ning kahjo eest / et keik
 minno mõtte / sanna / teggo ja ello woiks
 sinno mele pärrast olla. Sest minna an-
 nan omma ihho ja hinge / meie üllema
 wallitseja / ja keik muud üllemad / meie
 wannemad / süggulased / waenlased keik
 risti-rahwast / ja keik / mis mul on / sin-
 no hõleks ; sinno rühha Waim wallitsego
 mind / sinno pühha Ingel olgo minno
 jures / et se kurri waenlane ühtegi mele-
 walda minno peäle ei sa / Amen.

Õppetus

Melewallasst pattud andeks anda ja kinnitada.

Mis on pattude andeks-andmissse ja kinnitamisse
 Melewald ?

Pattude andeks- andmissse ja kinnitamisse me-
 lewald on se woimus , mis meie Issand
 Jesus Kristus Ma peäl armo-õppetusse kuluta-
 missse sees on seädnuud , neile pattustele , kes pat-
 tust pöörwad , pattud andeks anda ; agga nelle , kes
 pattust

pattust ei pödra, pattud kinnitada, nenda kui Kristusse sannad tunnistawad.

Kuida siis Issand Kristus ütleb?

Temma ütleb nenda Joannesse ramatus: 20, 21 = 23. Nenda kui se Issa mind on läkkitanud, nenda läkkitan minna teid ka. Wotke pühha Waimo: Kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud, Kellele teie ial pattud kinnitate, neile on need kinnitud.

Mis kasso sadab se Melewald?

Sedda tunnistawad meile need sannad: Kellele teie pattud andeks annate, neile on need andeks antud; se on, et pattud andeks antakse neile usklikkudele Jesusse Kristusse nimmel, kes sedda omma surma ja werre läbbi on saatanud, et usk kinnitakse ja südda julgust ja rahho tunneb. Sest kui pattud on andeks antud, siis südda usso läbbi rahho tunneb.

Kuida woiß Jannimenne pattud andeks anda?

Jannimenne ei woi pattud andeks anda isshenest ehk ommast loast, waid ammeti polest ja Issanda Jesusse Kristusse käskmisse peäl, nenda kui need sannad tunnistawad: Kellele teie pattud andeks annate, neile on need andeks antud: wotke pühha Waimo. Sest otsego Jannimesse Poial Ma peäl melewalda on pattud andeks anda, nenda on temma sedda melewalda Ewangeliummi ehk armo-õppetusse kulutamisse ammetile annud, kui temma ütleb: Kui se Issa mind on läkkitanud, nenda läkkitan minna teid ka. Joan. 20, 21. ja Luf. 10, 16. Kes teid kuleb, se kuleb mind.

Kellele

Kellele peab pattud andek's antama?

Meile, kes omma patto häda tõeeste tundwad, kahhetsewad, ja allandikke ja usklike süddamega ülestunnistawad, ja JEsusse Kristusse parrast armo ja rõmustamist ihaldawad; sest nenda ütleb Jssand JEsus selle alwatud wasto: Olle rahbul, minno poeg, sinno pattud on sulle andek's antud. Matt. 9, 2; ja patto kahhetsewa naese wasto: Sinno pattud on sulle andek's antud, sinno usk on sind aitnud, minne rahhoga. Luk. 8, 48. 7. p. 48. f.

Kellele peab pattud kinnitama?

Keifile innimestele, kes pattust ei pöra, ja ei ussu, kes meel patto sees jäwad ellama ja keif head maenitsust põlgwad, nenda kui meie Jssand Jesus Kristus õppetab Matt. 18, 15: Kui sinno wend sinno wasto eßib, siis minne, ja nomi tedda sinno ja temma keskes ükspäinis; kui temma sind kuleb, siis olled sinna omma wenna kassuks sanud. Agga kui temma sind ei kule, siis wotta weel üks ehk kaks ennesega, et keif assi kahhe ellik kolme tunnistaja sius seisaks; agga kui temma neid ei kule, siis anna koggodussele teada; agga kui temma koggodus ei kule, siis olgo ta sinno melest kui üks paggan ja tõlner.

Mis saggused pattud peab ülestunnistama?

Jummala ees peab innimenne ennast keifipiddi pattuseks tunnistama, ka nende pattude polest, mis temma ei tea agga tunne, nenda kui meie Jsa meie palwes teme; agga õppetaja ees tullewad need pattud ülestunnistada, mis meie teame ja ommas süddames tunneme.

Misfuggused pattud need on ?

Siin pead sinna emma ello läbbikatsuma Jum-
mala kumne kässo järrele, kas sa olled issa, emma,
poeg, tüttar, isfand, emmand, perremees, perre-
naene, sullane, tüdruk; kas sa olled olnud sanna-
kuulmatta, kas sa kellelegi olled kurja teinud sanna
ehk tõga, kas sa olled warrastanud, holefa ja
wihhane olnud, ebba-usko piddanud, roppus ellus
ellanud ja walletanud, ja kahjo teinud.

Patto Tunnistusse Sannad.

Armas õppetaja, minna pallun sind, et sa
minno patto tunnistust kuled, ja Jummalala
polest pattude andeks-andmist kulutad:

Minna waene pattune inimenne tunnistan
Jummalala ja sinno ees, et ma polle ükspäi-
nis patto sees sündinud ja ilmale tulnud, waid
et ma ka Jummalala kumne kässo wasto sagedas-
te eksinud, Jummalat ja omma liggimest wih-
hastanud, ja ollen sega Jummalala wihha ja ig-
gawest nuhtlust ennese peäle saatnud. Agga min-
na kahhetsen ommad pattud keigest süddamest,
ja ussun Jeesusse Kristusse läbbi õnsaks sada.
Sepärrast tullen minna armo aial, ja pallun sind
Jesanda Jeesusse sullast, et sa mulle pattude an-
deks-andmist kulutad, ja minno nõdra usfo fin-
nitusseks mind Jesanda Jeesusse Kristusse ihho
ja werrega sõdad ja jodad. Minna tahhan
Jummalala armo ja puhha Waimo abbi läbbi
omma

omma pattuse ello parrandada, pattude eest ennast hoida, ning nenda ellada, kui wagga risi, innimesse kohhus on.

Koddo: Öppetus.

Ehke monningad pühha kirja tunnistused keigesugguste innimeste maenitsusiks ülespandud, kuida nemmad peawad omma ammeti ülespidama, ja mis nende kohhus on teha.

Piiskopide ehke üllewatajatte ja Öppetajatte kohhus.

Uks koggodusse üllewaatja peab ollema laitmatta, ühhe naese mees, kassin, moistlik, puhtaste ehitud, wõdraste wasto wõtja, kes kölab öppetama, ei mitte jodik, ei mitte taplik, ei mitte roppo kasso püüdia, waid kes järrele annab, ei mitte riakas, ei mitte rahha peäle ahne, kes omma maia-rahwa ülle hästi watab, kes ommad lapsed peab sannakuulmisses keige tõsise wisiga: (sest kui kegi omma ennese maia-rahwa ülle ei märka üllewaatja olla, kuida woib temma Jummalala koggodusse eest hoolt kanda?) ei mitte sesuggune, kes usko hilja wastowõtnud.

Kes kinnipeab sest ustawast sannast minno öppetusse järrele, et ta woiks wäggew olla ni hästi maenitsema terwe öppetusse läbbi, kui ka neid, kes wastoräkiad on, nomima. 1 Tim. 3, 2-6. Tit. 1, 7-9.

Kuuljatte kohhus omma Öppetajatte wasto.

Nenda on ka Jesand seäd nud neile, kes armo-
öppe-

öppetust fulutawad, et nemmad armo-öppetustsest peawad ellama. 1 Korint. 9, 14.

Kedda öppetakse sannaga, se jaggago keik head sellele, kes tedda öppetab. Urge efsige mitte, Jummal ei anna ennast mitte pilkada. Kalat. 6, 6. 7.

Neid wannemid, kes omma ammeti hästi üllespiddawad, peab kaheworra auustusse wäärt petama, keigeennamiste neid, kes tööd tewad sannas ja öppetustses. Sest kirri ütleb: Sinna ei pea mitte härja suud kinnisidduma, kes pahmast tallab, ja: üks töteggia on omma palga wäärt. 1 Tim. 5, 17. 18. Euf. 10, 7.

Meie pallume teid, et teie wöttate nisuggusiks, kui nemmad on, neid piddada, kes teie seas tööd teggewad, ja teie üllewatajad on Jesanda sees, ja teid maenitsewad; ja et teie wöttate neid üpris wägga armsaste piddada nende tö parrast. Piddage rahho issekeskis. 1 Tessal. 5, 12. 13.

Kuulge ommad juhhatajad ja wötke nende sanna, sest nemmad walwawad teie hingede eest, nenda kui need, kes wastust peawad andma, et nemmad sedda römoga tewad, ja ei mitte öhkades: sest teil polle sest mitte kasso. Ebr. 13, 17.

Ilmalikko üllematte kohhus.

Jgga hing heitko ennast üllematte alla, kessel keigeüllem melewald on; sest üllemad ey olle muidu kui Jummalast: agga kes üllemad on, need on Jummalast seätud. Kes nüüd üllematte wasto panneb, se panneb Jummalala seadmisse wasto: agga kes wastopannewad, need saatwad isse-enneste peäle nuhtlust. Sest ta ei kanna modka mitte ilma-asjata; sest temma on Jummalala tener,
kät-

Eättemaksja nuhhelda sedda, kes kurja teeb. Rom.
13, 1. 2. 4.

Allamatte kohhus üllematte wasto.

Andke Reisirile, mis Reisri kohhus, ja Zummala
malale, mis Zummala kohhus on. Matt.
22, 21.

Sepärrast on tarwis, et teie ennast allahaidate,
ei mitte ükspäinis nuhtlusse, waid ka süddame-
tunnistusse pärrast. Sest sepärrast makske
ka maksso, sest nemmad on Zummala sullased, kes
otse se eest murret kandwad. Siis tasfuge nüüd
keikile mis teiekohhus on; maksso, kellele maksso, tolli-
rahha, kellele tollirahha, kartust, kellele kartust,
au, kellele au tulleb anda. Rom. 13, 5. 6. 7.

Sepärrast maenitsen minna keige-essite, et peab
tehtama pallumissi, palwesid, pallumissi teiste
eest, ja tännamissi keikide innimeste eest, kunningate
ja keikide eest, kellel keigeüllem melewald on, et
meie rahholist ja tasfast ello woiksime ellada kei-
ge Zummalakartusse ja ausa ello sees; sest se on
hea ja armas Zummala meie õnnisteggia melest.
1 Tim. 2, 1. 2. 3.

Tullea nende mele, et nemmad würstide ja
üllematte wasto allandikkud on, nende sanna
wõtwad, ja keige hea teule walmis on. Tit. 3, 1.

Heitke ennast keige innimeste seadmisse alla,
Zsanda pärrast, olgo kunninga kui üllema alla,
ellik pealikutte, kui nende alla, kes temmast on
lakkitud, kurjateggiattele kõi nuhtlusseks, agga
heateggiattele kitusseks. 1 Peetr. 2, 13. 14.

Abbiello = rahwa kohhus.

Teie mehhed, ellage omma naestega targaste, ja tehke selle naeste-rahwale kui nõdramale astjale au, nenda kui neile, kes ka armo ello päriiad on, et teie palmesid ärra ei feelta. 1 Petr. 3, 7.

Mehhed, armastage ommad naesed, ja ärge sage wihhaseks nende wasto. Kolos. 3, 19.

Naesed, kuulge omma meeste sanna kui JS-
sanda sanna, nenda kui Sara Abraami sanna
wõttis kuulda, ja hüdis tedda issandaks, kelle
lapsiks teie ollete sanud, kui teie head tete ja ühtegi
firmo ei kardada. Ewes. 5, 22. 31 Petr. 3, 1. 6. 1 Kor. 7, 10. 11

Wannematte kohhus.

Teie issad, ärge ärritage omma lapsi wih-
hale, et nemmad meelt ärra ei heida, waid
kaswatage neid karristamisest ja JSsanda mae-
nitsemisest. Ewes. 6, 4. Kolos. 3, 21.

Laste kohhus.

Lapsed, kuulge omma wannematte sanna JS-
sanda sees, sest se on õige. Luusta omma issa ja
omma: (se on essimenne kässo-sanna ühhe tootus-
ega:) et sinno kässo woiks hästi kãia, ja sinna
woiksid kãua ellada Ma peäl. Ewes. 6, 1. 2. 3.

Perre = wannematte kohhus.

Issandad, tehke sedda sullastele, mis õige
ja kohhus on, ja jãtke ähwardamist mahha,
E ja

ja teädke, et ka teil ennestel Issand taewas on,
ja temma ei pea ennam luggu ühhest kui teiseff
Ewes. 6, 9. Kolos. 4, 1.

Sullaste/ ümmardajatte/ Päiliste ja Teoliste Kohhus.

Teie sullased, kuulge nende sanna, kes teie is-
sandad on lihha polest, kartusse ja wärristussego
omma süddame waggadusses, nenda kui Kris-
tusse sanna; ei mitte silmakirjaks tenides, kui need,
kes innimeste mele pärrast püüdwad olla, waid
kui Kristusse sullased, kes Jummal tahtmis
süddamest tewad, kes heal meel Issandat teni-
wad, ja mitte innimesi, ja teädke, et, mis head
kegi ial saab teinud, temma sedda saab Issanda
käest, olgo sullane ehk wabbat innimenne. Ewes
6, 5. 6. 7. 8. Kolos. 3, 22.

Nore Rahwa Kohhus.

Teie nored, olge wannematte wasto allandik-
kud, agga keik olge teine teise wasto allandikkud,
ja ehhitage ennast seestpidi allandikko melega; sest
Jummal panneb sureliste wasto, agga allandik-
kuile annab temma omma armo. Siis allan-
dage ennast nüüd Jummal wäggena kae alla
et temma teid woiks üllendada digel aial.
I Petr. 5, 5. 6.

Pestede: Naeste Kohhus.

Kes tõeste lesknaene on, ja üksi järrele jänud, se-
lodab Jummal peäle, ja jääb kindlaste pallumise-
te ja palwette siise ööd ja päwad: agga kes lih-
ha himmus ellab, se on ellawalt surnud. I Tim.
5, 5. 6.

Iggauõhe Risti-inuimesse lohus.

Sinna pead omma liggimest armastama kui
se ennast. Sellesinnatse sanna sisse on keik
õsud õhtepandud. Rom. 13, 9.

Tehke pallumissi keikide innimeste eest.
Tim. 2, 1.

Kui iggauõs teeb omma tööd /

Siis on keik asjad majas hääd.

Onsa Lutterusse Rõõsimiste ja Rõõsimiste sannad.

1. Kas sa ussud, et sa pattune olled?

Jah minna ussun, ma ollen pattune.

2. Kust sinna jedda tead?

Jummala kunnest käsust, neid ei olle minna
õlled piddanud.

3. Kas sinua kahhetsed õmmad pattud?

Jah minna kahhetsen, ja se teeb mulle wägga
õlget, et minna Jummala wasto ollen õksinud.

4. Mis olled sinna omma pattudega teninud?

Jummala wiha, aialikko surma, ja igga-
õlled hukkatust.

5. Kas sa usfud ünsaks sada?
 Jah minna usfun sedda kindlaste.

6. Kelle peäle pead sinna lootma?
 Minno armsa Issanda JEsusse Kristus
 peäle.

7. Kes on Kristus?
 Jummal ja Poeg, tõssine Jummal ja tõssine
 innimenne.

8. Üks ennam kui üks Jummal?
 Üks ainus Jummal on, agga kolm temma ainu
 ollemisse sees, Issa, Poeg ja pühha Waim, ja
 need kolm on üks. I Joan. 5, 7.

9. Mis on Kristus sinno eest teinud / et sa temma
 peäle lodad?
 Temma on minno eest surnud, ja on omme
 werre ristil sambas minno eest ärrawallanud pat-
 tude andeks-andmisses.

10. Üks Issa ka sinno eest surnud?
 Ei olle, sest Issa on Jummal ja pühha Waim
 ka; agga Poeg on tõssine Jummal ja tõssine
 innimenne, kes minno eest on surnud, ja omme
 werre minno eest ärrawallanud.

11. Kust sa sedda tead?
 Pühhast armo-õppetusest ja neist sakramenti-
 sannadest, ja temma ihust ja werrest, mis mulle
 sakramentis on pandiks antud.

12. Ütle mulle need sannad?
 Meie Issand Jesus Kristus sel õsel n.t.s.

13. Kas sinna siis usud, et sakramentis Kristusse
tõssine ihho ja werri on?

Jah minna ussun sedda.

14. Mikspärrast usud sa sedda?

Kristusse saunade pärrast: Wõtke, söge,
se on minno ihho; joge keik seälte seest, se on
minno werri.

15. Mis peame meie teggema, kui meie temma ihho söme,
ja temma werre jome, ja nenda sedda panti
wottame?

Meie peame temma surma ja werre = ärra-
wallamist kulutama ja se peäle mõtlema, kuida
temma meid on õppetanud: Sedda tehke, ni
mittokord, kui teie jedda tete, minno mälles-
tus eks.

16. Mikspärrast peame meie temma surma mälletama
ja jedda kulutama?

Et meie õppime uskma, et ükski loom ei olle
woinud meie pattud leppitada, kuid ükspäinis
Jesus Kristus tõssine Jummal ja innimenne,
ja et meie õige hirmo tunneme omma pattude
pärrast, ja neid raskeks arwame, ja ükspäinis
Kristussest eunast rõmustame, ja nenda sesam-
ma usso läbbi õnsaks same.

17. Mis sundis Kristus sinno pattude eest surrema
ja neid leppitama?

Temma suur armastus omma Issa!, minno,
ja keikide pattuste wasto, nenda kui kirjutud
on Joan. 14, 31; Rom. 5, 6-8; Kalat. 2, 20;
Ewef. 5, 25.

18. Mikspärrast tahhad Anna Jummalala laua
jure miina?

Et minna õppin uskma, et Kristus surest armust minno pattude pärrast on surnud, kui õöldud on, ja et minna temmast ka õppin Jummalala ja omma liggimest armastama.

19. Mis peab risti-innimest sundima saggedaste Altari
Sakramenti wõtma?

Jummalala polest peab tedda sundima Kristusse kääst ja tootus, pärrast ka temma omma hädda, mis tedda waewab, mis pärrast nisuggune kääst minne, kutsminne ja tootaminne sünnib.

20. Mis peab innimenne teggema, kui temma nisuggust
hädda ei tunne, egga iggatse se Sakramenti
järele?

Sel ei olle parremat nou, kui et temma (1) omma süddant läbbikatsub, welaks temmal patust lihha ja werd on, ja ussub, mis pühha kirri kulumat Kalat. 5, 16. 17. Rom. 7, 18.

(2) Et temma tähhele panneb, welaks temma siin ilma sees on, ja mõtleb, et temmal patto ja hädda ei pudu, nenda kui se kirri ütleb Joan. 15, 18-20. 16, 8-20. I Joan. 2, 15. 16. 5, 4. 5.

(3) Siis leiab temma ka kurratit ennese ümbert, kes walle- ja tapmissenga õõd ja päwad seest- ja wäljaspiddi tedda rahhule ei jätta, nenda kui se kirri tunnistab Joan. 8, 44.
I Petr. 5, 8.

Jesus

- I. Joan. 17, 3. Se on se iggawenne ello, et nemmad tundwad find sedda ainust toofigi Jummalat ja Jesust Kristuseda ja olled l'axkitanud.
- II. 1. Ebr. 11, 6. Kies Jummalat jure tabbas sada, se peab usuma et temma on, ja et ta taofujako saab neile, kes sedda otjivad. 2. Lun. 1, 74. 75. Meie, kes omma waenlaste k'iest arrop'el'ust t'ud peame Jummalat ilma kartmata tenima p'unk'it'ustes ja bigu'ustes temma ees, keige omma ello a'is.
- III. 1. Peetr. 4, 12. Ta ei wotta ellada sedda aega, mis meel'ille on, ei mitte enam innimeste himmude j'arrelle, waid Jummalat tabamise j'arrelle.

Jesusse Himmel ning auuks.

I. Küsiminne.

* Mis peab meie keige surem murre ollema
ni kava kui meie ellame?

Kostminne.

SE meie woiksime Jummalat öiete tunda
ja tenida. Luk. 1, 74. 75.

* II. Kuida woime meie Jummalat öiete
tunda ja tenida?

„Sige usso läbbi,“ pühha ja jummalakarilisko
ello sees.

III. Kas neil / kes Jummalat tahtwad
tunda ja tenida / lubba on nenda ella-
da / kui nende kurri lihha ja werri
tahhab?

Ei olle mitte, waid nemmad peawad ellama
nenda kui Jummal tahhab. 1 Petr. 4, 1. 2.

* IV. Kust ööptine meie Jummalat ja
temma pühha tahtmist tundma?

Jummalala sannast ehk pühhasst kirjast.

V. Kenne läbbi on Jummal omma
sanna annud?

Pühha Prohwetide ja Apostlide läbbi, sest
E 4 need=

needsinnaatsed pühhad Jummalala mehhed on väki-
nud, aetud pühhast Wainust. 2 Peet. 1, 21.

VI. Kes peab Jummalala sanna kuulma ja õppima?

Keik need innimesed, kes püüdwad õnsaks sada.

VII. Kas meie woiime Jummalala sannast teik õppida / mis meie õnnistusseks tarwis lähääb?

Jah woiime. 2 Tim. 3, 15. Et sinna lapsesit
sadiit pühhad kirjad tunned: need woiwad
sind targaks tehha õnnistusseks usso lähbi,
mis Kristusse Jesusse sees on, ning 17. salm.
Joan. 5, 39.

VIII. Kuida peame meie Jummalala sanna kuulma ja õppima / et meie sest woi- sime kassso sada?

(1) Peame meie Jummalala käest pühha Wai-
mo abbi palluma, sest et meie ilma tennata üh-
tegi diete ei moista. Luf. 11, 13. 2 Kor. 1, 22.
Ewes. 1, 17. 18.

(2) Peame meie Jummalala sanna hästi tähhele
pannema ja meles piddama. Apost. tegg. 16,
13. Luf. 8, 15.

(3) Peab meil se kindel nou ollema, et meie
keigest wäest tahhame Jummalala tahtmist õppida,
ja selle järrele ellada. Joan. 7, 17. 14. p. 21. f.
Jaf. 1, 22.

(4) Peame meie Jummalala sanna nenda kuul-
ma ja luggema, kui olleks se ükspäinis meile an-
tud ja kästud. Rom. 15, 4. 1 Kor. 10, 6. II.

Jummala Jannast

VI. Jak. 1, 21. Wotke taofase melega wasto fedda Janna, mis teie siise on istunud, ja woib teie bringed õnsaxo tehtaw.

VIII. (1) Laul. 119, 18. Te lahti mo filmad, et ma nään sinu immeaotjad So käiwoõppetufoer.

2. (2) Ap. t. x. 16, 13. Õxor naene Lidia nimmi, Purpouri miija Teakira linnast, ker Jummalat teies, selle jüddant teggi Sofand lahti, et ta fedda ta'kkele panni, mis Pantuofest õöldi.

3) Joan. 7, 16, 17. Jefus wastas ja ütles neile: Minno õpo, petus ep olle mitte minno, waid selle ker mind on lükkitanud. Kui negi temma tahtniõfe järrele tahhat ta'ka, se tunneb, kas se õppetus Jummalaft on, ellie ker minna isoseõõfist rügin.

Joan. 13, 17. Kui teie fedda teate, õnsad ollote teie kui teie fedda teie.

4) Rom. 15, 4. Kirjal enne on kirjotud, se on meie õppetusoer enne kirjotud.

Jummala Sannaft.

- XIII. Ebr. 5, 12. Teid peab oppetama, mis Jummala Janna
eogimeofed täbbad on; ja teie ollite nende arrolisepi
Jannud, kellele pima tarwis lähhäb ja ei mitte kowwa
roga.
1 kor. 3, 2. Pima ollen minna teile jua annud ja ei mitte
kowwa roga; sest teie woinud weel mitte egga woi weel
nüüdke mitte.

IX. Kuida hütakse siis pühha kirri ehk Jummalala sanna ühhe sannaga?

Piibli ramatuks.

X. Mitto tükki on Piibli Ramato sees?

Kaks tükki, teine on wanna Testament ehk wanna seädusse sanna; teine on uus Testament ehk ue seädusse sanna.

XI. Mis õppetab pühha wanna seädusse sanna?

Se õppetab need käsud, mis Jummal Israeli rahwale on annud, ja kulutab enne, et Kristus piddi tulles, ja mis õnnistust ja head usklikkud siis piddid sama.

XII. Mis õppetab pühha ue seädusse sanna?

Se õppetab, et Kristus Jummalala Poeg meie õnnisteggia jo on tulnud seie ilma sisse, ja et meie temma sisse peame uskma ja ello sama temma nimme sees. Joan. 20, 31.

* XIII. Kust meie leiame sedda lühhidelt / mis pühha kirja sees laiemalt õppetakse?

Katekismusse õppetusse peatükkide sees.

XIV. Mis on üks peatük?

Se on üks pea-õppetus, mis meile meie hinge õnnistusseks wägga tarwis lähhab moista ja uskuda,

* XV. Mitto peatükki on meie Katekismusse ramato sees?

Viis, (1) Jummalala kümme käsko, (2) Pühha usso õppetus, (3) Issa meie palwe, (4) Pühha ristminne, (5) Pühha altari saakrament.

Ëssimenne Peatuf /

ehf

Ëppetus Jummala künneft Kâssust.

I. Küssiminne.

* Kes on need künne kâsko annud?

Kostm.

SE kolm-ainus Jummal, kes keif asjad on lonud, kes keifide Isfand on, kellel ka õige melewald ja õigus on kâssud anda.

* II. Kelle läbbi on temma neid annud?

Mosesse läbbi. Joan. I, 17.

* III. Kes ollt Moses?

Se olli üks wagga Prohwet ja Israeli rahwa üllem pealik.

* IV. Mil aial andis Jummal need kâssud?

Sel aial, kui Jummal Israeli rahwast sai wäg-gewal kombel Egiptusse-maalt peästnud ja ärra-winud, ja se olli Nellipühhi essimesesl päwal.

* V. Kus paikas andis Jummal neid?

Kõrbes Sinai mäe peäl. Wata 2 Mos. 19.

VI. Mil wiisil andis Jummal neid?

Koue mürristamise, walgoldõmisse, ja tullele-gega; paks suits touis Sinai mäe peält otsego ahjust, ja keif se mäggi wärrises.

VII. Mikspärrast andis Jummal need künne kâsko ni hirmsaste?

Sepärrast, et innimesed Jummala sure au piddid tundma, ja temma kange wiha patto peäle; sest et pat iggawesse tulle wäart on.

VIII.

Jummalä káimnest káisust.

- I. Jak. 4, 12. Üks aimus káiso andja on, kes võib õnneks teha ja hukka panna.
- II. Joan. 1, 17. Káiso õppetud on Skoforse lábbi antud: se arm ja se tõdde on Jesuse Kristuse lábbi jannud.

- VI. 2 Skof. 24, 17. Jofanda au nággio olli kui sõja tullamäe õffas Joraeli laste náhkes.
- 2 Skof. 19, 16. Süs ollid pitkse müri stamistid ja walgo. Lõmistid, ja paks pilw olli mäe peäl ja wägga kange profuna beäl, nendes et keix rahwas wárrisid.

Jummalat kümnest käesest.

- VIII. Jer. 31, 31. Aga tahhan omma käso. õppetust nende
siis anda, ja nende südamel peale sedda kirjo-
tada, ja tahhan neile Jummalaks olla, ja nem-
mad peavad mulle rahwaks ollema.
- IX. Kog. 12, 13. Karda Jummalat ja pea temma käsiad,
sest se on igga inimese kaitse.

* VIII. Mis peäle kirjotas Jummal
need künne käsfo?

Kahhe kiwvi-laua peäle; ja sega tähendas
Jummal, et meie südda ni kowwa on kui kiwvi.

Sepärrast ei woi ükski Jummal käsud om-
mast wäest piddada ja armastada; agga Jum-
mal tahhab ja woib sedda kowwa kiwwi süddant
meie seest ärrawötta, wagga süddant meile jälle
anda, ja ommad käsud senna sisse kirjotada.

Esef. II, 19. 20. 36. p. 26. 27. s. Jer. 31, 33.

* IX. Kellele on Jummal need künne
käsfo annud?

Keifile innimestele.

X. Mis pärrast on Jummal need künne
käsfo annud?

Sepärrast, et innimesed neist piddid öppima
omma patto hädda ja kurjust öiete moista,
ja omma hinge Arsti Jeesuse jures abbi otsima
patto wasto.

XI. Kui nüüd inimenne saab Jummal
pole pöörnud / kas temmale siis weel need
künne käsfo tarwis lähäwad?

Jah lähäwad tarwis, sest Jummal käsud
on waggadele kaunis öppetus, et nemmad woi-
wad neist moista, mis hea ja mis kurri on, ja
nenda omma ello se järrele aiada. Rom. 6, 11. n. t. s.

XII. Mis öppetawad Jummal
künne käsfo?

Nemmad öppetawad, et se ei olle ükspäinis
hea ehk kurri, mis innimesed arwawad hea ehk
kurja ollewad, waid nemmad käsud süddame
peäle,

peäle, ja õppetawad, et ka kurjad sallaja him-
mud ja mõtted pattud on, ja et waggad ka nen-
de wasto peawad pannema. Rom. 7, 7.

XIII. Mis peame meie iggaühhe kässo
jures tähhele pannema?

Kui Jummal ühhe kässo sees kurja kelab, siis
käsib temma se jures head, ja kui temma head
käsib, siis kelab temma se jures kurja. Menda,
kui Jummal neljandamas käsus käsib wanne-
mad auustada, siis kelab temma, et meie neid
ei pea pölgama egga wihhastama.

XIV. Mitme laua peäle kirjotas Jummal
need kümme kässo?

Rahh kirwi-laua peäle. 2 Mos. 31, 18.

* XV. Mitto kässo on esimesse laua peäl?

R. Im esimest

* XVI. Mitto kässo on teise laua peäl?

Seitse wimist.

* XVII. Mis õppetawad need kolm esimest
kässo?

Et meie peame Jummalat armastama.

* XVIII. Mis õppetawad need seitse wimist
kässo?

Et meie peame omma liggimest armastama.

XIX. Mikspärrast on Jummal ommad
käsud kahhe laua peäle kirjotanud?

Sevärrast, et meil kahhega on teggemist; es-
site: Jummalaga, teiseks: liggimessega.

XX. Mis on meil Jummalaga teggemist?

Temma on meie õige Issand, kedda meie pea-
me ülle teige asjade kartma ja armastama.

* XXI.

Summala kümnest kärgust.

Rom. 7, 7. Patta ei tunnud minna muido mitte, kui kärgo läbbi, seft ma ei teädnud kuroja himmi patta ollwad, kui kärg ep ollero bölnud: Sinna ei pea mitte himmutama.

Rom. 7, 14. Meie teame et kärg on waimolik.

Jummal a kũmneſt kãſuſt.

XXIII. Ap.ſt. teqq. 17, 26. Jummal on teinud ãkheſt werreſt
keik inimõste ſuggu keige ſta peãl ellama.

Eſimenne kãſu.

* XXI. Kuida peame meie Jummalat armastama?

Keigest süddamest, keigest hingest, keigest melest ja keigest wäest. Mark. 12, 30.

* XXII. Kuida peame meie omma liggimest armastama?

Kui isse-ennast. Matt. 22, 39. 40.

* XXIII. Kes on meie liggimenne?

Keif innimesed, olgo tutwad ehk woðrad, olgo sõbrad ehk waenlased. Luf. 10, 29-37.

XXIV. Kas inimenne woib Jummalat armastada ja omma liggimest wihkada?

Ei woi mitte, sest kes Jummalat süddamest armastab, se peab ka omma liggimest süddamest armastama, ja kes omma liggimest wihkab, se wihkab ka Jummalat, kelle käsud nisuggune põlgab. I Joan. 4, 7. 8. 20.

Esimeanne Käst.

Sul ei pea mitte teisi jummalaid ollema minno kõrwas.

* I. Käst. Mis kelab suur Jummal esimesse kässo sees?

Et meil ei pea mitte teisi woðraid jummalaid ollema temma kõrwas. 2 Mos. 20, 1-6.

* II. Mis on woðras jummal?

Keif se on woðras jummal, mis inimenne ennast kardab ja armastab, kui suurt Jummalat, ja mis peäle ta ennast lodab, kui elawa

lawa Jummalala peäle ; nenda, kui kegi inni-
meste nähhes ennast hoiab kurja teggemast, agga
kui temma on ükspäinis, ehk omma kurja seltsiga
kous, siis temma ei karda polegi kurja tööd teh-
hes, et kül keigewägewam Jummal temma jures
on, kes keikis paikus on, keik asjad teab ja näab.

III. Mitmesuggune on woõra jummalala tenistus?

Kahhesuggune, teine on arwalik, teine sallaja
woõra jummalala tenistus.

IV. Mis on arwalik woõra jummalala tenistus?

Kui meie sedda, mis ei olle jummal, kui Jum-
malat kummardame. Kal. 4, 8.

Nenda kui kegi (1) päilikko ette, ku, taewa-täh-
te, metsade ja mu paiga ette kummardab, neile
ohwirib ja neist abbi otab.

(2) Kui temma kuiud, mis on puust ehk kiva-
wast tehtud ehk malitud, pallub kui Jummalat.
Rom. 1, 23. 1 Korint. 12, 2.

(3) Kui ta täht-päwad peab, nelja päwa, Kar-
ruse-Zuleristi-Zürri-ja muud päwad, mis ei sünni
pidada, kui ka keiksuggused ebba-usso wisid ja
kõmbed, mis Jummal ei olle käsknud.

(4) Kui inimenne isse on noid, ehk noidade,
lausiatte, ja sola-puhl-ijatte jurest abbi otsib.

(5) Kui kegi arwalikko patrude sees kurratit te-
nib, ja lodab süski õnsaks sada. Rom. 6, 16.

V. Mis on sallaja woõra jummalala tenistus?

Kui meie isse-ennast ja muud lodud asjad en-
nam kardame, ja armastame kui Jummalat

Eosimenne Käse.

Kal. 4, 8. Siis kui teie Summalat ei tunnud, teiniste
teie neid, kes omma ollemiose poolest Summalat ei ole

- 3) Kal. 4, 9, 10, 11. Alga nüüd, et teie J. tunnete, ehk paljo
ennam J. olete ärrutuntud, kuidas pörate teie jälle
ümber nõtrake ja eosimeste kehvade seadmioste pole,
mih teie jälle uoste kui jüllasjed tahkate teinida.
Teie piddate päwad, ja kuud, ja aiad, ja aastad.
Minna kardan ^{teie pärrati} ~~teie~~ minna teie kallal ehk asjata olla
tööd teinud.

Erfimenne kirj.

- 1) Kal. 1, 10. Kuni ma weel innimeeste meele parrast ollerin,
sio ep olleri minna mitte Kristuse fullane.
- 2) Kol. 3, 5. Abnus on woora jummal tenistus.
Wil. 3, 19. Kelle Jummal on se kott.
- 3) Laul. 62, 11. Kuni warra koosub, sio arge pange sio.
Lant jenna külge.
- Opp. f. 3, 5. Loda Jehowa peile keigest ommaft süddameft, ja
arra toeta ennaft mitte omma ennese miistuse peale.
- VII. 1 Joan. 3, 8. Kes patto teeb se on kurraft.

- VIII. Opp. f. 8, 13. Jehowa kartus on kurja wiiskama.
- 16, 6. Jehowa kartus sio ab kurjast eabkuma.
- Sir. 1, 22. Jofanda kartus kelab patto.
- 2, 16. Kes Jofandut kartwad, ei olle need jannakund
matta temma jannade wasto, ja kes ledha armast
tawad, kül need boidwad temma teed.

Lojat ja Issandat. Nenda kui kegi 1) Innimeste mele heaks kurja teeb Jummalal kasso wasto. *Arge loote mitte viivata*

2) Kui temma püab omma ennese auuks ja kassuks keik tehha, ja mitte ükspäinis Jummalal auuks hea melega ellada. Kol. 3, 5. Wil. 3, 19. *peäle, ega m innimesse pe selle rõõmu on abbi.*

3) Kui temma omma rikkusse, au, hea põlwe, tarkusse ja suurte issandatte peäle ennam lodab kui ellawa Jummalal peäle. Jer. 9, 23. 24.

VI. Kui innimenne heal meel omma ruumalusse ja pattude süse jääb / kes on siis temma woõras jummal?

Kurrat, kedda pühhas kirjias hütakse Ma- ilma jummalaks, kes nende usmata rahwa meled söggedaks teeb, et nemmad Jummalat ei pea õppima diete tundma. 2 Kor. 4, 4.

* VII. Mis käsib Jummal esimesse käsõ sees?

Et meie tedda ükspäinis alle keige asjade peame kartma, armastama, ja temma peäle lootma.

VIII. Kuida peame meie Jummalat kartma?

Ei mitte nenda kui kurjad lapsed, waid kuida kui waggad lapsed ommad wannemad kartwad.

IX. Kuida siis kurjad lapsed kartwad?

Need kartwad ükspäinis wannematte hirno ja witsa; ni pea, kui nemmad ei nä hirno, lähhäwad nemmad wallatumaks.

X. Mis sügused innimesed kartwad Jummalat nenda / kui kurjad lapsed ommad wannemad kartwad?

Keik need, kes siis püawad waggad olla, kui Jum-

Jummal omma witsa ehk suurt hädda ja willetsust nende peäle läkkitab ; agga kui Jummal omma witsa nattu ke kōrwale panneb , lähawad nemmad kurjemaks.

**XI. Kuida kartwad waggad lapsed
ommad wannemad ?**

Need ei jätta wallatust mahha witsa egga hirmo pärrast, waid waggast süddamest ja selgest armust omma wannematte wasto, kedda nemmad heal meel ei tahha wallatussega wihhastada.

XII. Mis sugused innimesed kartwad Jummalat waggade laste wisi järrele ?

Keif need, kes pattust pōdrwad, ja pannedad keige kurja tō wasto, ei mitte Jummalat raske nuhtlusse ja hirmo pärrast, waid sepärrast, et nemmad omma armolist taewast Issa ei tahha wihhastada, sest et temma ni wägga helde ja armolinne on.

**XIII. Kuida peame meie Jummalat
weel kartma ?**

Ülle keige asjade, keif ülle innimeste ja kurratide. Luf. 12, 4. 5.

XIV. Mis se on : Jummalat armastama ?

Se on heal meel temma peäle mõtlema, ja keigest süddamest temma järrele iggatsema.

**XV. Kuida peame meie Jummalat
armastama ?**

Ülle keige asjade, ülle keigekallima ja armsama asjade Ma peäl ja taewas. Luf. 14, 26. 27.

**XVI. Mis pärrast peame meie Jummalat
kartma ?**

Sepärrast, et temma on õige ja pühha,
ja

Esimenne Käsk.

- X. Lv. 1, 26. Jummalä kartus on pattusele üks hirmus aof.
- XII. 1 Skof. 39, 9. Kudda peaxfin ma ledä suurt kunja
teggema ja J. wato patto teggema?
- XIV. Laul. 42, 2. 3. Ofskui biwo kiofendab we, oiäde järre
nenda kiofendab mo hing sinno järrele. Mo hingel on
janno J. järrele; mehal tullen ma, et ma J. palle ette sin
- XV. Laul. 73, 25. 26. Kes on mulle tuwas armjum kui sinna?
kui ma sinno jures ollen, ei himmuista mäanna ühtegi
sin eka peäl. Kui mo libhä ärralõppes ja mö fidda
ka, fii oled ja, Jummat! mö fiddame kaljo ja mö
ofo iggawast.

Esimenne kärs.

- XV. Laul. 34, 10. Kartke Jehowat teie temma pühhad; sest neil kes teid kartwad ejs olle pudo ühtegi.
- XVI. 1 Joan. 4, 19. Armastage teid; sest ta on meid enne armastanud.
- XVII. Job. 1, 21. Job ütles: Allasti olen ma omma omma ihkuft wälja tulnud, ja lähtsin allasti jälle sinna taggasi; Jehowa on armud ja Jehowa on hõra wõimud: Jehowa nimmi olgo kideitud.
- XVIII. Joan. 15, 4. Minnota ei woi teie ühtegi teha.

a feigewäggewam, kes patto ei jätta nuhtle-
natta.

XVII. Mis pärrast peame meie Jummalat
armastama?

Sepärrast, et temma on üpris wägga helde
ja armolinne, kes meile ihho ja hinge polest wäg-
ga paljo head on teinud, ja weel teeb.

XVIII. Kust tunnukse / et legi Jummalat
süddamest kardab ja armastab?

Kui inimenne süddamest kiusab, keik kurja
tööd mahhajätta, ja head tehha, ja tännab
Jummalat ka siis, kui Jummal hädda ja wil-
letsust temma peäle läffitab. 1 Joan. 2, 3=6.

XIX. Kelle peäle peame meie lootma?

Sure Jummal peäle. 1 Petr. 1, 13=21.

XX. Kuida peame meie Jummalat
peäle lootma?

Ülle keige asjade, ennam kui ühhegi inimesse
ehk warrandusse peäle. Luk. 12, 15. 21.

XXI. Mis se on: Jummalat peäle lootma?

Se on, süddamest Jummalat jurest abbi otsi-
ma, ja kindlaste uskma, et Jummal tahhab ja
woib aidata. Ebr. 11, 1.6; Rom. 4, 20. 21.

XXII. Kas inimenne woib ennese wäest
Jummalat ülle keige asjade karta /
armastada / ja temma peäle lota?

Ei woi mitte, sepärrast peame meie Jumma-
lat allati pühha Waimo abbi palluma.

XXIII. Mis jellele lähhäb tarwis / kes Jummalat püab karta / armastada ja temma peäle lota?

Se peab öppima Jummalat ja temma pühha tahtmist diete tundma. Kol. 1, 9-12.

XXIV. Kust öppine meie Jummalat tundma?

Jummala pühhas sannast. 2 Pet. 1, 19.

XXV. Kuida öppine meie Jummalat diete tundma?

Kui meie Jummalala sanna heal meel euleme, ja kiusame keigest wäest se järrele ellada. Joan. 7, 17. Luk. 11, 18. Ap. S. 16, 14. Mat. 11, 27.

XXVI. Kas süs se / kes rummalusje ja patto süsse jääb / et woi Jummalat diete tundma?

Ei woi mitte. 1 Joan. 2, 4. Joan. 3, 20.

Zeine Käst.

Sinna ei pea mitte Jummalala omma Issanda nimme ilma-asjata sühho wõtma; sest Issand ei jätta tedda nuhtlematta / kes temma nimme kurjaste prugib.

* 1. Käst. Mis kelab Jummal teise Käso sees?

Et meie ei pea mitte Jummalala nimme asjata sühho wõtma eht kurjaste prukima.

Esimenne Käsk.

XVIII. Laul. 34, 9. Maitoke ja wadage et Jehowa bea on,
wägga innis on se mees, kes ta jure kippub.

XIX. Luk. 11, 28. Onjad on need, kes J. Janna kuulwad ja
tallele pannewad.

XXVI. Joan. 3, 20. Iggaüks kes kurja teeb wilkub sedda
walgust, ja ei lulle walguose jure, et temma segguga
ei pea laidetama.

Teine Käsk.

Teine Käsk.

VII. 1. Peet. 3.10. Kes ello täbbab armastada ja tsüid päivi näbbes
se waigistago omma kstelt kurja eest.

VIII. Matt. 5, 44. 45. Armastago ommad wiibha mehed, on.
nistago neid, kes teid ärrawanduwad, tohke beed neile,
kes teid wiikawad, ja palluge nende eest, kes teile liga
tewad. Et teie wiiksite jades omma Jofa lappiks, kes ta-
was on, sest temma lasteb omma päikest kurjade ja beed
ülle tousta, ja lasteb wiikma juddada õigede ja illeko-
huste peäle.

Sr. 27, 27, 28. Kes anko kaewab, langob siinna jofe; ja kes koor
wiiguko panneb, sedda wotakse sega kinni. Kes kurja teeb,
peäle wotakse sedda, et ta ei tunne, kust se temmale tulda

* II. Mis on Jummal nimmi?

Jummal isse, temma pühha sanna, pühhad sakramentid, ja keik, kust tedda tunnukse, ot sego innimenne ommast nimmest tunnukse.

* III. Kuida wöttab innimenne Jummal nimme ilma-asjata sühho?

Kul innimenne Jummal nimme jures neab, wañnub, lausub, waltetab ja pettab.

IV. Kuida wöttab innimenne weel Jummal nimme asjata sühho?

Kui innimenne keige tühja asja jures õppib Jummal nimme kurja wiist pärrast nimmetama, ja ütleb: Issa! Poioke! pühha ristike! Jesus Kristus hoidko ja keelgo! Jummal sedda teab! minne Jummal kätte! n.t.s.

V. Mis se on: Jummal nimme jures needma?

Se on, kui innimesed isse-ennaste ehk teiste peäle kurja palluwad, üteldes; nuhhelgo mind Jummal; Jummal nähko ja maksko temma kätte. Jak. 3, 9, 10; 5. p. 9. s. I Petr. 3, 10.

VI. Mis pärrast on needmine kurri?

Se pärrast, et Jummal ei tahha meie egga liggimesse nuhtlust; waid et meie isse-ennese, keikide innimeste, ja ka omma waenlaste eest peame palluma. Mat. 5, 44, 45; I Petr. 3, 8, 9.

VII. Kelle sarnane on se innimenne / kes omma liggimesse peäle kurja pallub?

Temma on selle sarnane, kes teistele auko karwab, ja isse sisse langeb. Estr. 7, 10. *Jak. 6, 25.*

VIII. Mis se on: Jummalala nimme jures wandina?

Se on, kui innimenne Jummalat kutsus tun-
nustajaks keige tühja asja jures, ja ütleb: se on
Jummaleest ehk Jummal aita, tõssi. Jak. 5, 12.

IX. Mis meie Jeesand Kristus sest õppetab?

Mat. 5, 37: Teie kõnne olgo jah, jah; ei
mitte, ei mitte, agga mis ülle sedda on, se
on sest riggedast.

X. Kas siis ial ei sünni wanduda?

Jah sünnib, kui innimenne wañnub Jummalala
auuks ja liggimesse heaks, ja kohtowannemad
temma peale pannewad, et ta peab wanduma.

XI. Mis se on: Jummalala nimme jures
lausuma?

Kui innimenne Jummalala sanna, Jesa meie
ehk mu palwe läbbi tahhab hawo ehk haigust par-
randada, ja ärrakaddunud asjad jälle leida.

XII. Mikspärrast nimmetakse sedda
lausintseks?

Sepärrast, et Jummal sedda omma sanna sees
ep olle käsknud, egga tootanud sel wiisil aidata.

XIII. Mis se on: Jummalala nimme jures
wassetama ja petma?

1) Kui innimenne Jummalala sanna kurjaste ja
teist wiisi ärraselletab, kui kohhus on, ja sedda
ussub ja õppetab, mis Jummalala sanna ei õppeta.
2 Kor. 2, 17; 1 Tim. 6, 3-5.

2) Kui innimenne kuleb Jummalala sanna, ja ei
te se järrele. Jak. 1 22-26; Luk. 8, 14.

3) Kui temma ka käib Jummalala sannale ja
pallub Jummalat, agga jääb ommeti omma pat-
tuse

Teine Käsk.

VIII. Sir. 23, 13. Se mees, kes palju wännub, saab täiel-
illexohkut, ja nuhtlu ei ja temma koiast maksa.

X. Mat. 3, 8. Teie liggi tahhan ma tulla sohtsuse ja
olla üks kenne tunnistusmees — nende wästa,
kes walled wanduvad.

XIII. 27, 3, Laul. 50, 10. O'ala wästo ütleb Jummal: Mis sul
on teggemist, et sa mo seädmissist juttowad ja wottad
mo seäduft omna sukko? Agga sinna wiikad
õjopetust, ja teidad mo lannad ennepe takka.

Toine Käsk.

XIII. 2) Matt. 7, 21. Eija keik, kes minno wasto ütleb:
Jofand, Jofand, taewariki, waid kes teeb minno Jofa
tahtmist, kes taewas on.

XVI. Laul. 50, 18. Hüa mind appi abba sturje pärawal: süs
tabhan ma sind sest wälja riirkuda ja sinna pead
mind auustama.

tuse ja rummala ello sisse, tootab ikka omma ello parrandada, ja ei kiusa ommeti se järrele mitte tehha. Mat. 7, 21. 22. 23.

XIV. Redda pettab sähhårdune innimenne?

Temma pettab isse-ennast ja keik, kes temma fanna wõtwad kuulda. Jak. 1, 22. 23. 24. 25.

* XV. On se siis wägga raske pat: Jum-
mala nimme ilma asjata süho wõtma?

Jah on, sest Jummal ahwardab tedda mitte nublematta jätta, kes temma nimme kurjaste prugib. 2 Mos. 20, 7; Mat. 12, 36. 37.

* XVI. Mis käsib Jummal siin teise
kässo seis?

Et meie tedda keige hädda sees peame appi hüüdma, palluma, kiitma ja tännama.

XVII. Mis on ühhe wägga inimisesse
keigesireem hädda?

Patto hädda; sepärrast pallub temma Jum-
malat allati, et Jummal tahhaks tedda pattust
peästa. Jesa. 59, 2. Rom. 7, 23, 24. Ebr. 12, 1.

XVIII. Kas Jummal tahhab meid pattust
peästa?

Jah temma tahhab ja woib meid pattust peäs-
ta. 1 Joan. 3, 8. Seks on Jummal Doeg
ilmunud, et temma kurrati tööd pididi ärra-
rikkuma.

XIX. Kuida peästab Jummal neid pattust/
kes tedda süddamest palluwad?

Temma annab neile woimust patto peäle, et
nemmad ikka patto wasto pannerwad. 1 Joan. 5, 4.

*Nir. 35, 16. Kir
Jummalat hea
melega tenih, tedda
woelast wato, ja temma palwe
llatata pilwirje.*

XX. Kas siis keikide innimeste palwed /
titus ja tänno on Jummalale mele
pärast?

Ei olle mitte, waid ükspäinis nende palwed
on Jummalale mele pärast, kes pattust pöörwad
ja Jummalale sanna kuulwad. Jesa. 1, 15.

XXI. Kelle palwed ep olle mitte Jumi-
mala mele pärast?

Nende palwed ei olle Jummalale mele pärast,
kes omma patto ja rummalusse sisse jäwad.
Joan. 9, 31. Meie teame, et Jummal pat-
tusid ei kule, waid kui kegi Jummalakarlik
on, ja teeb temma tahtmist, sedda kuleb tem-
ma. Jaf. 4, 3; Mat. 6, 7.

Kolmas Käst.

Sinna pead pühapäwa püh-
hitsema.

I. Käst. Mis käsib Jummal kolman-
dama kässo sees?

Et meie peame pühapäwa pühhitsema.

II. Mis suguse päwa on Jummal pühha-
päwaks seadnud?

Kui Jummal kae päwaga keik asjad sai lonud,
hingas temma seitsmel päwal, ja käs kis seits-
me päwa pühhitseda lomisse tö mällestusseks. 2
Mos. 20, 8. 9. 10. 11. Ebr. 4, 1-11.

III. Kas siis meie pühapäaw weel
on se seitsmes päaw?

Ei olle mitte. Sest kui meie Issand Jeesus
Kris-

Teine Käsk.

XX. Jef. 1, 18. Kui teie ommad wäed wälja lantate, hoiar
ma ommad filmad teie eest warjule; kui teie ka ^{mitte} ~~pal~~
~~wat~~ loete, ei kude ma mitte: teie wäed on täis wero
siid.

Laul. 145, 18. 19. Jehowa on liggi keikile, kes tedda appi bui
wad; keikile, kes tedda loe fees appi buidwad. Temma
teeb nende mele pärrast, kes tedda kartwad, ja nende kir.
sendamišt kuleb temma, ja peästab neid ärra.

XXI. Jak. 4, 3. Teie pallute ja ei sa mitte, sepärrast et teie
pakkaste pallute, nenda et teie tedda omma him-
mude fees woiksite kullutada.

Kolmas Käsk.

II. Ebr. 4, 9. Sumala ratswal on weel üks hinga.
miese aeg ees. Sept kes temma hingamiose siose
on sanud, se hingab ka iose ommaš teygudest, otä
Summal ommaš teygudest. Sepärrast joudkem
sesamma hingamiose siose minna, et ükoki sesamma
jannapölgmiose korale siose ei lunge.

Kolmas Käsk.

V. Kolof. 2, 16. Ärge missee ükski kottut teie peäle joma ehk joma, ehk sure pühka ehk nore ku ehk hingamiise „päwade pärrast.

Kal. 5, 1. Siis niind see wabba duofes, mioga Kristno meid on wabba teinud, ja ärge laske ennast mitte jälle fullase ikkeise panna.

1.) 1. Jof. 5, 2. Onnis on se innimenne, kes löngamiise päwa peab, et ta sedda ei teota, ja kes omma kät loiab, et ta ühtegi kurja ei te.

2.) Laul. 84, 2. 3. 11. Kuu armsad on sinno hõned, wäggede Jehowa! Jehowa ouede pärrast ikkaldab mo hing, et ta ka ärranõrgel; mo südda ja mo lihha, need hüidwad sure heälga ellawa Jumala pole. — Sept üro pään so ouede sees on parem, kui mund tuhhat; ma tahhan eunemine läwse jures leiwa omma J. koias, kui kena se ta reis maidas, kus wälus sees on.

3.) Jak. 1, 22. Olge sanna teggiad, ja ei mitte üro pämis kuuljad, et teie wällemõllemiise läbbi enna ei wõtta.

Kristus omma kalli surmaga meid sai lunnasta-
nud, ja kolmandamal päwal üllestousnud, seadis
pühha risti-kogodus näddala esimesse päwa
pühhapäwaks, meie Jesanda JEsusse Kristusse
kalli lunnastamise ja üllestousmisse mälestus-
seks; ja se on nüüd näddala esimenne päaw, mis
meie pühhapäwaks hüame. Mark. 16, 2.

IV. On siis weel teisi pühhapäivi?

Jah on, Nellipühhi = Joulo-üllestousmisse
ja muid teisi pühhasid. Ap. T. 2, 1. Luk. 2, 10. 11.
2 Tim. 2, 8.

V. Mikspärrast on need teised pühhad seatud?

Sepärrast, et meie neil päiwil kogodusse sees
teine teisega peame ennaste mele tulletama sedda,
mis Jummal meile, ja teistele on head teinud.

* VI. Mis se on: pühhapäwa pühhitsema?

Se on, keik muud argipäwa tööd mahhajat-
ma hjuclust ja Jummal sanna pühhaks wid-
dama, heal meel tuulma ja oppima, ja Jum-
mala arms läbbi omma ello se järrele parranda-
ma. Luk. 6, 46-49. Rom. 12, 1. 2.

VII. Kas siis se / kes omma ello süddamest ei parranda, pühhapäwa püh- hitseb?

Ei pühhitse mitte, waid temma koggub Jum-
mala nuhtlust ennese peäle, et temma kuleb Jum-
mala sanna, ja ei holi sest mitte. Jak. 1, 26.

VIII. Kas siis meie ei pea muil päiwil ka Jummal sanna tähhele van- nema?

Jah korwaste peame iggapäaw Jummal sanna

fanna tähhele pannema, meles piddama, ja omma ello allati parradama. Kol. 3, 16.

IX. Mikspärrast kâstakse iis / et meie peame pühhapäwa pühhitsema?

Sepärrast, et meil argi päwal ka muud on tegemist; siis on Jummal heldest armust meie wasto keige pühhapäwa seädnud meie hinge heaks, et meie sel päwal woime õppida, mis keigel nõddalal meie parrandamiseks tarwis on.

X. Eks siis sest sa kuul / kuul inimenne Jummalala sanna kõrwadega kuleb?

Ei mitte; waid sepärrast peab iggäiks, kes püab hinge õnne, Jummalala sanna kuulma, et temma omma ello woiks parrandada. Mat. 7, 26. 27.

XI. Kuida woib inimenne omma ello Jummalala sanna järrele parrandada?

Kul temma Jummalala sannast õiete õppib omma patto hädda, ja mis ial kurri on, tundma ja ommast Issandast Jesussest abbi otsima.

XII. Mikspärrast peab inimenne Jesusse jurest abbi otsima?

Sepärrast, et temma tahhab ja woib patto peäle woimust sata keikile, kes süddamest tedda palluwad.

* **XIII.** Mis kelab Jummal kolmandama kâsso sees?

Et meie ei pea mitte jutlust ja Jummalala sanna põlgma. Luk. 10, 16.

* **XIV.** Kes põlgab Jummalala sanna?

1) Kes Jummalala sannast ei holi, ja ei tahha sedda kuulda, ei õppida egga se järrele ellada.

2) Kes tullewad jutlust ja Jummalala sanna kuul-

kuul-

Kolmas Käsk.

- XIII Luk. 10, 16. Kes teid kuleb, se kuleb mind, ja kes teid ärrapölgab, se pölgab mind ärra; agga kes mind ärrapölgab, se pölgab sedda ärra, kes mind on lükkitanud.
- XIV Jer. 6, 10. Wata J. Janna on ~~meile~~ laimamisõks ja and, ei se polle nende meele pärrast.
- XV Ebr. 10, 25. Arge jätkem mitte makha emma koggi duß, nende kui monnel se wiiv on.

Kolmas Käsn.

2, Kagg. 4, 17. Hoia ommad jallad, kui sa Jummalat
kotta lähhad, ja tulle liggi kuulma enneminne,
kui halvide wifil ohwi andna, sest nemmad ei tea
mitte, et nemmad kurja tewad.

3, Matt. 15, 8. Sefinnane rahwas tulleb minno liggi jonna
juga, ja annotab mind omma moknadege, agga ne
de südä on kauget minnuft ärra.

Luk. 8, 14. Kallid äärted on need, kes jedda (J. Janna)
kuulwad: pärrast tulleb kurat ja wottab se Janna nende
süddamest ärra, et nemmad ei pea usama egga õusako
Jama. Agga kaljopääljed on need, kes, kui nemmad
kuulwad, jedda Janna rõmoga waotawotwad; agga
neil ei olle mitte juurt, ürrikeseks aiako uswad
nemmad, agga riufatuse aial tagganewad nemmad
ärra. Agga mir ohkakatte seksa kuxkus, need sin
natted on need, kes kuulwad ja lähkewad omma
töle, ja neid lähmatakse ärra ma ilma muurest ja
rikkusest ja sefinnaste ello himmudest, ja ei kännu
walmist wilja.

XV.

Rom. 2, 21. Kes sinna teisest õppetad, eks sinna isse-
ennast ei õppeta - 23. Kes sa käsust kiütled, eks
Jaisse ei teota Jummalat kässe ülleastmisse läbbi.

Kuulma; agga nemmad witawad omma aega tühja juttudega, lobbisewad, maggawad ehk tewad muud wallatumat tööd kui Jummalä sanna kulutakse.

3) Kes kü häästi sedda loewad ja kuulwad, agga warsti unnustawad, lähawad kõrtsse ehk muu paika, lakkuma, riidlema ehk muud kurja tööd teggema. Luf. 8, 14.

XV. Kas siis need ka põlgwad Jummalä sanna / kes sedda õppiwad ja moistwad sest paljo lobbiseda?

Jah need põlgwad ka Jummalä sanna, kes paljo sest moistwad lobbiseda, agga omma ello ei wõtta se järrele aiada. Rom. 2, 17-24.

XVI. Mis keeltakse weel pühapäwal?

1) Keik tööd, mis argipäwal tehakse, ja keik muu tööd, mis kelab, et innimenne Jummalä sannast ei woi õiget kasso sada. Luf. 10, 40. 42.

2) Keik patto tööd, kombid ja kõnned, kui on: liaste ioma, ehk teistele andma liaste jua, taplema, riidlema, ja muud sellesuggused kurjad wiisid. Ewes. 5, 18. 19. Kol. 3, 8.

XVII. Kas siis patto tööd ei keelta argipäwal?

Jah kowwaste keeltakse patto tööd iggal alal, sest et se, kes patto teeb, on kurratist. 1 Joan. 3, 8.

XVIII. On siis pattud pühapäwal suurema nuhtluse wäärt?

Jah on, sepärrast et se pääw on meie hinge õpetusseks ja parrandamisseks seätud, ja üks wallato innimenne prugib sedda päwa omma hinge hukatusseks. Joan. 12, 48. Luf. 12, 47.

XIX. Kas siis keif tööd keeltakse?

Ei keelta mitte.

XX. Mis tööd ei keelta mitte pühapäeval?

Keif sedda tööd ei keelta, mis tehakse Jummalala sanna ja kääso järrele. Luf. 6, 9.

XXI. Mis tööd tehakse Jummalala kääso järrele?

Keif tööd, mis tehakse meie tarwidusseks, ja liggimesse abbiks, kui on: roga teggema ei mitte liaks, waid nipaljo, kui ihho toidusseks tarwis lähhäb, haigid katsma, tulle kahjo, wee-hädada, ja keige mu hädda sees liggimest aitma, u.t. s. Mat. 12, 1-3. 10. 11. Luf. 13, 10-16.

Neljas Käst.

Sinna pead omma isä ja omma emma auustama/ et sinno käässi hästi käib/ ja sinna laua ellad Ma peäl.

*I. Mis kääsib Jummal neljandama kääso sees?

Et meie peame omma isä ja omma emma auustama.

*II. Kes on meie isä ja emma?

Meie lihhased wannemad ja keifsuggused wannemad, kes isä ja emma assemel on; sest Jummal ei arma ükspäinis neid meie wannemaks, kes meid sünnitawad ja kaswatawad; waid isä ja emma assemel on keifsuggused wan-

Kolmar Käsk.

Neljäs Käsk.

11. Moos. 19, 32. Ühhe wanna halli ees psad ja üllestou-
ma, ja ühhe wannale au teggema, ja psad omma I.
nartma.

Job. 10, 13. Raquel ütles omma tütrele: Auusta oma
äia ja ämma, need on nüüd sinno wannemat,
laufe mind ikka sinnuft head kuulda.

Luk. 2, 51. Jeesus läks nendega alla ja tuli Naatja
retti, sinna ja külid nende lanna.

Neljas Käsko.

III. Sir. 7, 28. 29. Aunosta omma isä keigeft fiddameft, ja ärra unnuosta mitte omma emma lapsena. Mõtle et sa neist oled fündinud, ja mis woid sa neile jälle taofuda, nende kui nemad sulle head teinud?

V. Ewef. 6, 5 = 8. (J. Kodko Öpp, 10. 26)

VI. Öpp. J. 13, 24. Kes omma wiffa ei pruugi, se wihkab omma poja; agga kes teddu unnuosta, se wõttab tedda aegfaste karriotada.

1 Peetr. 2, 18. Kuuolge keige kartuofega omma isjan. datte fanna, ei mitte üxspäimis heade fanna, kes järrele andwad, waid xa nende figgedatte fanna.

Sir. 4, 33. Ärra olle mitte kui loukoer omma koia, agga kui meletu walli omma koddakonste wasto.

nemad, funningad, kohto-wannemad, molsa-
ja leiva-wannemad, õppetajad, ja kes meid ko-
lis õppetawad. Ebr. 12, 9; Kalat. 4, 19.

* III. Mis on se: wannemad auustama?

Se on: wannematte sanna kuulma, neid *Ev. Josef. 2. Hof. 27.*
armsaste ja kalliste piddama, ja nende mele
päärast teggema. Ewes. 6, 1. 2. 3. *Koddo. opp. 25. l. k.*

IV. Mikspäärast peame meie wannemad
auustama?

Sepäärast, et wannemad Jummalast on seätud,
ja Jummalas asemel on, ja et se Jummalas auust-
sunnib, kui meie neid auustame. *Rom. 13, 1. Koddo. opp. 2.*

V. Kuida peame meie wannemad
auustama?

Ommas süddames peame meie neid armsaste
ja kalliste piddama, ja omma sanna ja teoga
nende mele pärrast teggema. Sir. 3, 9-15.

VI. Kas peame ka need wannemad auust-
tama / kes waljud on?

Jah peame. I Petr. 2, 18.

VII. Kui wannemad peaksid käskma / mis
kurri on / kas meie siis peame nende
sanna kuulma?

Ei pea mitte. Siis peame meie Jummalas
sanna ennam kuulma, kui innimeste sanna. Apost.
Tegg. 5, 29; Mat. 10, 37. I Petr. 1, 18.

VIII. Mikspäärast peame meie wanne-
matte sanna kuulma?

Sepäärast et Jummalas sedda tahhab ja käs-
k; kes nüüd hea melega ja Jummalas sanna
päärast wõttab wannematte sanna kuulda, tedda
armab

arwob Jummal ommaks sullaseks, ümmardajaks ja lapsesks. Ebr. 13, 17; Ewes. 6, 6.

*IX. Mis tootab Jummal neile / kes sannakulelikud on?

Jummal tootab, et nende käsfi peab hästi kädima, ja et nemmad kawa peawad ellama Ma peäl. Ewes. 6, 2. 3.

X. Kas siis keikide sannakuuljatte käsfi käib hästi?

Jah käib hästi Jummal tahtmissse, et kül mitte keikide innimeste mõtte järrel. Rom. 8, 28.

XI. Kelle käsfi käib siin hästi innimeste arwates?

Nende käsfi käib hästi innimeste arwates, kes rikkad ja sure au sees on, ja kellel hea põlli on siin ilmas. 144 Paul. 11. 15. s. 1 Joan. 2, 15-17.

XII. Kelle käsfi käib hästi Jummal tahtmissse järrel?

Nende käsfi käib hästi Jummal tahtmissse järrel, kes rikkust, au, ja kurjad himmud põlgwad, kes omma risti iggavääw ennaste peäle wõtwad, ja Jesusse mele pärrast ellawad. Mark. 10, 29. 30. Rom. 8, 13. Mat. 11, 29.

XIII. Kuida woib nende käsfi hästi kälta / kes ommad kurjad himmud peawad lämmatama / ja iggavääw omma risti ennaste peäle wotma?

Nenda käib nende käsfi hästi, et keik tulleb hinge heaks ja õnneks, kui nemmad järgeste omma kurja himmude wasto pannerwad. Rom. 8, 28. 1 Paul. 1. 2. 3. s. 2 Kor. 4, 17. 18.

XIV.

Netjar Käse.

N. Rom. 8, 28. Meie teame, et kein hears tullet neie
kes Jummalat armastavad.

Neijar käfs.

XIV. Jef. 57, 1. Sedda öiget korristakse önn etnose
XV. eest ärra.

Tark. 4, 7 = 14. Kui üks öige enne aego sureb, siis
on temma hingamiõles. Sept aus wannadus ei
olle se, mis mitme aastane on, egga sedda ei
tulle aawata aasade arvo järrele. Agga mele
moistus on inimetele halli juoste eest, ja ilma
wiggata ello on wanna ea näggo. Et temma
J. mele pärrast olli, siis armastati sedda; ja ett.
pattuste leas elaw, on temma ärrakoristud.
Temma on ärrawetud, et kuõjõs ei piddand t.
moistust muutma, egga kawwalus t. hingepet-
ma. Sept siggednõse muudamine kattab pime-
meduõsega sedda, mis hea on, ja se hukkusa
himmo põrab wugga meelt seifiti. Et temma on
täieste wuggako fannid, on temma nattoõse
aiaga palju aego täis fannid. Sept temma hing
olli Jofanda mele pärrast, sepärrast latõs ta
sedda siggednõse eest nuttuste ärra.

XIV. Kas siis keik sannakulelittud tava
ellawad Ma peäl?

Ei ella mitte. Eark. 4, 7-14.

XV. Mikspärrast korristab siis Jummal
mouningad sannakulelittud warre-
minne sitt ilmaist ärra?

Sepärrast, et nemmad ei pea ueste kurja pat-
tuse seltsi sekka sattuma ja hukka sama.

XVI. On siis Jummal tootus ilma-
asjata?

Ei olle mitte, sest tõssine Jummal teeb ikka
tõeks, mis temma tootab. 2 Kor. 1, 20.

XVII. Kuit keige sannakulelittude käsfi siin
ilmas ei käl hästi/ ja keik kau ei ella/
kuida Jummal tootus saab tõeks?

Jummal tootus saab tõeks ei mitte innimes-
te, waid Jummal tahtmisse järrele.

XVIII. Kuida siis se tootus saab tõeks
Jummal tahtmisse järrele?

Kui temma tunneb omma lastele sedda parre-
ma ollewad, siis annab temma neile aialikko hea
põlwe asemel iggawest rõmo, ja hea põlwe hin-
ge polest, ja aialikko pitka ea asemel annab
Jummal iggawest ello, ja nenda saab temma
tootus ommeti tõeks. Rom. 2, 6. 7.

* XIX. Mis kelab Jummal neljandama
käsfo sees?

Et meie ei pea omma wannemid ja isan-
did põlgma egga wihhastama.

XX. Kes põlgab ommad wannemad?

Se põlgab ommad wannemad, kes neist ei
holi,

holi, se, kes kurja kõnne nende peäle tõstab, sõimab ja teotab neid.

XXI. Kes wihhastab wannemad?

Need wihhastawad wannemad, kes kangekaelsed on, ja ei te mitte, mis käästakse.

* **XXII.** Mis ahwardab Jummal neile, kes wannemad põlgwad ja wihhastawad?

Salomoni kunninga Oppetusse sannade rama- to 30. Peat. 17. salm. õõltakse: Sedda silma mis isä irwitab, ja ei tahha enma sanna kuulda, peawad kaarnad jõe äres wäljonokkima, ja kotta poiad sedda ärrasõma. 5 Mos. 21, 18-21.

XXIII. Kas siis sesinnane nuhtlus tulles kei- kide peäle / kes wannemad põlgwad?

Ei tulle kül se nuhtlus keikide põlgjatte peäle.

XXIV. On siis Jummal ahwardamine ilma-asjata?

Ei olle mitte; sest tõssine Jummal läkkitab mondakord ka muud nuhtlust nende sannakuul- matta laste peäle sin ilmas, ehk pärrast igga- wesse pina, ja se on weel raskem nuhtlus.

Wies Käst.

Sinna ei pea mitte tapma.

* I. Mis kelab Jummal wiendama kääso sees?

Et meie ei pea mitte tapma.

* II. Redda meie ei pea mitte tapma?

Ei omma liggimest egga isse-ennast.

Neljar Käsk.

Wies Käsk.

11. Öpp. s. 10, 24. Jehowa kartus annab ello päiwile järko, agga öälätte aastad lühkendakse.
- Sir. 35, 36. Ahne sömiege läbbi on paljo surnud, agga kes kasin, se pitkendab omma ello.
- Sir. 30, 25, 26. Kurbdur on paljo tapnud ja ärrarik. kurnud, ja ei olle ommeti ühtegi kaaso seäl seer. Kadedus ja wikka lühkendawad päwad ja tühhi nurstheminne teeb wannaku enne aaga.

Wils Rašk.

- V. 1) Joa. 3, 18. Jggauks, kes omma wenna wihkab, on inni
merse tapja.
- 2) 1. Mo. 4, 5-6. Iis fittis kaini wihba wägga põllema, ja
langer ärra filmist. Ja Jehowa ütles kaini wasto: Miks
fittis jo wihha põllema, ja mins ja nenda filmist ärralangenud.
- 3) Jak. 3, 8. Keel on täis kikkoti rohto, mis suoma sadab.
Sir. 28, 19. ²⁰ Püüa kapid saad ^{waga} ~~pid~~med, agga nele hõp pees =
säl lund kondid ruofus. ²⁰ Mitte on langenud mööga läbi ag
mitte kui need, kes keel läbi lange
Sir. 22, 23. Enne kui sulloke tuseb, on ahjo su ts ja aur,
nenda on keetamisse sannad enne kui werd ärrawa ka
taxse.
- Jer. 9, 7. Nende keel on üx terrawaks tautud nool, se
rägib kawwalust.
- (4.)
- VI. Laul. 100, 3. Iha wihkan nende tööd, kes rõrwale lähkawad
Ewes. 4, 26. Olge wihkased, agga ärge tehke mitte patto.
- Laul. 119, 136. Iha õige wihka on mind ärralõppetanud,
et ma waenlasted so fanna on mahkajatnud.

III. Kes on meite liggimenne?

Keif innimesed, olgo tutwad ehk woõrad, olgo sõbrad ehk waenlased. Luf. 10, 29-37.

* IV. Mitmesuggune on tapminne?

Neljasuggune,

(1) Süddamega, kui innimenne tahhab heal meel teisele kurja teha, ja tedda wihtab.

(2) Valle ehk nõoga, kui temma liggimesse peäle wiha parrast woõriti watab, et ka wiha temma pallest tunnukse; ehk kui ta heldeste teise peäle watab, agga kurja ommas süddames temma peäle mõtleb.

(3) Relega, kui temma tedda sõimab, teotab, *Lühane ka laidab, ja kurja temma peäle pallub. Leikab wiise kaala.*

(4) Käega, kui ta tedda süta ehk sü parrast waeseks peksab, ja kirwe, mõõga, püssi ehk mu riistaga tedda kõggone surnuks löõb. Mat. 5, 21. 22. 4 Mos. 35, 16. 21. Jesa. 59, 3.

V. Kuida tappetakse muil wiisil?

Kui kegi omma liggimest sunnib liaste joma, ehk panneb wägga raske tõ temma peäle, ehk ei aita liggimest hädda sees, n. t. s.

VI. On siis keif wiha keeltud?

Keif mu wiha on keeltud; agga se wiha on *Wihha ka* *opp. jn 16, 32. Pitka* *mõlga innim* *ne on parran* *kui se kor wa* *gew; ja kor on* *ma wiha, ma* *wille wallise* *on parran ka* *se kor linna* *katte jale.* *õkspäinis hea, kui kegi on wihhane patto tõ peäle, misga Jummalat wihhastakse. Ewes. 4, 26. 27.*

VII. Kas siis kohtowannemad terwad wien *Wien* *dama kasso wasto / kui nemmad kasswad*

kurjateggiaid nuhhelda ehk hukkata? *Se kor linna* *katte jale.*

Ei te kohtowannemad mitte wiendama kasso wasto, kui nemmad kasswad kurjateggiaid nuhhelda

helda ehk hukkata, sest et Jummal isse sedda on
käsknud. Rom. 13, 4. 3 Mos. 24, 17. 19.

* VIII. Mis keeltakse weel wiendama
kässo sees?

Et meie ei pea omma ennese egga omma liggi-
messe hinge tapma.

IX. Mikspärrast keeltakse ka hinge
tapminne?

Sepärrast et hing paljo kallim on kui ihho.

X. Kuida tappetakse liggimesse hinge?

Kui inimenne Jummal tahtmist ei moista,
ja awwatelleb omma rummalaja pattuse ello läb-
bi ka teisi nenda ellama; sest se peäle tulleb igga-
wenne surm. Mat. 18, 6. 7; 5 Mos. 13, 1-18.

* XI. Mis käsib Jummal wiendama
kässo sees?

Et meie peame omma liggimest aitma, ja
temmale head teggema keige ihho hädda sees.
Jes. 58, 7. 8. 9. Jak, 2, 15. 16. 1 Joan. 3, 16.

XII. Mis on ihho hädda?

Keif suggune haigus, wigga ja hädda, mis ial
liggimessele woib sündida, kui temma on allasti,
wangis, tulle ehk wee hädda sees, kui temmal
janno, nälg, ehk muud middagi waia on.

* XIII. Kuida peame meie liggimest
aitama?

Hea melega, ja keigest süddamest.

XIV. Kas siis se ep olle mitte Jummalaja
mele pärrast/ kui kegi pahha melega
aitab?

Kui kegi pahha melega aitab, se ep olle mitte
Jum-

2211. *Õp. s. 8, 36. Kes minno' wasto pette teeb, se teeb wäggi-
walda omma hingele; keik, kes mind wihkawa-
neld armastawad. Suoma.*

X. *Rom. 8, 13. Kui teie lihka järrele wõttate ell. siis peate
t. surema.*

Wies Käse.

XV. Jaks 5, 20. Kes ühhe pattuse eksituse teo peält
ümberpöörab, se päästab hinge surmast.

XVII. Laul. 51, 15. Ma tahhan sinno wisid õppetada need
üheaotujad, et pattused so pole pöördwad.

Luk. 22, 32. Kuifsa fadd ümberpöördud, sinu kinnista
ommad vennad.

Kues Käse.

Zummal a mele pärrast; waid Zummal arwab
 sedda nenda, kui ep olleks temma liggimest mitte
 2 Kor. 8, 12. 9 peat. 7. salm.

XV. Mis on hinge hädda?

Hinge hädda on se pat, kui innimenne jääb el-
 ama omma patto sees, ja ei pea mitte diget
 nurret omma hinge eest. Ewes. 4, 18. 19.

**XVI. Eks Zummal ükspäinis ei aita hinge
 ehk patto-hädda sees?**

Zummal ükspäinis aitab meid pattust ehk pat-
 to-hädda seest nenda, et temma woimust ja wäg-
 innab patto peäle, et meie woime patto wasto
 na. Ewes. 3, 16. 17. 1 Joan. 5, 4. Rom. 8, 13.

**VII. Kuida woib siis tunnenne teine
 teist hinge hädda sees aidata?**

Nenda, kui temma esmalt isse süddamest pat-
 pdrab, woib temma omma wagga ello ja
 ia läbbi omma liggimest maenitseda, et temma
 woiks pattust pdrda. Luf. 22, 32.

Kues Käst.

Sinna ei pea mitte abbiello är-
 rikkuma.

**I. Mis telab Zummal kuendama
 läsko sees?**

et meie ei pea mitte abbiello ärrarikkuma;
 kas siis Zummal siin telab abbiello-
 rikmist ükspäinis?

Tela mitte ükspäinis abbiellorikmist; sest
 mal watab innimesse süddame sisse; sepärrast

kelab temma siin keif sedda, kust üks rop elle
abbiellorikminne tulleb. Ewes 5, 3. 4. 5. 6. 7.

* III. Mis siin ülleüldes keeltakse?

(1) Keif roppud himmud, (2) keif roppud fi
ned ja laulud, (3) hora- ja pordo-ello, (4) a
biellorikminne, (5) laiskus, (6) liigjominne
prassiminne, (7) Ma-ilma lust ja rõõm.

IV. Misjuggused on need roppud
himmud?

Kui meeste-rahwas ihaldab liahimmud
naeste-rahvast, ehk naeste-rahwas ihaldab
jookseb meeste-rahwa järrele. Jer. 5, 7. 8. 9

V. Misjuggused on need roppud kõnn
ja laulud?

Kui innimesed nalja heitwad, roppust
hõra-tõõst hea melega kõnnelewad ja laulw
Ewes. 4, 29. Jes. 3, 9.

VI. Mis on hora- ja pordo-ello?

Kui wallalinne rahwas ühhe roppo ello se
ellawad ja tewad omma roppo himmude järre

VII. Mis on abbiellorikminne?

Kui naene ihaldab teisi mehhi, ja mees te
naesi ehk tüdrukuid, ehk kui abbiellorahwas tei
teiseiga kurjaste ellawad. Mat. 5, 28. Ebr. 13,

VIII. On siis se ka abbiellorikminne, ku
abbiellorahwas kurjaste ellawad?

Jah se on ka Jummalala ees abbiellorikmini
kui abbiellorahwas taplewad, riidlewad ja te
teise wasto wihha piddawad. Ewes. 5, 28. 29.

IX. Mikspärrast keeltakse siin laiskus
Sevärast et roppud himmud laiskusse lä
woimust sawad; sest laiskus on kurrati pea-pad

Kuus Käsk.

- III. 1 Peetr. 2, 11. Minna maenitfen teid, et teie ennaft hoiate
liikhalikko himmude eest, mis hinge waato löddiwad.
- V. Ewef. 4, 24. Ärge laoke ei ühtegi nuojatumat janna
omma juust wäljaminna.
- VI. 1 Kor. 6, 18. Pöggenege hõra tõi eest; igga pat mis inimel
ial teeb, se on wäljaspidi ihho, agga kee hõra tõi
teeb, se teeb patto omma ennese ihho waato.
- VII. Sir. 25, 17. Ma takhan hea melega enneminne loukua
ke ja lendwa maddude juures ellada, kui ühtke kurja ma
se juures seista.
Sir. 19, 6. Keo omma keelt tallisid, se wõib selle juures ellada, kes järe
cianna.
- X. Sir. 22, 2. Keo laisk, se on kui roe; mis sönnikus, keo
sedda ülletootab, peab näed ärra riiputama.
Sir. 22, 29. Lawkus on paljo kurja õppetannud.

Kuus Kärs.

X. Ewof. 5, 18. Ärge jõe omast täis wina, kust üks õn-
neto ello tulleb.
1 Kor. 6, 10. Ei wargad, egga ahned, ei jodikruid, ei
laitujad egga risujad ei pea Ji rixi pärrima.

XIII. Tob. 9, 12. Soma aega ja rõõm piddasid nimmad Jum-
mala kartuſes.

XIV. Sir. 23, 6 = 8. Jofand, mo ello Jofa ja Jummal, ^{sanna} korra
mille mitte sureliſi filmi, ja pira omma ſullasteſt
ikka ärra jultund meelt. Pira minnuſt ärra hihja
lotuſt ja luoſi, ja hoiä ierra ſedola, kes ſind takha
ſenida. Ärge ſago kõhho, himmo egga ximalus
mind kätte, ja ärra anna mind omma ſullasteſt mitte
hääbmetta hinge kätte.

X. Mikspärrast keeltakse sin liajomist
ja prašimist?

Sepärrast, et kurrat liajomisse läbbi wõttab
kurjad himmud käsawatada. Ewes. 5, 18.

XI. Misfuggune ma-ilma rõõm on se,
mis sin keeltakse?

Keif se ma-ilma rõõm keeltakse, mis läbbi inni-
messed Jummla käsust ja tahtmisest ärra-
taaganewad, ning omma kurja himmo pärrast
kõkkotullewad hüppama, kargama, n. t. s.

XII. Mikspärrast keeltakse sin ma-ilma
rõõmo?

Sepärrast, et kurrat se jures need kurjad him-
mud külwab ja käsawatab. Luk. 6, 25.

XIII. Kas ma-ilma rõõmo selgeste keeltak-
se Jummla sanna sees?

Jah keeltakse ma-ilma rõõmo 1 Joan. 2, 15. 16.
Ärge armastage mitte ma-ilma, egga sedda,
mis ma ilmas on; kui tegi ma-ilma armastab,
selle sees ei olle mitte Josa armastust. Sest
keif, mis ma-ilmas on, lihha himmo, ja sil-
ma himmo ja ello kõrkus ei olle mitte Jofast,
waid se on ma-ilmast. Ja ma-ilma lähhab
hukka, ja temma himmo; agga kes Jum-
mala tahtmist teeb, se jääb iggaweste.

* XIV. Mis käsib Jummal kuendama
kässo sees?

Et meie käsinnaste ja puhtaste peame el-
iama kõnnette ja teggude sees, ja et iggawõs
peab omma abbiäsa armastama ja auustas-
ma. Rom. 8, 13. 14. 1 Petr. 3, 2.

XV. Mis on puhhas ja kassin ello?

Kui inimenne Jummal armu läbbi ommad roppud himmud tallitab, head himmud armastab, head kõnned rägib, ja hoiab ennast se eest, mis need kurjad himmud woib sata ja kaswatada.

XVI. Mis on nüüd teikide inimeste kohhus kuendama kasso järrele?

Et nemmad peawad kassinaste ellama, ja ennast hoidma ma-ilma rõms, liajomisje, ja laiskusse eest, sest et nende läbbi roppud himmud woimust sawad. Mat. 5, 8. 4. 1 Petr. 4, 3 4. 5.

XVII. Mis kãstakse siis wallalise rahwale?

Et nemmad peawad puhtaste ihho ja hinge polest ellama, ja liahimmude wasto pannema. 1 Kor. 7, 34. 1 Petr. 2, 11. 12. 2 Petr. 2, 22.

XVIII. Mis kãstakse siin abbiello-rahwale?

Et nemmad peawad teine teist armastama, ja euustama, ja omma abbiello sees kassinaste ja puhtaste ellama. Ebr. 13, 4.

Seitsmes Käst.

Sinna ei pea mitte warrastama.

*I. Mis kelab Jummal seitseme kasso sees?

Et meie ei pea mitte warrastama.

*II. Mis on warrastamine?

Se on liggimese omma, rahha ehk warra wõrma, kawwala kauba ja pettise tõga ennesse pole kistma.

* III.

Kues Käse.

Seitmes Käse.

11. 3 Hof. 19, 13. 14. Sa ei pea mitte omma liggimesofle ligu
teggema kyga tedda risuma. — Sept sa pead omma jum-
malat kartma.

Seitsmes. Käsk.

Habak. 2, 6. Hädda sellele, kes palja korskoparmel
mis epolle temma pärralt, temma koorimab agga en.
nefe peäle pakse mudda.

Vll. 43. Jes. 1, 23. Eänno würostid on kangenaelfed ja wargade
selfimehed, iggaüks armastab melkeid ja aiab
taofumist tagga.

Job. 15, 34. Tulloke pildetab ärra nende maid, kes mel-
head wõtwad.

5. Moos. 16, 19. Oigust ei pea sa mitte rõnwewants pöör-
ma; ei sa pea ühheksi luggu piddama, ja melkeid
ei pea sa wastawõtma, sest melkeid teeb targade sil-
mad pimmedaks ja teeb õigede asjad seggasteks.

Vll. 1. Sir. 34, 23. Se wallab werd ärra, kes päilõise palka
kinnipeab.

* III. Mitmesuggune on wargus?

Kahhesüggune, (1) teine awwalik, (2) teine fallaja wargus.

IV. Mis on awwalik wargus?

Se on, mis keik innimesed ka teadwad wargusse ollewad, kui keigi d ehk päwa aial omma ligimesse warrandust ehk muud riisto ärrawõttab ehk tedda ri ub. Ewes. 4, 28. Ebr. 10, 34.

V. Mis on fallaja wargus?

Se on keik üllekohtune tõ, mis se surem innimeste hulke ei holi, et teisele kahjo sünnib, kui temma isse agga nou pärrast omma kasso woib sada.

VI. Mis süggused innimesed wõitwad fallaja warrastada?

Keiksüggused innimesed, (1) ma- ja kohtowannemad, (2) perre-ehk leiwa-wannemad, (3) allamad ehk perre, (4) keik mu innimeste sügg.

VII. Kuida ma- ja kohtowannemad warrastawad?

(1) Ma-wannemad ja herrad warrastawad, kui nemmad allamad wägga sure maksoga wae wawad, ehk hakkawad üllekohtusel kombel sõddima, ja tewad nenda ommad allamad waeseks. Jes. 1, 23. 33.

(2) Warrastawad kohto- wannemad, kui nemmad annette pärrast kohhut moistwad, n. t. s. 5 Mos. 16, 19.

VIII. Kuida warrastawad perre-ehk leiwa- wannemad?

(1) Kui wannemad omma perrele ei maksa, mis kohhus on neile maksta. 5 Mos. 24, 1. Jak. 5, 4. Kol. 4, 4.

(2) Kui need, kellele Jummal middagi on annud, ei anna waestele andi, ehk annavad wägga piisut. 1 Tim. 6, 17. 18. Mat. 19, 21.

IX. Kuida warrastawad allamad?

(1) Kui nemmad hea melega ei tahha maksta omma wannemille, mis nende kohhus on, ja mis nemmad ka joudwad maksta. Rom. 13, 6. 7.

(2) Kui perre on laisk, ei wiitsi tööd tehha ja ei teni truioste; kui nemmad ka sest ei holi, et wannemile kahjo sünnib. 2 Tess. 3, 10.

(3) Kui palgalisfed, pällisfed, ja mu tö-rahwas wõtwad täie hinna, ja ei te mitte, mis kohhus on tehha, waid on laisfad. 2 Tess. 3, 11. 12.

X. Kuida siis keik mu inimesses suggu warrastab teine teise käest?

(1) Kui nemmad ei te sedda, mis õige on omma tö ja kauba jures. 1 Kor. 6, 7. 8. 9. 10.

(2) Kui nemmad kahhesuggust modto peawad, suremaga wastawõtwad, ja wähememaga wälja-annawad. 5 Mos. 25, 13. 16.

(3) Kui nemmad se peäle, mis nemmad teistele laenawad, wägga sure kasso wõtwad. Esek. 18, 13. 15 Laul. 5. s. Luf. 6, 34.

(4) Kui nemmad waeste käest kasso wõtwad, kellele peaks ilma laenatama. Luf. 6, 34.

(5) Kui nemmad hea kauba kurjaga seggawad, ehk omma kauba eest wägga sure hinna wõtwad, ehk omma wilja märjaks kastwad. 1 Tess. 4, 6.

(6) Kui nemmad sedda, mis nende holeks on antud, salgawad, ja taggasi ei anna. 3 Mos. 6, 2. 3. 4.

(7) Kui nemmad omma wõlga ei maksa, küll on jouds. 37 Laul. 21. s.

ettalaenuks ja eitaaju jälle ärra; agga keo õige (armadusse ja annab.

Seitomes Kärs.

2, 1 Tim. 6, 17. 18. Kärsi neid, kes rikkad on, et nemmad
plawad head teggema ja hea teggude järe rikkaks
Jama.

- IX. 1) Rom. 13, 7. Siis tasuge niid keigile, mis keie kohkus on
maksjo, kellele maksjo; tollirahha, kellele tollirahha; ka
tuft, kellele kartuff; au, kellele au tulleb anda.
- 2) 2 Tesf. 3, 10. Kes ei tahha tööd teha, se ei peagi mitte söma

Seitomes Käsk.

XI. Opp. 23, 21. Lakkujä ja praagija saab waesko ja
turruminne teeb, et peab rida hiltud selga pannema.

Lairk: Kogg. 10, 18. Sure lairkuuse läbbi waub laggi mah-
na ja kui käed silles petanuse tikub kodda läbbi.

Opp. f. 6, 6-11. Minne sippelka jure sinna laisku! wata temma wi-
sid ja sa targakõue! temmal küll polle pealikkuat, ei üllewa-
tajat, ega wallitsejat: siirki valmistab ta omma leiba suil, ja
korjab korako omma toiduust leixuuse uinal. Kui kana olled sa
maar, sinna laisku! miltal tahhad sa üllestowota ommaft mag-
gamiuseft? Tahhad sa weel nattuere maggada, nattuere turrkuda
nattuere maar seirsa käed kou. Siis tulleb wasus so kätt
ku jullameer, ja so tühhi kui kilbiga meer.

Opp. f. 26, 13-16. Laisku ütlet: Tommo loukoer on tee peäl, lou-
koer on turrude peäl. Nenda kui nko käib hingi-haxide
peäl nenda laisku omma sungi peäl. Laisku paneb omma ka-
waagna siise, ja tüddib aira sedda omma su jure taggast wot-
maft. Laisku on ommaft melest targem kui seiste muud, kes
keik targa melega wasawad.

Wary: nahj. Sir. 40, 15. Üllekohtuuste warrandus kuiwab ärra kui
ja saab äkkiste offa, kui suur pitkne wihmaga.

Opp. f. 20, 17. Maguus on monnele leib, mis walokusega sadu-
agga pärrast jääb temma su tüis lõmmereid.

Job. 20, 15. Seiste warranduust on ta siise nelbund, agga ta peo-
selda wälja rusefandama, siis jääb sedda ta kõhust wälja.

(8) Kui nemmad liggimesse omma leidwad ja ei anna sedda mitte temma kätte.

(9) Kui nemmad teädwad, kühho liggimesse warrandus on widud, ja ei juhhata tedda mitte fenna jure, n. t. s. Wata, need ja keif nisuggu- sed kumbed on Jummalala ees wargus.

XI. On siis se ka wargus, kui innimesed sed omma warra pillutawad?

Jah se on ka wargus, kui innimesed omma warra prassimisse, liajomisse ja mu wisiga pillutawad, sest nemmad warrastawad sedda Jummalala ja nende käest, kedda nemmad olleksid woinud sega aidata, mis nemmad wallatumal kumbel raiskawad. Oppet. Sann. 23, 20. 21.

XII. On se ka wargus, kui innimesed laiskusse pärrast kerjawad?

Jah se on ka wargus, kui innimesed laiskusse pärrast kerjamisse peäle heitwad, ja ei wiitsid tedda tehha. 2 Tess. 3, 11. 12. Ewes. 4, 28.

XIII. Mis pärrast on se ka wargus?

Se pärrast et Jummal kässib tööd tehha, et meie sega, mis meie omma töga same, woi omma liggimest aidata. Kes nüüd laiskusse pärrast ei woi liggimest aidata hädda sees, se warastab sedda temma käest, misga temma tedda olleks woinud aidata. Ewes. 4, 28.

XIV. Mis õppetab Jummalala fanna wargussest?

Jummaia fanna õppetab, et Jummal ei anna wargusse patto mitte andeks, kui warras ei maksaga anna taggasi, mis temma on warrastanud. 1 Kor. 6, 9. 10. Ef. 18, 10-13. 33, 15. 16.

4

XV.

... kodda wõtta rahhaga üllereh...
...anc, kes ennele kiwra koggud omma m...

Opp. s. 10, 26

Nenda kui äda
haamarsale, ja
kui fuits siinle
nende on laise
neile, kes sedda
waja laaku
tawad.

Sir. 40, 31-37

Mo lapsi ära
heidu mitte la
ku se peäle, ja
rem on ärra
kui seppala.
Elle mehhe ell
ei tulle elluko
wata, kes woi
rast leuda wa
hib. Ja teotad
omma hinge
wõira rwa pä
rast, igga taru ja

moistlin mees ko
ab ennaft. Uhh
hülle mätte inn
maste fann
kõrgitud lei
maggus, agg
se põlles tem

... kuu
... koke.
... omma m...

XV. Ets olle sest kül / kui warras kahhet-
seb omma wargusse tööd?

Ei olle mitte kül, sest kui se kahhetseminne on di-
ge ja tössine, siis peab temma ka wargust tag-
gasi maksma ja tassuma. 3 Mos. 6, 4.

XVI. Kas meie sedda leiame / et se on
sündinud?

Jah meie leiame Luf. 19, 8. et üks tõlneri ül-
lem, kelle nimmi olli Sakkeus, sedda on teinud,
ja peälegi neliamõrra kätte tassunud, mis temma
enne teiste kääst olli ärrapetnud. 2 Mos. 22, 1.

XVII. Agga mis nou on siis / kui need ei ella/
kelle kääst temma on warrastanud?

Se keigeparram nou on, et temma waestele,
kellel tarwis on, sedda annab. Luf. 16, 9.

XVIII. Agga kui temmal ep olle maksta?

Siis peab temma surema holega sedda kahhet-
sema, ja Jummalat palluma, et Jummal tah-
haks temmale sedda andeks anda, ja temma as-
semel jälle tassuda.

*XIX. Mis kääsib Jummal seitsme
kääso sees?

Et meie peame aitma omma liggimesse
warra ja peatoidust kaswatada ja hoida.
1 Kor. 10, 14.

XX. Redda peame meie aitma?

Meie peame keik innimesi aitma, kellele
abbi tarwis lähhäb, keige-ennamist need
kes Jummalat süddamest kartwad.

5-9. s. 41 Paul. 2. 3. 4. s. 1 Tess. 5.

Seitomer Käsk.

XIV. Ejck. 33, 15. 16. Kui iäl taofub jälle, mista on rifunnid, ja
käib allo foadmiste fees, et ta mitte ei te kiwweruft; fūr peab ta
tõeste ellama, ei mitte furrema. Keix temma putto, mista te
nnd, ei pea mitte malletatama temmale; ta teeb, mis kokkus ja
õige, ta peab tõeste ellama.

XVIII. Ewef. 4, 28. Kõr warrastanud on, fe õige warrastage
mitte ennam, waid tehke enneminele tõid ja saatke kätte
head, et temmal olleks fadhele jagada kennel tarwis on.

XIX. Antt. 7, 12. Keix, mis teie iäl tahhate, et inimmesjed teie
peawad tegegema, nenda sammoti tehke ka teie neile.

XX. Sir. 12, 2. Te head Jummal kartliksele, fūr teia
ja et fülle taofutakse, ehk mitte temma käest, omme
keigekõrgema käest.

Teetsmas Käsu.

Kahhesar Käsu.

11. 1) Matt. 9, 4. Miks pärrast möllete teie kurja ommas süddame,
" " . 19, 19. Süddame jess tullewad wälja kurjad möllemis-
sed, tapmisjed, abbiellorinmisjed, korajahhid, wargusjed,
walle tunnistusjed, teotamisjed.

1Petr. 2, 1. Pange nüüd mahha keik kurjust, ja keik pettust
ja kawwalusjed, ja kadetudjed ja keik kelekandmisjed.

1.V. 9) Üpp. s. 19, 5. Walle tunnistus = mees ei jä ilma süta, ja keik
waltet wälja aiab, ei peise ärra.
" " . 20, 18. Se mees, kes omma liggimise wasto kui walle
tunnistus mees rügib, se on kui hamer ja mөөк, ja lerra
rod.

**XXI. Kuida woime meie omma liggimesse
n.rra ja peatoidust kasvatada
ja hoida?**

(1) Kui meie iggaühhele temma omma jättame.

(2) Kui meie omma liggimessele hädda sees lae-
name, ehk hea nou temmale anname.

(3) Kui meie tedda ta omma jure juhhatame, ja
kui kegi sedda jälle kätte annab, mis temma petti-
sel kombel oli ennese pole kistnud.

(4) Kui meie tööd teme, et meil ep olle tarwis
laiskusse pärrast kerjada, ja et meie ka teisi wae-
sid woiksime aidata. Ewef. 4, 28. Ap. T. 20, 34. 35.

Kahheksas Käst.

Sinna ei pea mitte üllekohto
tunnistama omma liggimesse
wasto.

* I. Mis kelab Jummal kahheksama
kässo sees?

Et meie ei pea mitte üllekohto tunnistama
omma liggimesse wasto.

* II. Mis on üllekohto tunnistus?

Keif walle, mis liggimesse peäle räkitakse. 1)
kui kegi kurjaste sedda mõtleb, mis ei olle tõssi,
2) kui kegi tedda pettab, 3) keelt peksab, ja
kurje kõnnesid temma peäle tõstab.

III. Kuida wassetakse liggimesse peäle?

(1) Kohto ees. (2) Mu seltsi sees.

Kuida räkitakse wasset ehk üllekohto
tunnistust kohto ees?

tunnistusmees ei rāgi sedda, mis

tõssi on, ehk on sest wait, mis temma peaks ülesrääkima. Ewes. 4, 25.

(2) Kui teine ilma-asjata teise peäle kaebab.

(3) Kui se, kellel süüd on, sedda salgab.

(4) Kui teine wõttab teise kurja tõõd wabbandada.

(5) Kui kohto-wannemad moistwad üllekohhut.

Dypet. sann. 17, 15. Joan. 7, 24.

V. Kuida rääkitakse waltet liggimesse peäle mu feltsi sees?

(1) Kui sedda liggimesest rääkitakse, mis ei olle tõssi, ehk mis ei olle õiete teada. Joan. 8, 44.

Ilmut. 22, 15. Kol. 3, 9.

(2) Kui liggimest teiste ees teotakse. Jak 4, 11.

(3) Kui neid kildetakse, kes kurjad on, teise kahjuks, kes sedda ussub. Jesa. 5, 20.

VI. Kas siis sünnib sedda kurja ülesrääkida, mis meie teame tõssi ollewad?

Kui kegi pahhast melest sedda kurja ommast liggimesest räägib, ja laiale lautab, mis tõssi on, siis on temmal ommeti suur sü Jummalala ees.

VII. Kellele sünnib siis teiste pattud teada anda?

*La pead oma liggimest jul-
wõrke nomina
t fatema
därast patt
ei kanna.*

Kui liggimenne meie maenitsussest ei holi, siis sünnib meile temma hinge heaks temma pattud teada anda neile, kelle kohhus on tedda maenitse-
da, olgo kohtowannemad, dypetajad, ehk muud wannemad. 3 Mos. 19, 17. Mat. 18, 15, 16.

VIII. Mis se on? Liggimest petma?

Se on, kui kegi pahhast melest sedda ommast liggimesest ülesräägib, mis temma peaks sallaja piddama. Teine asti on se petminne, mis mal seitsme kasso sees. Kelab. Dyp. sai

Kakkekjar Käsk.

5, Opp. f. 17, 15. Kes väla inimesele õigust moista, ja moista hukka sedda, kes õige, need on mollemad hirm. Sad Jekowa melet.

V. Luk. 6, 37. Ärge moista kookut, siis ei moista ka mitte teie peäle kookut; ärge moista hukka, siis ei moista ka teid mitte hukka.

1) Kol. 3, 9. Ärge waltetage mitte teine teise peäle, sest et teie ollete irraheitnud sedda wana inimest temma segudega.

2) Jak. 4, 11. Ärge kanda keest teine teise peäle, wennad; kes wenna peäle keest kannab, ja omma wenna peäle kookut moista, se kannab keest kängo peäle ja moista kängo peäle kookut.

3) 1. Kor. 11, 2. 3. Ärra xida meest temma au illo pärrast, ja ärra poega keddagi, kes jant peält näkha. Meesilane on piisoke linnudule seast, ja temma wili on üllem, xini muud maggusad asja.

VII. Opp. f. 28, 13. Kes inimesele nomib minno wisi järrele, se on abennam armo, kui se, kes sallaja libbab.

Kor. 20, 1. Parrem on nomima, kui sallaja wihhaotama.

VIII. Opp. f. 29, 13. Kes kelapandmise peäle oppind, se ilmutab kallaja nou; agga, kes ustawa waimuga on, se kattab sedda asja xinni.

1. Kor. 19, 7 = 12. Ärra arwota ial jälle ühes kurje kõnnepid, siis ei jätka ühkegi julle, mis sind abemaks teeko. Ärra rügi ühes wõõra illo wisi ei sõbrale egga wihha mehele, ja kui sa ei te patta sega ärra ilmuta neid. Sest kui ta sind saub xuntnud, siis wihha sind omal ajal. Oled sa ühke kõnne xuntnud.

Kahhetjas Käsk.

rege se so siisk; olle julge, ei se aia find löhki. Ubbel jöl-
ledal on wallo iikke juttu parrast, otsexui sel, kes lapse
saab. Otsexui nool, mis puusa lihha seer on, nenda on in-
jüt jölldada süddames.

Wallelinn nuhtl. iseenasp. Opp. s. 13, 15. Nende te, kes pettrast
sewad on kowwe.

Sir. 20, 24=26. Walle on päkha aosi innimegele, agga se
on wägga nurjatunmatte suu. Warras on parrem, kui se, kes
ikka peäle walletab, agga möllemad parriswad hukkatust.
Teotus jääb wallelinno innimegele wisiko, ja temma häbbi jää-
temmale lõpmatta.

X. XI. Opp. s. 10, 19. Kus palju sanno on, seal ei lõppe ülle-
minne; agga, kes ommad uled kelab räkimaft, se on wiistlik
" " - 21, 23. Kes omma suud ja keelt hoiab, se hoiab omma
hinge akhaastuofe seft.

1 Kor. 15, 33. Orge exsiige mitte, kurjad juttud rix kurwad he-
kõmbed ärra.

Sir. 21, 27, 28. Lõbbade uled juttustawad arjad, mioga neid
ei olle teggemist, agga wiistlikkude sannad wagi tarfe küt-
waga. Jölldatte suu on nende südda, agga tarxade
süddames on nende su.

XV. Jes. 5, 20. Hädda neile, kes kurja heako, ja head kurja
hüüwad; kes pannewad pimmedust walguofeno, ja wal-
pimmeduofeno, kes pannewad wiikha magguofeno, ja ma-
gufat wiikhaico.

Walle-foota

Kogq. 5, 3. t.

Saiju ja dda, n

ja tootad, ja

on, et ja ca

toota, kui et p

tootad, ja ei tu

sa jelda mitted

Alma ogne

wiedle minn

ir. 8. t. ara

waidle ukha

lobbaga ja ama

kanna puid

temma lonke

peile

IX. Mis se on: Keelt peksma?

Se on, kui kegi omma liggimesse peäle kurja
kõnnet tõstab ja hea melega teiste ees tedda är-
rateotab. Oppet Sann. 19, 5.

X. Mis keeltakse weel kahheksama
kässo sees?

Keif kurjad ja tühjad juttud. Matt. 12, 36.

XI. Mikspärrast on ka tühjad juttud
keeltud?

Sepärrast, et tühjad juttud Jummal ees ep
olle mund kui walle, ja et nende läbbi ka paljo
kurja liggimessest räkitakse. I Kor. 15, 33.

*XII. Mis käsib Jummal kahheksama
kässo sees?

Et meie peame omma liggimesse eest kost-
ma, teit head temmast kõnnelema, ja teit
asjad heaks käämma.

XIII. Kuida peame meie temma eest
kostma?

Kui meie middagi kurja temmast kuleme, mis
ei olle tõssi, siis peame temma eest kostma, ja
üllestunnistama, et temma on ilmasüta.

XIV. Kas peame meie head temmast
kõnnelema?

Jah peame hea melega sedda temmast räkima,
mis temma head on teinud.

XV. Kas peame siis kurja tõdd heaks
kiitma?

Ei pea mitte, waid kui meie isse Jummalat
kardame, siis on meie kohhus tedda maenitseda,
agga mitte temma tõdd keifile kulutada. Jof. 5, 20.

XVI.

XVI. Mikspärrast käsib Jummal sedda:

Sepärrast et Jummal meile meie keelt on annud sedda rääkida, mis õige ja tõesti on. Ewef. 4, 25. I Petr. 3, 10. Jak. 3, 8-12.

Ühheksas Käst.

Sinna ei pea mitte hümmustama omma liggimesse kooda.

Kümnes Käst.

Sinna ei pea mitte hümmustama omma liggimesse naest/ sullast/ ümmardajat, weiksed / egga muud/ mis temma pärralt on.

I. Mikspärrast nimmetakse liggimesse kooda/ naest/ sullast/ ümmardajat u. t. s.

Sedda keik nimmetas Jummal ülles Juida ja Israeli-rahwa ja nende Ma wisi ja kombe pärrast.

II. Mis isse-wiis ja kombe olli neil?

4 Mos. 36, 5. II. Käskis Jummal, et iggaüks omma ennese sou Ma seest ennesele pididi seltsi wõtma, ja mitte teisest soust kossima, sepärrast kelis Jummal: sinna ei pea mitte hümmustama omma liggimesse kooda, egga temma pärrandus. ennese pole kiskma, ja sepärrast ei pea sinna mitte teisest soust naest wõtma.

III.

Kahheksas Kärs.

XVII. 1 Peet. 3, 10. Kes ello tahkab armaotada ja häid päivi
näha, se waigistayo omma keelt kurja eest ja ommad
morkad kawwalust räkimaft

Sir. 28, 29. Koggu omma hõbedat ja omma kulda, ja te
wasekanfid ja lööd omma Jannadele, ja te omme süle us-
sed ja tõlgid.

Ühheksas ja kümnes Kärs.

Ulkemä ja kummet Käst.

III. Mikspärrast keeltakse isse ärrahtis: sinna ei pea mitte omma liggimesse naest himmustama?

Jummal olli Juda-rahwale nende süddame kangusse pärrast lubba annud, ommast naesist ennast ärralahhutada, ja neile ühhe lahutamisse ramato anda, kui nemmad ei sündind rahho sees teine teisega ellada. Mat. 19, 8.

Et nüüd monningad omma Kurja himmude pärrast ommast naesist ilma-asjata ennast lahutamasi, ja teisi naesi ihaldasi, sepärrast kelab Jummal: sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse naest.

IV. Mikspärrast keeltakse: sinna ei pea mitte himmustama liggimesse sullast / ümmardajat?

2 Mos. 20, 1. olli Jummal käsko annud, et Israeli rahwas igga seitsme aasta takka omma verre, mis nemmad ommast soust ollid ostnud, piddid lahti lastma. Et nüüd monningad sullasid hea melega weel kauemaks tahtsid omma isandatte jure jada; siis kelas Jummal, et teised ei piddand neid ärra-awwatellema: sinna ei pea mitte himmustama omma liggimesse sullasid ehk ümmardajaid, kes omma wannematte jure tahtwad jada.

V. Ons meil ka nende käskudega teggemist?

Jah on, sest needsinnaßed käskud on melle ka antud; et meil kül need Israeli rahwa kombes ei olle, omneti kelab Jummal keik innimesesed, et nemmad ei pea omma liggimesse pärrandust, naest sullast

sullast, ümmardajat himmustama sedda möda, kui kues ja seitsmes käsk meid õppetab.

VI. Kes awwatelleb omma liggimesse perre?

Se awwatelleb omma liggimesse perre, kes neile ennam palka ja parrama põlwe tootab, kui neil enne on olnud, et nemmad agga onimast wannast isfandast ehk perremehhest peawad ärratullema.

VII. Kas awwatelleminne on ni wägga kurri?

Jah se on wägga kurri; sest Jummal käsk õppetab ka se kurja ollewad, kui kegi himmustab omma liggimesse perret ärra-awwatelleda, et temma kül neid ei olle weel augutellenud.

VIII. Mis kelab Jummal ühheksama kässo sees?

Kelk kurljad himmud ja mõtted, mis innimenne armastab, kui ta omma liggimesse pärrandust ehk kooda kawwalussetga püab, ehk õigusse nimmel ennese pole kiskus.

IX. Mis saggused on need kurljad himmud?

(1) Kaddeus, kui kegi heal meel näab, et liggimessele kurja tehakse, ehk, kui temmal sest on melehaigus, et liggimesse kässi hästi käib.

(2) Rahha-ahnus, kui innimenne kiusab rikust ja warrandust kogguda; ja ei olle sega rahhul, mis Jummal temmale annab. I Tim. 6, 9. 10.

(3) Au-ahnus, kui innimenne surema au püab, kui liggimessele on. Joan. 5, 44. Luk. 14, 11.

(4) Zea põlwe himmo siin ilmas, kui innimenne himmustab omma kurja tahtmisse järrele ellada. I Joan. 2, 15. 16. 17.

Uhhersas ja kümnes Käsk.

VIII. 13. Mik. 2, 2. Nemmad ihkaldawad wäljafid, ja kiofjuwad neid wäggise käest ärra, ja ihkaldawad koddafid, ja wõtwad käest ärra, ja nemmad sewad liga mehhele ja temma koiale, ja iggawihhele ja ta pärris, osfale.

27. Jof. 10, 1. 2. Hädda neile, et nemmad aliwade õigust kõnwerako pöörwad, ja kohtut ärraiofjuwad me rahwa willefätte käest. Co. Akab. 1 Kunn. 21, 17. Kaafi, 2 Kunn. 5, 20. 22.

108. (1) 1. Pect. 2, 1. Pange makka kelle kurjust ja kadde duofen Öpp. f. 14, 30. Kaddeus on mädha lunkontide seer.

3. Luk. 12, 15. Hoidne ennaft ahnuse cest, sest ükoki ei olla ommaft warranduseft, et temmal wägga palju on.

(2) Kal. 8, 26. Arge oligem. tühja au peäle ahned, teine tüp ärritades ja kaestedes.

(3) 1. Joan. 2, 15. 16. wata 6 Käsk XIII.

Uhtekas ja kumnes Käsk.

- X. Sir. 13, 31. Rikkus on hea, kus ep olle patto jures.
Laul. 62, 11. Kui warra kosub, siis ärge pange mitte
süddant selle külge.
Sir. 31, 8. 9. Onnis on se rikkas, kedda leitakse ilma
laitmatta ollemast, ja kes ei käi kurja järrel. Kees
on nisuggune, siis tahkame meie telda infaks kita,
sefta on immeliexud arjad omma rahwa seas teinn.
- XI. Öpp. s. 27, 20. Põrgokand ja hukkatusse. Koht ei sa ia
täis, nenda ei sa innimege filmad mitte kü.

- XIII. 1, 1 Kor. 10, 24. Ärge offigo ükoki, mis temma enaef
kafo on; waid iggaüks offigo, mis teise kafo on.
- 2) Elr. 13, 5. Olge rahkul sega, mis kä on, seft temma on
õrlnud: Ei tahha ma sinnust mahkajada egga sind ei
paigast mitte mahkajatta.
- 3) Rom. 12, 16. Ärge nouduke kõrki arjo, kuid heitke en
nast allindikkude seltsi.

X. On siis rikkus pat?

Rikkus ei olle mitte pat, kui Jummal sedda annab, ja kui inimenne sedda diete prugib Jummalala auuks, ja liggimesse heaks. Mat. 19, 23-26.

XI. Mikspärrast siis ei pea meie mitte rikkust himmustama?

Sepärrast, et need rikkusse himmud, nenda kui keif muud kurjad himmud, meid keelwad Jummalala sanna kuulmast. 1 Tim. 6, 9. Kes tahtwad rikkaks sada, need langewad tiusatusse ja kõiie sisse, ja mitme rummala, ja kahjo-teggewa himmo sisse, need wa-utawad inimenessed alla hukkasamisse ja ärraritmisse sisse.

* XII. Mis käsib Jummal ühheksama käsko sees?

Et meie peame keif kurjad himmud ja mõtted lämmatama ja aitma, et liggimenne sedda omma ennesele woiks piddada. 1 Tim. 6. 11.

XIII. Mis käsib Jummal weel?

(1) Et meie peame omma liggimest armastama ja heal meel temmale jätma, mis Jummal temmale annab.

(2) Et meie peame sega rahhul ollema, mis meil on, ja mitte ennam iggatsema, kui Jummalala mele pärrast on meile anda. Opp. Sann. 30, 8. 9.

(3) Et meie peame allandust takka noudma, ja se järrele iggatsema, mis hea ja Jummalala mele pärrast on. Willip. 2, 5-9. Joan. 13, 5.

* XIV. Kuida woime meie kurjad himmud lämmatada?

Kui meie palwega Jõsanda Jeesusse Kristusse käest nende wasto abbi otsime. Kal 5, 24.

* XV. Mis kelab Jummal künne
kässo sees?

Sedda pärris-himmo ehk pärris-patto, mis in-
nimesse süddames ka meelt wasto touseb. Rom.
7,7.18.20.23. 51 Paul.7. f. Jak.1,14.15.

* XVI. Mis käsib Jummal künne
kässo sees?

Et meie südda teigest kurjast himmust puhhas
peab ollema. Ewes.4,24. 5, p.25.26.27 f.

* XVII. Kuida nimmetakse ühhe sannaga
sedda/ mis Jummal nende künne
kässo sees kelab?

Keif, mis Jummal künne kässo sees kelab,
nimmetakse pattuks. Rom. 7,23.

* XVIII. Mis on pat?

Pat on keif se, mis Jummal kässo wasto on.
1 Joan. 3,4.8.

* XIX. Mitine suggune on pat?

Rohhesuggune (1) pärris-pat, mis künne
kässo sees keeltakse. (2) teggo-pat, mis nende üh-
heksa sees keeltakse.

* XX. Mis on pärris-pat?

Se on se suur hinge hädda, mis meie ommast
wannemist pärrime, et meie ommast wäest ei kolba
head teggema; agga ussinad ja walmis olleme
kurja teggema. 1 Mos.8,21. Rom. 5,12.

* XXI. Mis on teggo-pat?

Keif, mis mele- ja mõtte-, sanna- ja kõnne-,
tõ- ja teggudega Jummal kässo wasto teh-
akse. Kal. 5,19.20.21. Rom. 1,29-31.

Rümmes Käsk.

XV. Ewes. 4, 22. Teie peate enne te peält ärraheitma
endise elu polest jätta wana innimeft, kedda rikku-
tarje pettuose kimmude läbbi.

XVI. Ewes. 4, 23, 24. Teie peate uxor sama omma me-
waimus, ja enne te peale wõtma jätta uut innimeft,
kes Jummal sarnatfeno on lodud, tööse õiguse ja
pühhitfusse seer.

XVII. 1. Kor. 6, 5. Keik innimeose süddame mõtte mõtle mis-
jed on üsona kurjad iggapäwa. 8 p. 21 f. Innimeose sü-
ddame mõtle misjed on kurjad temma lapse põlwest.
Rom. 3, 12. Nemmad on ühtlase kolwatumako janud, ei
olle jätta kes head teeb, ei ühteainustki.

Kümmes Käse.

XXII. Kas siis üks õige ristinnimenne
 woib sest pärris-pattust lahti sada
 siin ilmas?

Ei moi mitte, sest et temma kül patto ei armasta,
 ja ei wõtta patto himmud kuulda, ommeti jääb
 se patto juur alles temma sisse, mis wasto temma
 peab söddima ni kaua, kui temma ellab. Kal 5, 24.

XXIII. Mikspärrast käsib siis Jummal
 ilma pattota olla?

Sepärrast, et Jummal sega meile tahhab teä-
 da anda, et need himmud, mis ühhe õige rist-
 innimesse süddames ka meelt wasto touswad,
 Jummal ees hirmsad pattud on, ja Jummal
 tullise wihha ja põrgo pina wäärt. Mat. 5, 28.

XXIV. Mikspärrast tahhab Jummal et
 meie peame tundma, need kurjad himmud
 ni sured pattud ollewad?

Sepärrast, et meie peame sest hirmo tundma,
 omma Issanda Jesusse pole pöörma, ja tem-
 mast õige palwega abbi kurja himmude wasto
 otsima, et meie woiksime neid wihkada, nende
 wasto panna, ja Jesusse wäe läbbi neid läm-
 matada. 2 Petr. 1, 3. 4. 5. 6. 7. 8.

XXV. Mis kasso on sellel, kes pattuste
 himmude kurjust tunneb, ja Jesussest
 süddamest nende wasto abbi otsib?

Kes Jesussest süddamest abbi otsib, temmal
 on se suur kasso, et se suur Jummal temmale need
 kurjad himmud, mis temma mele wasto temma
 süddames touswad, mitte ennam ei arwa süüks
 meie Issanda Jesusse Kristusse kallilunnasta-
 misse pärrast. I Joan. 2, 1. 2.

Rom. 8, 1. Sepärrast ei moisteta nüüd mitte neid hukka, kes Jesusse Kristusse sees on, kes ei käi libha järrel, waid waimo järrel. w. 9. f.

* Mis ütleb nüüd Jummal teikist neistsinnatsüst käskudest?

Temma ütleb nenda: Minna Jehowa so Jummal ollen üks pühha wihhaga Jummal, kes wannematte üllekohhut nuhtleb laste kätte kolmandamast ja neljandamast põlwest saidi, kes mind wihkawad; Ja kes heldust ülesnäitab mitme tuhhandele neile, kes mind armastawad ja mo kärsud piddawad. 2 Mos. 20, 5. 6. 34 p. 7 f.

* I. Mis õppime meie neist sannust?

Et Jummal tahhab kängeste, ja kowwaste nuhhelda keif, kes tedda wihkawad, ja et ta tootab head tehha neile, kes tedda armastawad. Rom. 2, 6-10. Matt. 25, 34-41.

II. Mikspärrast ütleb Jummal: minna Jehowa sinno Jummal?

Et meie peame õppima, et meie kohhus on Jummalat karta, sest et temma meie õige Jõsand on. Mal. 1, 6. Joan. 20, 28. Ap. T. 9, 5. 6.

III. Mikspärrast ütleb temma: minna ollen pühha wihhaga Jummal?

Sepärrast, et meie peame temma wihha kartma, ja mitte nisugguste käskude wasto teggema; sest Jummal on õige ja pühha, kes ei jätta nuhtlematta neid, kes temma sanna põlgwad.

IV.

Jummala tootur ja ähwardaminne.

Jummalala tootuo ja a'hwardaminne.

V. Rom. 8,7. Lihka meel on waen Jummalala warts, seft
temma ei heida ennaft Jummalala kääso alla, seft
ei temma woigi heita.

VIII. 1Joan. 5,3. Se on Jummalala armastus, et meie tem
ma kääsofannad peame, ja temma kääsofannad ei olle
mitte raxted.

Joan. 14,23. Kui kegi mind armastab, küll se peab min
no janna, ja minno Isja armastab tedda, ja meie tah
hame temma jure tulla ja ello, aset temma jure tekha.
15. p. 14. s. Teie ollate minno Jõbrad, kui teie tete, mi
minna teid käskin.

IV. Eks mitte palju kurje ommeti ella nuhtlematta?

Jah ellawad; agga et kül Jummal mondafor-
da kannatab, siis nuhtleb temma ommeti wimaks
hirmsaste neid, kes omma patto sisse jäwad, ja
nenda Jummalat wihhastawad. 2 Mos. 32, 34.

* V. Kes wihkab Jummalat?

Se wihkab Jummalat, kes temma sannast ei
holi, ja armastab omma wanna pattust ello.

VI. Kas Jummal wannematte pattud
nuhtleb laste kätte?

Jah nuhtleb siin ilmas, kui lapsed wõtwad
wannematte kurja wiisi järrele ellada ja tedda
wihkada. 1 Kunn. 15, 25, 28.

VII. Agga kui lapsed Jummalat sanna
kuulwad, kas Jummal siis wannematte
patto pärrast neid nuhtleb?

Monne korra läkkitab Jummal ommeti ka nen-
de peäle hädda ja willetsust, et nemmad sedda su-
rema holega pattude eest ennast peawad hoidma.

Monne korra, kui Jummal tunneb se parrema
ollewad, hoiab temma waggad lapsed mitme häd-
da eest, mis wannematte pattude pärrast olleks
pidand nende peäle tullemä.

* VIII. Kes armastab Jummalat?

Se, kes hea melega temma käsud peab.
1 Joan. 5, 2. 3. Joan. 14, 23. 15. p. 10. f.

IX. Mikspärrast peame meie Jummalat
armastama?

Sepärrast, et se helde ja armolinne Jum-
mal meile wägga palju head teeb, et temma ka

Keige hädda sees omma sure wäe läbbi meid tah-
hab ja woib aidata. I Joan. 4, 10, 19.

X. Mis siis Jummal neile head tootab,
kes temma käsjud peawad?

Jummal tootab neile armo ja keik head
tuhhandest põlwest sadik. 2 Mos 34, 6, 7.

*XI. Mikspärrast on Jummal need küm-
me käsfo annud?

Sepärrast, et nemmad peawad ühhe pürgli
farnatsed ollema, et meie neist õiete woik sine tunda
1) omma uskmatte süddant, ja selle kurjad kumbed.

2) Jummal pühha tahtmist, kuida meie tem-
ma käsfo möda pühaste ja waggaste peame el-
lama. Rom. 7, 7. 3 p 20. s. Kal. 3, 24.

*XII. Agga kas meie woime ommast wäest
Jummal käsjud piddada?

Ei woi mitte; neid ep olle ka mitte sepärrast
antud, et meie woik sine siin ilmas nende järrele
ilma pattota olla Rom. 3, 20. 4 p. 15. 8 p. 3. s.

*XIII. On siis Jummal käsjud sega rah-
hul, et meie ei woi neid täieste piddada?

Ei olle mitte, waid nemmad juhhatawad meid
Jesuse Kristuse jure. Kalat. 3, 10. 23. 24.

Rom. 10, 4. Kästo ots on Kristus, õigus-
seks iggatihhele, kes usub.

XIV. Mikspärrast juhhatawad need käs-
jud meid Kristusse jure?

Sepärrast, et õige usso läbbi Jesusse sisse sün-
tib se, mis käs tahhab, mis meie ilma Kristus-
seta ei woind teha Rom 3, 31. Kal. 2, 17.

Rom. 8, 3, 4. Sest, et käs ei woind pattust
lahtri teha, sepärrast et se rammoto olli libha
läbbi,

Summa ala tootus ja ahwardamine.

A. toot ja ühw. kümne käsõ parrast.

Teine Peatus.

lääbi, siis läkkitas Jummal omma Poega pat-
tune lihha sarnadusfes, ja patto parrast, ja
moistis sedda patto hukka mis lihha sees.

Et käsfo õigus piddi täieste sündima meie
sees, kes meie ei käi lihha järrel, waid wai-
mo järrel.

**XV. Kas meie nüüd käsfo tühjaks
teme usfo lääbi?**

Ei mitte, waid meie kinnitame käsfo Rom. 3, 31.

* **XVI. On Kristus siis Jummal käsfo
täieste piddanud?**

Jah, temma on ilma pattota olnud, ja on
Jummal pühha tahtmist keiki käsfo möda täies-
te teinud. Rom. 5 19. Ebr. 7, 26. 10 p. 7. 10. 14.

* **XVII. Mis käsfo tulleb meile sest?**

Se käsfo, et 1) temma omma pühha sanna-
Euulmisse lääbi maid sest käsfo needmisest on är-
rapeasinud, 2) et õige usfo lääbi temma sisse meie
sees sünnib, mis käsfo tahhab. Kalat. 3, 13. 14.
Rom. 8, 2. 3. 4. Ebr 8, 10. 1 Joan 3, 9.

* **XVIII. Mis lääbi saad sa nüüd õnsaks?**

Ei mitte käsfo, waid õige usfo lääbi Jesusse
Kristusse sisse. Kal 2, 16, 3 p. 21 22. s.

XIX. Kus õppime meie sedda?

Teises peatükkis pühhas ristiusust.

Teine Peatük.

Pühhas Risti-Usust.

* I. Mis tähendab se sanna Usf?

Kaks asja, (1) usfo-õppetust, (2) sedda usfo
mis süddames on.

* II. Mis on usso-õppetus?

Keik, mis meile Jummal sanna, meie hinge õnnistus ees tarwis lähhab õppida ja uskuda.

* III. Mis on se usk, mis süddames on?

Se on sesamma, mis Jummal omma sanna ja pühha Waimo läbbi nende süddame sees sütab, ees temma sanna kuulwad, ja pattust pöörwad.

* IV. Mis teeb meid siis õnsaks?

Ei mitte usso-õppetus, waid se usk, mis süddames on.

* V. Mitmesuggune on se Usk?

Rahhesuggune (1) walle usk, (2) se tõssine, õige ehk ellaw usk.

* VI. Mis on se tõssine ja õige Usk?

Se on üks kindel lotus Jummal armo peäle, ehk se Jummal wäggi, mis läbbi inimenne, ees omma patto hädda diete tunneb, JEsussest, kui omma aino õnnisteggiast abbi otsib, omma patto waewas temma armo peäle lodab, ja temmasi ka ükspäinisi abbi otab ja saab. Ebr. 11, 1. 2Kor. 4, 6. Mat. 15, 22. 25. 27. 28.

Selletus.

Sest kui sa neist pühhasi kümnest käsust õppinud tundma, et sa üks suur pattune ja sepärrast Jummal needmisse ja iggawesse wiha wäärt olled, ja sinno süddant patto pärrast waewatakse: Siis sa õige usso läbbi, mis pühha Waim armo-õppetusse läbbi sinno süddames sütab, õppid JEsust diete tundma ja ommast pattusi sel wiisil arwama, et Kristus kui se ilma süta Jummal tal sinno pa tud ommaks teinud ja nende süpärast sinno asemel kannatanud, surnud ning sinno õigeksamisse pärrast surmast üllestõusnud, ja nenda Jummalaga rahho teinud. Wata siis sinno kurb südda tunneb Jummal iggawest armo JEsusse sees sinno wastu, wihtab hea melega pattud, iggatsseb JEsusse õigusse järrele

Seine Pentix.

Pubhaft Kristi usfult.

---

järrele, lodab temma armo peäle ja leiab temma seest rahho, rõmo ja diget hingaamist omma hingele. Sefinnane usk teeb sind Jummal ees õigeks, pühhasi ja waggaks.

* VII. Mis on se walle usk?

Se walle usk on 1) walle õppetust. 2) Se tühhi mõtte, kui need innimesed ommast pattust ei pöra, ja õmmeti mõtlewad, et nemmad Jummal peäle lootwad ja õnsaks sawad. Jak. 2, 20.

VIII. Mis sadab se õige usk usklikkude sees?

Se õige usk sadab (1) Jummal armo, igga- west õigust ja pattude andeks- andmist. Rom. 3, 24. 25. 4 p. 5. 7. 8 s. Ap. T. 10, 43.

(2) Pühha Waimo abbi, se pühhasiab südda- med pattust. Apost. Tegg. 15, 9. Kol. 1, 22. 23.

(3) Diget armastust Jummal ja liggimesse wasto. 1 Joan. 4, 7-11. 5. p. 1. 2. 3. s.

(4) Sannakulelikko süddant. Ebr. 11, 8.

(5) Woimust keige pattude peäle. 1 Joan. 5, 4.

IX. Kuida woime meie õiget usko sada?

Kui meie Jummal sanna ja usso-õppetust hea melega kuleme, wastowõttame, ja allati Jummalalt pühha Waimo pallume. Ebr. 4, 2.

* X. Kelle sisse peame meie uskma?

Selle kolm-aino Jummal sisse. 1 Joan. 5, 7. 10.

* XI. Õns enam kui üks Jummal?

Üks ainus Jummal on, agga kolm temma olle- misse sees, Issa, Poeg, ja pühha Waim, ja need kolm on üks, sepärrast on se ka üks suur sal- laja asst. 5 Mos. 6, 4. 1 Joan. 5, 7.

* XII. Mis on Jummal?

Jummal on surem, kui et meie nõdder mois- tus peaks õiete moista, mis ja kui suur Jum- mal on. Õmmeti on Jummal meile ni paljo en- neseft

nefest teäda annud, kui meile meie hinge õnnis-
tusseks tarwis lähhab. Nenda on

* Jummal üks Waim, selge armastus,
pühha ja õige, iggawenne, teigewäggewam,
tõssine, helde ja armolinne, kes teitis pai-
kus on, kes teik asjad näab, ja teik targas-
te seab. Roan. 4, 24. 1 Joan. 4, 16.

XIII. Mis õppetab nüüd teine peatük?

Se õppetab sedda lühhidelt, mis meil tarwis
on teäda ja uskuda Jumjala ollemisest ja
teggudest.

* XIV. Mitto õppetust õppetab teine
peatük?

Kolm, (1) Lomissest. (2) Ärralunnastamis-
sest. (3) Pühhitsemisest.

Esfimenne õppetus: Lomissest.

Minna ussun Jumjala se Is-
sa, teigewäggewama taewa ja
Ma Loja sisse.

1. Küsim.

Mis on se lominne?

Se on Jumjala tõ, kui Jummal teik loi
ja teggi, mis enne es olle olnud.

* II. Kes on teik asjad lonud?

Se suur Jummal, Issa, Poeg, ja pühha
Waim. 33 Paul. 6. s. 1 Kor. 8, 6.

* III. Mis asjast on Jummal teik lonud?

Ei ühhestki asjast. Ebr. 11, 3. 2 Kor. 4, 6.

*IV.

Esimenne Oppetus.

---

11. Laul. 33, 6. Jehowa janna läbbi on taewad tek-
tud, ja temma ju waimo läbbi keik nende wäggi.
11. Ebr. 11, 3. Uoso läbbi moistame meie, et ma, ilm
Jummala janna läbbi on walmistud, et se mis näh-
kakse, on sanud neist, mis ei nähta.

Eosimenne ^hOppetus.

---

* IV. Mitme päwaga on Jummal
keik lonud?

Kue päwaga; Esimesel päwal loi Jummal se walgusse: teisel se taewa; Kolmandamal lahutas Jummal se Ma merrest ärra, ja loi Ma peäl keiksuggust rohto ja puud; neljandalamal se päwa; ku, ja need tähhed; wiendamal, keiksuggused kallad ja linnud; Kuendamal keiksuggused lojuksed, ussid, ja ma-ud, ja wimaks se innimesse. 1 Mos. 1.

V. Mikspärrast on Jummal keik lonud?

Et temma sega tahtis teada anda omma suurt jummalikke au, w gge, tarkust ja heldust.

VI. Ons Jummal suurt waewa se lomisse
t  jures näinud?

Ei mitte, waid temma on keik asiad lonud omma tahtmisse ja sanna läbbi, kui enne sedda ühtegi ei olnud. 33 Paul. 6, f. Joan. 1, 3.

* VII. Mitmesuggused on need lomad?

Kahhesuggused, (1) näggematta, (2) need nähtawad lomad. Kol. 1, 16.

* VIII. Kes on need üllemad neist n gge-
matta lomadest?

Need Inglid.

I.

Neist Inglidest.

1. Mis tähhendab se sanna Ingel?

Se on ni paljo meie kele, kui üks Käst, kedda l kkitakse sannumid wima, ehk muid asjo aiama.

* II. Mis on need Inglid?

Nemmad on waimud Jummalast lodud.

* III. Mitmesuggused on need Inglid?

Kahhesuggused, teised head, teised kurjad Inglid.

IV. Misuggused on need head Inglid?

Need head Inglid on waimud, targad, wäg-gewad, pühhad ja õnsad. Meid on üks arma-matta hulk, ja nende seas on üks kaunis wallitsus, monni on surema, monni wähhema au sees. Kol. I, 16. 17. Matt. 25, 31. 18. p. 10. f.

* V. Mis tewad need head Inglid?

(1) Riitwad nemmad Jummalat, ja tewad temma tahtmist. (2) Raitswad ja hoidwad nemmad neid innimesi, keigeennamiste neid waggasid. (3) On nemmad rõõmsad, kui kegi pattust põrab. (4) Wiwad nemmad waggade hinged iggawesse rõõm paika. Jesa. 6, 2. 3. 103 Paul. 20. f. 34 Paul. 8. f. Ebr. 1, 14.

VI. Mis on sepärrast meie kohhus?

Meie kohhus on Jummalat Inglide kaitsemis-se eest süddamest tännada, ja sedda nouda, et meie süddamelikke pattustpõõrmisega neid woif-sime rõõmustada, ja nenda Jummalat tahtmist tehha Ma peäl, kui sedda tehakse neist Inglidest täewas. Jlm. 19, 10. Luk. 15, 10. Matt. 4, 11.

* VII. Ons Jummal ka need kurjad Inglid lonud?

Jah on lonud, agga mitte kurjaks, waid he-aks ja ilmapattota. Juida. 6. salm. Joan. 8, 44.

* VIII. Kust nemmad siis kurjaks sanud?

Nemmad on Jummalast ärratagganenud, pat-to teinud ja nenda omma ennestesü läbbi kur-jaks ja pattuseks sanud, sepärrast hütakse neid kur-

Lomiseft.

- 1) Laul. 103, 20. Kiitke Jummalat, teie temma Inglid,
kie wäggewad wahwad, ker teie temma Janna järrele
tete, temma Janna heäle kuuldes.
- 2) Laul. 91, 11. Jummal tahkab ommad Inglid sinno
pärrast käwkida, et nemmad find pea wad hoidma
keige s'v tede peäl.
211. 1. Hof. 1, 31. Jummal watas keige se peäle, mi'ra
olli keinud, ja wata se olli wägga hea.

Eofimenne Öppetur.

1711. Jüd. r. 6. f. Nöed Inglid, kes omma hakkatust
hoidnud, waid omma ello, aset mahajätnud,
Jummal sure päwa kohtoni iggawesew wangi põ
wes pimmeduse al kinnipiddanud.

kurjaks waimuks, kurratiks, n. t. s. 2 Petr. 2,
4. Jud. Nam. 6. salm.

IX. Mis suggused on need kurjad Inglid
ehk kurratid?

Need kurjad Inglid on ka waimud, wägge-
wad, kawwalad, pettised, rojased, wallelikud;
agga se jures Jummalala õnnest lahti, ja pimme-
dusse ahhelattega kinnisemtud igawesseseks huk-
katusseks. Neid on ka üpris paljo, neil on isse
wallitus, et teine on surem teist. Luf. 11, 15.

* X. Mis tewad need kurjad Inglid?

Memmad pannewad allati Jummalala wasto,
ja püawad innimesi hukka sara, neid kurje in-
nimesi nende rummalusse sees kinnipi: dada, neid
waggasid ueste Jummalast ärraugutelleda.

XI. Mis on sepärrast meie kohhus?

Meie kohhus on (1) Jummalat süddamest tän-
nada, et temma omma Poia on läkkitanud meie
lunnastajaks ja õnnisteggiaks, et temma ka
kurrati tööd meie süddames pididi ärrarikkuma.
(2) On meie kohhus, et meie keigest wäest kurrati
melewallast selle sure Jummalala pole pörame. I
Joan. 3, 8. I Peetr. 5, 8. 9. Ebr. 2, 14. 15.

II.

Neist nähtawaisi lomadest.

* I. Mis suggused on need nähtawad lomad?
Reik mis meie silmaga woime näha.

* II. Kes on need üllemad neist nähta-
waisi lomadest?

Need innimesjed. I Mos. 1, 27. 28. Ap. T. 17, 28.

* III.

* III. Kas sa ussud, et Jummal ka sind on lonud?

Jah minna ussun, et Jummal mind ja keit lomad on lonud. 139 Paul. 14-16. s.

* IV. Kust on Jummal esimesse innimesse ihho lonud?

Ühhest mulla tükkist. 1 Mos. 2, 7.

* V. Kust temma hinge sai?

Jummal puhhus temma ninnasse ühhe ellawa hinge. 1 Kor. 15, 45.

* VI. Kuida on Jummal innimesse lonud ihho polest?

Jummal on temmale annud filmad, kõrwad ja keit liikmed, ja enne kui innimenne patto sisse langes, olli ka se ihho keige liikmettega ilma pattota ja waetwata.

* VII. Mis ta hinge sees lonud?

Moistust ja keit meled. 94 Paul. 9-11. s.

VIII. Mis on se moistus?

Moistus on se, et innimenne woib middagl õppida, tähhele panna ja meles piddada.

IX. Mitto meelt on Jummal lonud?

Wis, (1) on kuulminne, (2) näggeminne, (3) haistminne, (4) maitsminne, (5) tundminne.

* X. Mis esimesse innimesse nimmi olli? Adam.

* XI. Mis temma naese nimmi olli?

Ewa. 1 Mos. 3, 20.

* XII. Kust Jummal Ewat loi?

Adama külje-luust. 1 Mos. 2, 21.

* XIII.

Lomiofest.

Eosimenne Oppetus.

---

* XIII. Kelle sarnatseks on Jummal innimest lonud hinge polest?

Jummal on innimest ennese sarnatseks lonud, nenda, et temma olli pühha, õige ja õnnis

* XIV. Ons innimenne Jummalala sarnatseks jänud?

Ei olle mitte jänud. 1 Mos. 3, 1=7.

* XV. Mikspärrast mitte?

Seft et temma kurrati peetusse ja katwalusse läbbi Jummalala kässust ärratagganes, ja õi seft ärrakeeldud puust. Rom. 5, 12.

* XVI. Kelle sarnatseks on temma siis sanud?

Kurrati sarnatseks. Gal. 5, 19=21. Ewes. 2, 2.

* XVII. On siis Adama watto läbbi keik innimesed kurrati sarnatseks sanud?

Jah, on sanud, Jummal parrago! ja se läbbi se keige surema hädda ja waewa sisse sattund. Rom. 5, 12. Eanf. 2, 23. 24.

XVIII. Kuida on innimenne kurrati sarnane?

Nenda on innimenne kurrati sarnane, et temma ommast wäest ei kolba ühtegi head teggema, aaga wägga ussin ja walmis on kurja teggema. Rom. 3, 10=18. 1 Mos. 8, 21. Jer. 4, 22.

XIX. Mis suguse hädda sisse on innimenne watto läbbi sanud?

Se sure hädda sisse, et temma on üks wihha ja surma laps, se on, Jummalala wihha ja igawessesse pörgo pina wäart. Ewes. 2, 3.

* XX.

* XX. Kas Jummal süis meid iahyah
jätta kurrari jarnatseks?

Ei tahha mitte; sest Jummalal ep olle hea meel
pattuse surmast, waid et temma peaks pattust
peästetud ja õnsaks sama. 1 Tim 2, 4.

* XXI. Ugga kes hoiab ja toidab
innimest?

Se Jummal, kes tedda on lonud.

* XXII. Kuida ta toidab neid?

Temma annab peäleegi rided, kingad, sö-
mise ja jomise, kodda ja maia, naese ja
lapse, põllo, weitsid ja keif wilja, keif ihho
ja ello tarwidust ja toidust, rohkest ja igga-
pääw. Ap. T. 14, 17. Dse. 2, 8.

* XXIII. Kas Jummal weel ennam head
meile teeb?

Jah teeb, temma hoiab ja kaitseb meid
Teige hädda ja kurja eest. 91 Paul. 9. 10. s.

XXIV. Kas Jummal murretseb kurjade
innimeste eest?

Jah murretseb, teeb neile paljo head, ja
hoiab neid, muido tappaks kurrat neid keif üh-
he hobiga. Matt. 5, 45. Rom. 2, 4.

XXV. Kas Jummal ennam waggade
eest murretseb?

Jah Jummal murretseb ennam waggade eest,
ja kaitseb neid. 1 Tim. 4, 10.

XXVI. Kas süis waggad sedda wäart on,
et Jummal neid veab kaitsuma?

Ei olle mitte waggadke sedda wäart, paljo
wähhem need kurjad. 1 Mos. 32, 11.

XXVII.

Lomifest.

Esimenne Oppetw.

---

* XXVII. Mikspärrast kaitseb ja hoiab Jummal neid?

Sedda keik teeb temma isalikkust, jummalikkust armust ja heldussest.

* XXVIII. Mis on sepärrast meie kohhus?

Se eest on meie kohhus Jummalat kica, tännada, tenida ja temma sanna kuulda.

* XXIX. Kas sinna ussüd, sedda keik tõesti ollewad?

Ja se on tõeste tõesti.

XXX. Kas siis Jummal need teised lomad ka hoiab ja nende eest murretseb?

Jah temma hoiab keik, mis temma on lonud, ka need keigealwemad lojused. Matt. 10, 29. 30 ütleb Jeesus, et ilma Jummal tahtmata ei lange warblane Ma peäle. 147 Paul. 9. s. õppetakse, et Jummal weistele toidust annab, ka neile nore kaarnaise, kui nemmad tedda appi hüüdwad ehk nälja pärrast küssendawad. 104 Paul. 21. s.

XXXI. Mis õppime meie sest?

Et keik inimeste murred ilma on, ja et meie sepärrast Jummal pole süddamest peame pöördma, ja keik liad peatoidusse murred mahhajatma, sest et Jummal isse tahhab murretseda, 55 Paul. 23. s.

* XXXII. Ons Jummal meile weel suremat head teinud?

Jah on teinud, sest temma on meile omma ainsündinud Poia läkkitanud Lunnastajaks ja õnisteggiaks, kes meie patto läbbi kurrati lapsiks lime sanud. Rom. 8, 32.

* XXXIII.

• XXXIII. Kust öppime meie sedda?

Pühha Ewangeliummi ehk armo-öppetusfest; sa lühhidelt teise peatükki teisest öppetusfest, fest Ürrälunnastamisest.

Teine Öppetus:

Lunnastamisest.

Minna ussun JEsusse Kristusse Jummal aino Poia meie Js-
sanda sisse / kes on sadud pühhas
Waimust / ilmale todud neitsist
Mariast / kannatanud Pontsiusse
Pilatusse al / risti peäle podud /
surnud ning mahhamaetud / alla-
lâinud põrgo-hauda, kolmanda-
mal päwal jälle ülestõusnud sur-
nust / üleslâinud taewa / istub
Jummal omma keigewägge-
ma Jsa parramal kâel, seält tem-
ma tulleb kohut moistma ella-
watte ning surnutte peäle.

• I. Kes on meid innimesi lunnastanud?

Jesus Kristus, Jummal Poeg, tõsine
Jummal ning tõsine inimenne.

II. Mis

Lunnaotamisest.

Teine Oppetus.

III. Matt. 1, 21. Maria peab ühhe poia ilmale tomas, ja sinna pead temmale nimme pannema Jeesus, sest temm peastab omma rahvast nende pattudest.

IV. Jof. 6, 1. (Luk. 4, 18) Jofanda Jehowa Waim on minn peäl, se särrast on Jehowa mind woidnud.

V. Ap. Tegy. 10, 38. Jummal on tedda woidnud pühha Waimo ja wäega.

Ebr. 4, 14. Meil on üks suur üllem preester, Jof. Jum. P. Ewef. 4, 22.

Jummal on keik temma jalge alla pannud ja on tedda pannud koggedusole Peako keik üle aegade.

1 Kor. 15, 25. Temma peab kui kuningas wallitsema, kunni temma keik waenlased ennese jalge alla saab pannud.

Zoar. 1, 18. Ükski ei olle ial Jummalat näinud, se ai sindinud Porg, ker Jofa süller on, se on meile ärra jalletanud.

Ebr. 1, 1. Kui Jummal ennemiste mittokord ja mitmel kombel wannemille prohwetide läbbi on räkinnud, siis on temma neilfinnatfil nüümsil päiwil meile räkinnud Poria läbbi.

Lunnastamisest.

XIV. Matt. 26, 37. 38. Ta hakkas kurwaks fama, ja hirmust
ahhastust tundma. Siis ütles ta neile: minne
hing on wägga kurb surmani.

XV. Mat. 3, 12. Kristus on meid ärwalunnastanud käsi
nõudmisest, kui ta sai need misseks meie eest, sest kirjotud on
ärwanetud on igguks, kes jõe külge pool.

Seine Opetus.

XXIII. Matt. 28, 20. Wata, minna ollen iggapäwa teie ju
ma, ilma offari.

XXV. Matt. 28, 18. Minnule on antud keik melewald taewa
ja Ma peäl.

* II. Mis on Jummal Poia nimmi?

JESUS KRISTUS. Wil. 2, 11.

* III. Mis on JESUS meie kele?

Üks ärrapeastja ja õnnisteggia. Matt. 1, 21.

IV. Mis on KRISTUS meie kele?

Üks salwitud ehk woitud. 45 Paul. 8. f.

* V. Misga on Kristus woitud?

Kui ennemuiste üllemad preestrid, kuningad
prohwetid woiti õlliga; nenda on Kristus ka
oitud pühha Waimoga, ja on seatud meie ül-
naks Preestriks, Kuningaks ja Prohwetiks.

VI. Kuida on temma tõsine Jummal?

Et temma Jummalast ommast Isast on sün-
nud iggaweste. 2 Paul. 7. Mik. 5, 1.

VII. Kuida on temma tõsine inimenne?

Et temma sel aial, mis Jummal olli seadnud,
istist Mariast on ilmae todud. Kal. 4, 4.

* VIII. Ons Jesusel Kristusel ka isä
lihha polest?

Ei olle mitte, sest temma on pühhas Waimust
dud, ehk walmistud pühha neitsi Maria ihho
es. Luk. 1, 35. Ebr. 7, 3.

IX. Mikspärrast piddi Jesus Kristus
tõsine Jummal ja tõsine inimen-
ne ollema?

Et temma piddi meie Isand ollema, kes
eid ärrakaddunud ja hukkamoiistetud inni-
essi piddi peastma ja lunnastama.

X. Kelle käest piddi temma meid peast-
ma ja lunnastama?

paatust, surmast ja kurrati wäest.

*XI. Misga on temma meid lunnastanu

Ei mitte kulla ehk hõbedaga, waid omma pühha kalli werrega, ja omma ilma sünnatamisse ja surmaga. 1 Petr. 1, 18. 19.

* XII. On JESUS KRISTUS süis kannatanud?

Jah on kannatanud ihho ja hinge polest.

* XIII. Kenne al on temma kannatanu

Pontsiuse Pilatusse al, kes sel aial Jüdrahwa wallitseja olli. Matt. 27, 2. 26.

XIV. Mis kannatas JESUS hinge polest

Jummalal kange wihha patto peäle waewas tunda hirmsaste, ja keik patto wallo ja nuhtlus tundis temma, sepärast higgistas temma wõaedas, ja küssendas: minno Jummal, min Jummal, mis sa mind olled mahhajatnu. Luf. 22, 44. Matt 27, 46. Joan. 12, 27.

XV. Mis kannatas JESUS ihho polest

Juda ja paggana - rahwas tullid temma ühhe rõõwli peäle moakade ja nujadega, sidu tetta ja wisid kochto kotta, süllitasid temma mi, löid tetta rusfikaga ja kãmlega kõrwa ä ja kui nemmad tetta kõi said teotanud, 1 nemmad tetta risti, ja naersid süiski weel ted. Matt. 26, 55. 67. Luf. 23, 32. 33. 35. n. t. f.

XVI. On JESUS KRISTUS ka surnud

Jah on surnud. Mark. 15, 37. 39.

* XVII. Mis surma temma surri?

Tetta lödi risti.

* XVIII. Mis ta risti surma pididi?

Et temma meid pididi lunnastama

misest ja Jummalal wihhast. Kalat. 3, 13.

* XIX. Kas jäi ta risti?

Ei jäänud mitte, waid tedda maeti mahha.

* XX. Ons temma haua siise jäänud?

Ei olle mitte, waid temma on üllestousnud sur-
nust kolmandamal päwal. Luf. 24, 5. 6.

* XXI. Ons ta ka pörgo läinud?

Jah on pörgo läinud kolutama neile, kes
pörgus ollid, et temma se dige õnnisteggia, kedda
nemmad ei tahtnud omma ello aial wastowõtta,
ja et ta patto, kurrati ja surma peäle olli woimust
sanud. 1 Pet. 3, 19. 4 p. 6. s. Ewes. 4, 9. 10.

* XXII. Kuhho läks temma pärrast
üllestousmist?

Kui temma nellikümmend päwa sai nähtawal
kõmbelMa peäl olnud, läks ta taewa, seäl istub
temma Jummalal omma teigewäggewama
Jesa parramal kael, pallub meie eest, ja an-
nab pühha Waimo neile, kes süddamest Jumma-
lat palluwad. Ebr. 7, 25. Joan. 14, 16. 18.

XXIII. Läks temma siis kaugele meist ärra?

Ei mitte, waid et temma isse suur Jummal on,
siis on temma meie jures ma-ilma otsani, agga
mitte nähtawal kõmbel. Matt. 18, 20. 28 p. 20. s.

XXIV. On Jummalal siis luliikmid, et
Jesust õdlatkse Jesa parramal kael
istuwad?

Jummalal ei olle mitte luliikmid, egga istet tarwis.

* XXV. Mis on siis Jummalal parram
käästi?

Se on Jummalal üpris wägga suur au, wäg-
gi ja melewald taewa sees ja Ma peäl.

* XXVI. Mis se on, et Jesus istub omma
Jõsa parramal käel?

Se on, et meie Jõsand Jesus sesamma jum
malikko au ja wäega wallitseb, kui taewane Jõsa
ja keikis paikus on. Ewes. 1, 19-23.

* XXVII. Kui temma keikis paikus on,
miks parrast meie tedda ei nä?

Separrast, et temmal üks ärraselletud ihho on
agga wiimisel päwal peawad meie silmad tedda
näggema. Ap. T. 1, 11. Jlm. 1, 7.

* XXVIII. Miks parrast tulleb temma jälle
wiimisel päwal nähtawal kombel?

Et ta tahhab kōhnut moista ellawatte ja
surnutte peäle. 2 Kor. 5, 10. Ap. T. 17, 30. 31.

XXIX. Mis sugused on need ellawad
ja surnud?

Need ellawad on, kes siis Ma peäl ellawad, kui
Jesus tulleb. Need surnud on, kes enne on är
rasurnud, ja siis peawad üllestousuma.

* XXX. Mil aial tulleb wiimne pääw?

Sedda ei tea meie mitte, egga Inglise taewas
waid Jummal üksi. Matt. 24, 36. 42.

XXXI. Miks parrast on wiimne pääw
meile teadmatta?

Separrast, et meie iggapääw peame sedda oot
ma, ja se wasto ennast walmistama. Luf. 21, 36

XXXII. Kuida moistab Jesus Kristus
kōhnut?

Temma moistab sedda mõda, kui iggaüks siin
ilmas on ellanud.

Lunnastamigest

---

r.xx. Matt. 24, 36. Seft pårast ei tea irokki, ei inglidke
taewas, kui agga minno Jofa iirji.

Keine Oppetw.

---

2 Kor. 5, 10. Sest meie peame teie arwa-
likkaks sama Kristusse kohta järre ees, et
iggauks peab sedda möda sama, kui temma
ihhus on teinud, olgo hea ehk kurri.

XXXIII. Kuida moistab Jesus nüüd koh-
hut waggade peäle?

Et nemmad siin pattude andeks-andmist ja wol-
must teige patto peäle on sanud Jesusse Kristus-
se omma Isanda läbbi, ja temma sanna kuul-
nud, sepärrast moistab temma neid lahti teigest
waewast, hukatussest ja nuhtlussest, ja sadab
neid iggawesse hingamisse ja ilmalõpmatta rõmo
paika. Matt. 25, 34-40. Joan. 5, 24. Jlm. 7, 14-17.

XXXIV. Mis kohhut moistab Jesus kur-
jade ja nende sannakuulmatta peäle?

Et nemmad siin ei tahtnud Jesusse sanna kuulda
egga temma rigi sees ellada; sepärrast moistab
temma neid hukka ja annab neid waewajatte ja
pinajatte kätte. Rom. 2, 8. 9. Matt. 25, 41-46.

XXXV. Eks Jesus meie Isand teiki in-
nimesst ep olle iggawessest hukatus-
sest peästnud?

Jesus on teie peästnud ja omma kalli wer-
rega lunnastanud, agga mitte sepärrast, et nem-
mad omma pattuse ello sees piddid jama ja süsk-
õnsaks sama. 2 Kor. 5, 15. Rom. 14, 7. 8. 9.

* **XXXVI.** Mikspärrast on süis Jesus
meid lunnastanud?

Et meie temma ommad piddime ollema,

ja temma rikis temma al ellama, ja tedda tenima. Kol. 1, 13. 14. Luf. 1, 74. 75.

XXXVII. Eks siis kurjad innimesed ep olle JEsusse ommad?

Ei olle mitte, waid nemmad on kurrati ommad, funni nemmad kurrati sanna kuulwad ja patto tödd armastawad. Joan. 8, 44. I Joan. 3, 8.

XXXVIII. Eks kurjad ka ei ella JEsusse rikis?

Ei ella mitte, waid nemmad ellawad kurrati rigi sees, sest et kurrat kui üks kunningas nende süddames wallitseb, pattused himmud neile käsib, ja nemmad ka kui truid allamad temma sanna kuulwad, ja temma tahtmissse järrele tewad. Ewes. 2, 2. Tit. 3, 3. Ilmut. 22, 15.

XXXIX. Kes on siis JEsusse ommad?

Need on JEsusse ommad, kes siin ilmas temma rikis temma al ellawad ja tedda teniwad. Tit. 2, 14. Joan. 12, 26. I Kor. 7, 23.

XL. Kes ellawad temma rikis temma al?

Need ellawad temma rikis temma al, kes kui truid allamad JEsusse sanna hea melega wõtwad kuulda, kelle süddames meie Issand Jesus Kristus kui üks kunningas wallitseb. Kal. 2, 19. 20.

XLI. Kuida peame meie tedda tenima?

Iggawesse õigusse, waggadusse ja õnnistusse sees, nenda kui temma on üllestousnud furnust, ellab ja wallitseb iggaweste.

XLII. Kelle käest tulleb iggawenne õigus, waggadus ja õnnistus?

Ei mitte meie käest ehk wäest, waid ükspäinis mele Issanda JEsusse käest. Temma üksi on woinud meid lunnastada ja meile iggawest õigust

Lunnastamifest.

X. L1. 2 Kor. 5, 15. Need kes ellawad, ei pea enam en-
nestele ellama, waid sellele, kes nende eest on ärra-
surnud ja üllerärratud.

Seine Oppetus.

---

gust sata. Temma üks tee meid diete waggaks,
kui meie omma patto hädda tunneme, ja südda-
mest õige usso läbbi temmast abbi otsime. Rom.
5, 17. 21. Wil. 3, 8. 9. 10. 11. 12.

XLIII. Kauaks peawad need, kes pattust
põõrwad, Jesust tenima?

Ei mitte üks ehk kaks päwa, ehk näddalat, waid
allati omma ello aia peawad nemmad kurrati ja
patto wasto pannema, senni kui meie Issand Je-
sus neid keigest pattust, häddast ja waewast saab
peästnud; otse nenda kui temma on üllestousnud
surnust, ja ei surre mitte ennam, waid ellab
ja wallitseb iggaweste. Ebr. 10, 35-39.

* XLIV. Kas sinna ussüd sedda keik tõssi
ollewad?

Jah, se on tõeste tõssi. Ap. T. 24, 14-16.

* XLV. Uuga kas meie woime ommast
wäest Jesust nenda tenida?

Ei woi mitte, waid pühha Waimo wäe ja
abbi läbbi. Wil. 4, 13. 2 Kor. 3, 5.

XLVI. Kust õppime meie sedda?

Teise peatükki kolmandamast õppetusest, püh-
hitsemisest.

Kolmas Õppetus:

Pühhitsemisest.

Minna ussua pühha Waimo
sisse / üht pühha risti-foggodust /
pühhade osasamist / pattude an-

deks = andmist / lihha üllestousmist
ja iggawest ello / Amen.

* I. Mis se on: pühhitsema?

Se on: pühhaks puhtaks, ja waggaks teggema.

* II. Kes teeb innimesesi pühhaks?

Suur Jummal, keige-ennamiste õppetakse pühhas kirjas, sedda pühha Waimo tõ ollewad, et temma pühhitseb. Esek. 36, 26. 27. Rom. 15, 16.

* III. Mis läbbi pühhitseb temma?

Jummalala sanna ja Sakramentide läbbi.

* IV. Mis on pühha Waim?

Pühha Waim on Kolmas selle aino Jummalala ollemisse sees, üks ainus tõssine Jummal, Issa ja Poiaga. Apost. T. 5, 3. 4.

* V. Mikspärrast nimmetakse tedda pühhaks?

Sepärrast, et temma isse pühha on, ja neid, kes Jummalala sanna wõtwad kuulda, pühhaks ja waggaks teeb. 1 Kor. 6, 11. Joan. 16, 13.

* VI. Kas innimenne ei woi mitte ommaast wäest JEsusse sisse uskuda egga waggaks sada?

Ei woi mitte: sest ükski innimenne ei woi ommaast melest ja wäest JEsusse Kristusese omma Issanda sisse uskuda, egga temma jure sada. 1 Kor. 2, 14. Joan. 3, 6.

VII. On siis innimenne nenda foggone ärrarikkutud?

Innimenne on nenda ärrarikkutud, et ühteg head temma sees ei olle, et temma ei woi, egga tahha

Pühkitemisest.

- IV. Joan. 15, 26. Kui se kristia saab tulnud, needa minna teile tahhan lakkitada Jofast, se tve Waim, kes Jofa wäljaläbbab, Jofamma peab minnuft tunnistama.
- V. 1 Kor. 6, 11. Teie olete ärrapertud, teie olete pühkisetud, teie olete õigexo tehtud Jofanda Jofuofe nimme sees, ja meie Summala Waimo läbbi.
- VI. 1 Kor. 12, 3. Ükoki ei woi Jofust Jofandaxo nimmetada kui agga pühka Waimo läbbi.
- VII. 1 Kor. 2, 14. Liikbalik innimenne ei sa mitte kätte, mis Summala Waimo agjad on; sest se on temmal üko jölledus, ja temma ei woi neid mitte tunda, sest neid peab waimoliiknult ärramoistetama.

Kolmas Öppetur.

VIII. 1 Kor. 1, 9. Jummal on uotaw, kelle läbbi teid on
kutjutud temma Poia meie Isanda J. k. osasamiseks.

IX. Rom. 1, 16. Minna ei häbbene mitte Kristuse armoöpfe-
tusjests; jests se on Jummal wäggi õnnistusjeks iggäikkela-
ks uotub.

tahha isse-ennesest möttelda, räkida ja tehha, mis õige ja hea on. 1 Kor. 2, 14. Ewes. 4, 18.

* VIII. Kuida sawad süis innimesesed
Jesuse jure?

Kui pühha Waim neid Ewangeliiummi ehk armo-õppetuse läbbi kutsub, omma an-
nettega walgustab, ja õige usso sees pühhit-
seb ja hoiab. Ap. T. 26, 18.

IX. Mis on Ewangeliium ehk armo-
õppetus?

Se on need rõõmsad sannumed, et Jummal
omma Poia keikile innimestele, kes kurrati me-
lewalla al, on läkkitanud lunnastajaks ja õnnis-
teggiaks.

X. Kas süis keik innimesesed wõtwad ewan-
geliummi sanna wasto?

Ei wõtta mitte. Rom. 10, 16. Surem hulk
põlgab sedda, ja ei tahha keigest pattust pöördä.

XI. Ons neil, kes sanna ei kule, Ewan-
geliummi sannast kasso?

Neil ep olle ühtegi kasso, sepärrast et nemmad
omma pattuse ja rummala ello sees tahtwad jä-
da; agga neil on surem kahjo, sest et nemmad
omma Jssanda tahtmist teädwad, ja ei te sedda
mitte. Luk. 12, 47. 2 Kor. 2, 16. Ebr. 4, 2.

XII. Kas Jummal tunneb neid, kes ewan-
geliummi sanna wastowõtwad?

Jummal tunneb neid iggawessest aiast, ja on
neid enne ma = ilma algmist ärrawallitsenud.
Rom. 8, 29. 2 Tim. 2, 19. Ewes. 1, 4.

XIII. Mis kassid on neil, kes ewangeliummi sanna wõtward kuulda?

Kes ewangeliummi sanna wõtward kuulda, neil on se suur kasso, et pühha Waim neid omma annetega walgustab ja õige usso sees pühhitseb ja hoiab. Rom. 15, 16. 1 p. 16. s. Tit. 2, 11-12.

XIV. Mis süggused on need sinnaatsed pühha Waimo annid?

Õige usk, õige armastus Jummal ja innimeste wasto, kannatlik ja tāsane meel, ja keik muud head kumbed, mis Jummal omma kāsksude sees kāsrib. Gal. 5, 22. Ewes. 5, 9.

XV. Kuida walgustab pühha Waim sanakulelikud omma annettega?

Kui temma nende süddame rummalust ja pimmedust ärrawditab, ja pühha tarkust neile jälle annab, et nemmad õiete moistwad sedda kurja ollewad, mis nemmad enne ei usknud kurja ollewad: ja et nemmad sedda ka õiete uskwad, omma hinge õnneks tarwis minnewad, mis nemmad enne nenda ei moistnud egga usknud. Ewes. 1, 17. 18. 19.

XVI. Mis pärrast õõldakse: temma walgustab?

Se innimenne, kes rummalust armastab, ja ei tahha heal meel Jummal sanna õiete kuulda ja õppida, se ellab sure pimmedusse sees. Kui nüüd pühha Waim ewangeliummi sanna läbbi tedda kutsus, ja temma kuleb ja ussub Jummal sanna, siis peaseb temma sest surest waimolikkust pimmedussest, ja saab targemaks, ehk tulleb walgusse ette; sepärrast õõldakse: pühha Waim wal-

Pühbitsemiseft.

1711

Kolmas Öppetus.

---

walgustab, se on, wiib pimmedusfest walgusse ette. 119 Paul. 104. 105. s. 1 Petr. 2, 9.

XVII. Kuida peästab pühha Waim rummalusfest?

Kui temma neid, kes JEsusse sanna wõtwad kuulda, ueste sünnitab, et nemmad woitwad omma patta hädda tunda, kahhetseda, ja õige usso läbbi omma pattust ello parrandada. Tit. 3, 5. 6. 7.

XVIII. Mis on uusündimine?

Se on, kui Jummal omma sanna läbbi õige usso walgust innimesse sees sütab, temma kowwa süddant tühmaks teeb, et temma woib illestousta waimolikko surma seest, ja ue ello sees ellada, fest et temmal uus meel, mõtte ja wiisid on.

XIX. Mis on patto kahhetsemine?

Kui innimenne omma patto pärrast süddamest kurb on ja wiikab pattud. 2 Kor. 7, 10.

XX. Kuida pühhitseb ehk parrandab pühha Waim usklikkuid?

Kes omma patto kahhetsewad, ja ueste on sündinud, neid pühhitseb pühha Waim nenda, et temma nende süddamed õige usso läbbi pääw päwalt waggamaks ja puhtamaks teeb walle-usust, ebba-usust, wiikhast, kawwalusfest, wallest, ning keigest kurjast himmust, et waggad neid ei armasta, waid kowwaste nende wasto pannewad. Apost. Tegg. 15, 9. Ebr. 12, 7 = 11. Rom. 6, 12.

XXI. Mis suguse usso läbbi pühhitseb pühha Waim?

Õige usso läbbi; fest walle-ust teeb innimesse wallatumaks ja kurjemaks. Wata 2 Peat. 6. Kõõsim. 78. lehhe küljes. 2 Petr. 1, 5 = 8.

XXII:

XXII. Kes hoiab waggad õige usso sees?

Pühha Waim, kes neile õiget usso on annud, se hoiab ka õige usso sees otsani keik, kes wallatumal kombel ei põlga Jummal armu sanna.

XXIII. Kuida nimmetakse neid hõpis, kedda pühha Waim kutsub, koggub, walgustab, n. t. s.

Neid nimmetakse pühha risti-koggodusseks ehk pühhaks.

II.

Pühhast risti-koggodussest/ja pühhadest õsfasamisest.

* I. Mis on pühha risti-koggodus?

Keik pühhad risti-innimesed sin Ma peäl, mis pühha Waim Zwangeliummi ehk armo-õppetusse läbbi kutsub, koggub, walgustab, pühhitseb, ja Jesusse Kristusse jures õige ja aino usso sees hoiab. 1 Pet. 2, 9.

II. Üks üks ainus koggodus?

Jah, on üks ainus, kellel on üks Jummal, üks Kristus, üks Waim, üks õppetus, ühhesugused Sakramentid ja üks iggawenne ello. Ewes. 4, 3=6. 1 Kor. 12, 4=13.

III. Eks olle mitto risti-koggodust sin Ma peäl?

Et käl mitmes paikas Jummal lapsed on, siiski on nemmad keik ühhes kous Jummal ees üks ainus koggodus, kelle pea Jesus Kristus on; otsego üks ainus ihho on, ja selle küljes on mitto liikmet. Rom. 12, 4. 5. 6. Ewes. 4, 15. 16.

IV.

Pühkitemiolest.

XIII. Ewef. 2, 19. 20. Teie olete pühkade seltsi, rahwa, ja Jummalä koddakondsed, Apostlide ja Prohwetide raia peäle ülles ekkhitud, kus Jeesus Kristus isgi nurgakivi on.

VIII. 1 Kor. 12, 26. 27. Kui üks liige kannatab, siis kannavad ka kõik liikmed; ja kui üht liiget annust, siis on kõik liikmed ka rõõmsad. Atgga teie olete Kristusse ihho ja liikmed, iggaüks omma osa po. 1 Peetr. 4, 10. Nõida mõda, kui iggaüks on armo, andnud, nenda aitage teine teist sellega, kui Jumal monnesarnatse armo head maiapidajad.

IV. Mikspärrast õldakse: pühha foggodus?

Sepärrast, et pühha Waim sedda pühhitseb puhhastab pattust. Ewes. 5, 26. 2 p. 19. s. n t. s.

V. Mikspärrast õldakse: risti-foggodus?

Kristusse pärrast, kelle õppetust pühha foggodus mõttab kuulda, ja Kristusse risti kanda inmatlikko süddamega. Matt. 16, 24.

VI. Kus sa tunnukse pühha risti-foggodusse ollewad?

Seäl, kus 1) Jummalala sanna selgeste ja pühhte õppetakse, 2) pühhad sakramentid Kristusse seadmissa järrele wäljajaetakse, ja et külte keik, ommeti monningad kui Jummalala lapsetedda mõda ellawad. Joan. 8, 31. 32.

VII. On siis keik pühha risti-foggodus, kes Jummalala sanna kuulwad kõrwadega?

Ei olle mitte keik pühha risti-foggodus; surem ke on jummalafartmatta, kes omma hinge pärrast mitte ei kanna murret nenda, kui Jummalala õppetab. Matt. 7, 13 21. 15 p. 8. s.

VIII. Mis on pühhade ossa-saminne?

Kui waggad innimesed pühha Waimo läbbi ke telsega Jummalast, ja teine teise kääst isse keis ossa ja kasso sawad. 1 Pet. 4, 10. 11.

IX. Kes on need pühhad?

Keik waggad pühha risti-foggodusse lapsed, ja pühha Waim walgustab ja pühhitseb.

X. Kuida sawad nemmad teine teisega ühhesugguse ossa?

Nenda, et mis ühhe pühha innimesse pärrast

on, se on ka teise pärralt; Kui üks pallub, teisele tulleb sest kasso: kui üks kannatab, siis sed kannatawad ka: kui Jummal ühhe wagga mustab, siis teised on ka rõõmsad. Se läbbi nü et üks Jummalala Waim keikide süddames wastab, sepärrast tulleb keikide heaks, mis head ial sele Jummalast antakse. Se on nüüd pühhoosfa = saminne. 1 Kor. 12, 20 = 27. Ewes. 4, 3

III.

Pattude Andeks = andmisest.

* I. Kas sa ussud pattude andeks = andmist?

Jah, minna ussun, et pattud andeks takse. Ewes. 1, 7. Luk. 24, 46. 47.

* II. Kes annab pattud andeks?

Kolm = ainus Jummal, kes omma sullastele on melewalda annud pattud andeks anda ne kes ommast pattust süddamest pöörwad. E 18, 21. 22. Mark. 2, 7. Joan. 20, 23.

III. Mis pattud annab Jummal andeks?

Keik pattud, agga mitte sedda patto, mis paha Waimo wasto tehakse. Matt. 12, 31. 32

IV. Mis on se pat pühha Waimo wasto?

Sedda nimmetakse pattuks pühha Waimo wasto, kui innimenne, kes Jummalala sa wägge ommas süddames on tunnud, pärr sedda wallatumal kombel põlgab, teotab, ja lew sedda kurrati tö ollewad, mis Jummalale on, ja jääb sefinnatse omma kurjusse sees on. Mark. 3, 22 = 30.

Publikationsfest.

Kolmar Oppetuo:

---

1. Rom. 6, 23. Surm on patto palu, agga iggawenne
ello on Jummala armo and Kristusse Jes. meie Jof. La

Eks siis Jummal ei woi ka sedda pat-
to andeks anda?

Kül Jummal tahhaks ja woiks sedda andeks
da, kui nisuggune tiggene innimenne wõttaks om-
st kangelaelusfest pöördada; agga et nisuggune ei
ka mitte, sepärrast ei woi Jummal temmale sedda
teks anda. Luk. 12, 19. Ebr. 6, 4. 6. I Joan. 5, 16.

* VI. Kellele antakse pattud andeks?

Meile, kes ommad pattud diete tundwad, südda-
st kahhetsewad, ja õige ussoga Jeesusse käest
bi otsiwad. Esek. 18, 21. 22. Rom. 4, 5.

* VII. Kellele ei anta pattud andeks?

Meile, kes tahtwad omma rummalusse ja pat-
sees jada. Joan. 8, 24. Ap. T. 8, 20-23.

III. Kas need, kennele pattud andeks
ntud, patto kiusatusest ka koggone
lahti on?

Ei olle mitte. Ebr. 12, 1.

IX. Millal sawad nemmad sest lahti?

Kui nemmad surrewad. Rom. 8, 22. 23. 24.

IV.

✓ Eihha ülestousmisfest.

Kas keik innimesed peawad surrema?

Jah peawad. Rom. 5, 12. 6 p. 23. f.

Kes on surma innimese peäle saatnud?

Ei mitte Jummal, waid kurrat, kelle kaddedusse
pettusse läbbi keik innimesed patto ja surma
se sattunud. 1 Mos. 3, 3. 4. 5. 13. 19. Rom. 5. 12.

Kuida tulleb surm innimese peäle?

Monne wiisiga: Teised surrewad wannusse,
teised

teised haigusse läbbi, teisi tappetakse wäggise sed lühhendawad omma ello aega, ja surred enne aega liajomisse, prassimisse, liajulgu sure kurwastusse läbbi. 2 Kor. 7, 10.

*IV. Mis on sepärrast meie kohhus õpp

(1) On meie kohhus õppida ja moista, hirmus assi pat on, mis pärrast innimesesed wad surrema. Rom. 6, 23. 7 p. 24. s.

(2) Peame allati ennaste mele tulletama meie surrelikkud olleme. 90 Paul. II. 12. s.

(3) Peame meie õige pattustpõõrmisse ge usso läbbi iggapäwa ennast walmistama ma surma wasto. Mat. 24, 42. 44. 2 Pet. 3, 1

V. Mis kasso on neil, kes sedda süddat õppiwad?

(1) Et neil ep olle tarwis surma karta, sest wast et Kristus omma surma läbbi surma ülle must sanud. (2) Et surm neil ep olle mitte Jummalu nuhtlus, waid keige hädda löpp

VI. Eks siis innimesesed ei jä surma s Ei jä mitte. Ilmut. 20, 13.

* VII. Kas nemmad siis surmast peab üllestousma?

Jah, peawad üllestousma. Joan. 5, 28

* VIII. Mil aial?

Wiimsel päwal. Tan. 12, 2. 3. Joan. 6

* IX. Mis peab üllestousma?

Ei mitte hing, sest hing ei surre; waid lihha meie ihho, mis mullaks lainud, peab üllestous

Tühbitsemiseft.

17p. s. 10, 27. Jehowa kartus annab ello päiwile jät,
õ, agga öälätte aastad lühpendakse.

Ap. Teg. 24, 15. Aul on se lotus, et õigede ja ülle-
tuote surnutte ülleostouminne peab ollema.

eg. 12, 7. Se põrm faab jälle mullase, nenda kui
nnd, ja se waim lähkäs jälle Inummala juwe,
edda on annud.

Nolmas Oppetur:

X. Kas siis sesamma ihho ja lihha, mis meit müüd on, peab ülestousuma?

Sesamma ihho ja lihha peab ülestousuma, agga mitte ennam pattune, tõbbine ehk surrelik, waid waimolikko kumbedega. Job. 19, 26. 27.

* XI. Kes ärratab surnud üles?

Kolm-ainus Jummal. 2 Kor. 4, 14. Joau. 5, 15. 26. Rom. 8, 11. Luk. 7, 14.

* XII. Mis sugusid innimesi ärratab Jummal üles?

Keis innimesi, pühhaid ja kurjaid.

XIII. Mis kasso on pühhadel sest ülestousumisest?

Et nemmad iggawesse ello ja rõmo sisse saad. Matt. 25, 34. 46. 1 Petr. 1, 7. 8. 9.

XIV. Mis kasso on kurjadel?

Ühhtegi kasso; waid suur kahjo ja hädda saab ole, sest nemmad peawad ülestousuma iggawesse hukatusseks ja teotusseks. Jes. 66, 24. Ilmut. 21, 8. Matt. 25, 41. 46.

XV. Kas siis pühhadel ja kurjadel saab ühhesuggune ihho ollema?

Ei mitte: pühhade ihhud peawad paistma kui üllik omma taewase Jäsa au rigi sees; agga kurjade ihhudel saab hirmus näggo ollema. Matt. 43. Jes. 66, 24. Ilmut. 21, 8.

XVI. Mikspärrast peawad needsammad ihhud, mis siin ilmas on olnud, ülestousuma?

Iggaurts peab sama palka sedda möda, kui ia ihhus on teinud, olgo hea ehk kurri. Se

ihho, mis siin on hädada ja risti kannatanud
 ia' JEsusse sanna kuulnud, peab sama rõm-
 tud, ia se ihho, mis siin on wallatust teinud
 peab sama waewatud. 2 Tessäl. 1, 6. 7. 8. 9. 10
 XVII. Agga kuida woiwad need ihhud, mi-
 ammogi on põrmuks läinud, ehk mi-
 do laiale sanud, üllestousta?

Et meie kül ei woi sedda moista; ommeti ta
 hab ia woib Jummal teha ülle sedda, m
 meie moistame, nenda kui temma on sedda is-
 tootanud ia kulutanud. Joan. 5, 28. 29.

* XVIII. Mis tulleb siis, kui surmud
 on üllestoussnud?

Suur kohhus ia ma-ilma ots. Jlm. 20, 12

XIX. Kes moistab siis kohhut?

Kolm-ainus Jummal; Keige-ennamiste m
 Jsfand JEsus Kristus, kes on seätud kohhomo-
 jaks, ja tulleb nähtawal kombel keikide püh-
 Jnglide ja mitme tuhhande pühhadega koh-
 moistma. Ap. Teg. 17, 31. 10 p. 42. s. 2 Tim. 4
 Rom. 2, 16. Matt. 25, 31. 32.

XX. Kelle peäle moistab temma kohh-

(1) Kurrati ja keikide kurja Jnglide p
 2 Petr. 2, 4. (2) Keikide innimeste peäle.

* XXI. Kas keik peawad kohhto ette tullen
 Jah peawad. 2 Kor. 5, 10.

XXII. Kuida moistetakse kohhut?

Jummala sanna järrele moistab Jesus Kris-
 kohhut, ei mitte ükspäinis amwalikkude patt-
 waid ka süddame mõttede ja nouude peäle
 lggaüks peab sama sedda mõda, kui temma o-
 lanud. Joan. 12, 48. 1 Kor. 4, 5. 2 Kor. 5,

Pühkõnemisfest.

Kolmar Oppetuo:

XXIII. Kas siis tulleb maailma ots?

Jah tulleb, nenda kui Apostel Petrus on kuulutanud 2 Petr. 3 10. ja maenitseb sepärrast 11. ja 13. salmis. Matt. 24, 35.

* XXIV. Kuhho siis sawad pühhad?

Iggawesse ellusse.

* XXV. Kuhho sawad kurjad?

Iggawesse hukatusse sisse, Matt. 25, 46.

V.

Iggawesest ellust.

I. Mis on iggawenne ello?

Iggawenne ello on se kallis Jummalala au ja rõmo riik, ja se õnnis põlli, mis keik waggad ja pühhad sawad, kes pühkast Waimust on kutsitud, walgustud, ja pühhiiserud, et nemmad Jummalat pallest pallesse näwad, ja iggaweste ellawad ühhe ilmalõpmatta rõmo sees, mis meie siin ilmas ei woi mõista. 1 Kor. 13, 12. 1 Petr. 1, 3. 4. 5. Jlm. 21, 3. 4.

II. Kes saab iggawesse ello sisse?

Keik need, kes tõiste Jeesusse Kris'usse sisse uskivad, temma sanna kuulwad, ja pühha Waimo läbbi ennast lassewad pühhitseda.

III. Kas keikide rõdm saab ühhesuggune ollema?

Sedda suremat murret kegi siin ilmas on pidanud omma hinge eest, ja sedda ennam waeuwa kegi on näinud, sedda surem saab temma au ja rõdm ollema. 1 Kor. 15, 41. 42. 43. 49.

IV. Mis peab siis meie keigesurem murre ollema, kui meie iggawesse ello sisse tahhame sada?

Et meie peame aegsaste sedda kitsast ello teed armastama, ja wilkama sedda laia patto teed mis hukatusse sisse satab, nenda kui meie Jhsand JEsus Kristus õppetab. Matt. 7, 13. 14.

VI.

Iggawesest hukatusest.

I. Mis on iggawenne hukatus?

Se on se wägga hirmus ja kurri põlli, mis Jummal sanna sees nimmetakse tulle- ja weewli ga põllewaks järweks. Jlm. 19, 20. 20 p. 10.

II. Kes saab iggawesse hukatusse sisse

(1) Kes rummalusse ja arwalikkude pattude sees jäwad ellama. Jlm. 21, 8.

(2) Kes omma ihho ja ilmalikkude asjade eest ennem murret kandwad, kui omma hinge parrandamisest, kes ma- ilma rikkust, au ja himud takka noudwad ja armastawad.

III. Kas keikide wallo ja piin saab ühhe süggune ollema?

Ei mitte; waid sedda ennem kegi wallatus ja patto teinud, sedda ennem kegi Jummal sanna põlgnud; sedda surem saab temma wallo ja piin ollema. Matt. 11, 20. 24. 23 p. 14. f.

*IV. Mis peab sepärrast meie keigesurem murre ollema?

Et meie omma JEsusse armo-õppetust heal meel kuleme ja wastowõtame. Joan. 5, 24. Keige-
enna-

Pühbitsemisfest.

Kolmas Oppetus.

Kolmas Peatük.

- I. Joan. 16, 23. Teest, teest, minna ütlen teile; Kir teie in
Tofalt palute minno nimmet, sedda annab temma teile.
- II. Laul. 50, 15. Hui mind appi abbaastuofe päwal, füs tab
han ma find felf wäljakiokuda, ja sinna pead mind au
tama.
- III. Laul. 22, 36. Temma ette peawad põlweli mahtawaitma kee
kes põrmo fiofe allaläbbawad.
- IV. Opp. f. 20, 9. Kies omma kõrwa ärrapõrtaf käofe. oppetufe ku
mast, selle palwege on birmus aofe.
Jef. 59, 2. Teie fjuur illekõfõur teeb lakbutufe teie ja teie
Summala wahhele, ja teie pättud pewad Summala pal
teie eest ärra, et taie wotta kuulda.
Jef. 1, 15. Kui teie ommad käed wäljalautate, hoian ma omma
filmad teie eest warjul; kui teie ka mitte palwet loete,
ma mitte: teie käed on täis werrefjünd.
Laul. 66, 18. Kui ma ommas fiddames ollewfir nurjatuma aofa pe
waatnud, füs ei olleno Tofand mitte kuulnud.
- V. Jef. 66, 2. Ma watan willeffa ja selle peate, kelle waim on ruufu
peaonud ja minno janna pärrast wärrifeb.

ennamiste, et meie ka hästi tähhele panneme, mis
 Jeesus maenitseb Luf. 21, 36. Walwage ja pal-
 luge iggal aial!

* V. Kust õppime meie sedda õppetust
 palwest?

Meie Katekismusse ramato kolmandamast peat-
 tükkist.

Kolmas Peatük.

Jõsa meie Palwest.

* I. Mis läbbi same meie Jummalala käest
 diget usko ja teiksuggusid muid
 annid?

Süddamelikko palwe läbbi. Jaak. 1, 5. 6.

* II. Ons Jummal ka käsknud palluda?

Jah on käsknud. Matt. 7, 7. 8.

* III. Kelle kohhus on palwet tehha?

Keikide innimeste kohhus, agga keik ei kolba
 palwele. Opp. san 28, 9. Joan. 9, 31.

* IV. Kes ei kolba palwele?

Se ei kolba palwele, kes melega omma rum-
 malusse ja patto sees jääb ellama. Jes. 1, 15. 16.

* V. Kes woib siis Jummalala mele pärrast
 palluda?

Se pallub Jummalala mele pärrast kes omma
 patto hädda tunneb, ommast rummalusseft ja
 pattust pödrab, ja Jeesusse Kristusse käest abbi
 otsib. Joan. 9, 31. 145 Paul. 18. 19. s.

H 3

* VI.

*Paul. 50, 19. Jummalala melepärralisest õpetusest on üks rõhutatud
 waime, ikt rõhutatud ja raskuse pekotud siidlast ei laida ja mitte Jummalala*

* VI. Kuida peab temma palluma?

Waimus ja töes. Joan. 4, 24.

VII. Kust saab innimenne wägge ja tarkust Jummalat palluda?

Jummalala Waimo ja sanna läbbi tulleb dig tarkus Jummalat palluda. *Rom. 8, 26.*

* VIII. Mis peame meie palluma?

Keik, mis meie ja meie liggimesse ihho ja hinge heaks tarwis lähhab. *Rom. 8, 26.*

* IX. Kenne nimmel peame meie palluma?

Jesusse nimmel. Joan. 16, 23.

* X. Kelle eest peame meie palluma?

Jesse-enneste, keikide innimeste, ka meie waenlaste eest; keige ennamiste keigide waggade Jummalala laste eest. *1 Tim. 2, 1-4. Mat. 5, 44. Ewes. 6, 18.*

* XI. Mil aial peame meie palluma?

Jagal aial, nenda kui meie Issand JESUS Kristus omma sanna sees kässib. *Luk. 18, 1. 21, 36. 1 Tessal. 5, 17. Ewes. 6, 18.*

* XII. Kus paikas peame meie palwet teggema?

Keikis paikus. *1 Tim. 2, 8. Joan. 4, 21.*

* XIII. Mis on keigeparras palwe?

Jssa meie palwe, mis meie Issand JESUS meid on õppetanud. *Matt. 6, 9-13.*

XIV. Kas meie ei pea teiste sannadega palluma, kui Jssa meie palwes on?

Jah peame sedda möda, kui meie hinge ja ihho hädda meid õppetab. Agga keik, mis meie laiemalt peame palluma omma hädda sees, sedda on meie Issand JESUS meid lühhidelt Jssa meie palwe sees õppetanud. *Joan. 17. Ewes. 6, 18.*

Kolmas Peatük: Palwest.

1. Joan. 4, 23, 24. Tõõfised kummardajad peawad Jofa kummardama Waimus ja tões. Sest Jummal on üks Waim, ja kes tedda kummardawad, need peawad Waimus ja tões kummardama.

Jak. 1, 6, 7. Ta palluga nokur, ja ärge olge mitte kahhe wakkhel; sest kes kahhe wakkhel on, se on merre laenede juunane, mis tuleft setakse ja kaxsipiddi heidetakse. Sest jefamma rinnimeene ärge möttelge mitte, et ta middegi Jofanda küest saab.

Laul. 140, 18. Jehowa on liggi keexile, kes tedda appi hüüdwad, keexile, klor tedda tõe sees appi hüüdwad.

11. Matt. 6, 33. Noudke eefite Jummalat rixi ja temma õigust, siis jedda keix peab teile peälegi antama.

12. Ewef. 3, 12, 13. Krist. Jef. seer on meil julgus lotusjega temma jure minna temma ufo läbbi.

Joan. 14, 6. Minna oller se te, ja se tõlde ja se ello; ükski ei sa Jofa jure minna kui minna läbbi.

13. Jak. 5, 16. Tehke palwed teine teise eest.

Matt. 5, 44. Palluge nende eest, kes teile liiga teowad, ja teid tawaxa kiusawad.

14. Ewef. 6, 18. Palluge riigal aiul keige palwe ja pallumisjega Waimus.

Koloss. 4, 2. Liige kindlaste palweste.

1. Peef. 5, 17. Palluge lõpmatta Jummalat.

Jofa meie Palweft.

- I. Matth. 4, 10. Sinna pead Jofandat omma Summalat kummarde ma ja tedda uropäinid tenima.
- II. 2 Kor. 6, 18. Ma tahhan teile Jofako olla ja teie peate mulle poegen ja hitreks ollema, ätleb reigewäggewan Jofand.
- Ebr 4, 16. Läkki julguofega armo au järje juure, et meie ballastu jame ja armo leiame.
- Kal. 4, 6. Et teie niüd lapsed ollite, on Summal omma Poia Wä mo teie jüddameste laknitannud, Se kiofendab: Abba, Jofa!

Oppetus Issa meie Palwest.

* Ütle ülles Issa meie Palwe es-
messed sannad:

Issa meie / ehf meie Issa, kes sa
olled taewas.

Mis se on?

Jummal tahhab meid se läbbi armolik-
kult kutsuda, n. t. s.

* I. Kes on se Issa, kedda meie peame
palluma?

Kolm-ainus Jummal. Matt. 4, 10.

* II. Mikspärrast nimmetame meie tedda
Issaks, ja mitte sureks Runningaks?

Sepärrast, et armolinne Jummal Issa nim-
mega meid tahhab armolikult kutsuda, et
meie peame uskma, tedda meie õige Issa —
— issa palluwad. Kol 4, 6. Rom. 8, 14.

III. Mikspärrast õldakse: meie Issa?

Sepärrast et meie kohhus on, ei mitte ükspäi-
nis ennaste eest, waid keikide Innimeste eest pal-
luda, sest et Jummal keikide Issa on. Ewef. 4, 6.

IV. Mikspärrast õldakse: Kes sinna olled
taewas?

Sega tunnistame meie Jummalala suurt au, et
temma ep olle üks surrelik issa, waid üks wäggers
iggawenne Issa, kes ellades ei surre.

V. Mis on se: kes sinna olled Taewas?

Se on: kes sinna olled keigewäggeram, ilma-
otsata sure au sees, helde ja armolinne, kes kei-

Es paikus on, heal meel tahhab, ja kes wo
aidata keik, kes ilma kawwalusseta temma
abbi otsiwad. Jer. 23, 23. 24. Ean. 4, 31. 32. 3

VI. Mis peame meie weel siin tahhele
wannema?

Meie peame ka hãsti ommad sũddamed lãbe
Eatsuna, kas meie ka tõeste Jummalala lapsed o
leme, kes selle helde taewase Jõsa sanna wõtwa
kuulda. Sest kes omma rummalusse sees tah
hab jãda, ja Jummalala sanna põlgab, se on Eyt
rati laps, ja ei woi julgeste Jummalat ommita
Jõsaks hũda. I Joan. 3, 9. 21. 22. 24.

Esimenne Palwe.

Pühhitsetud sago sinno nimmi.

* I. Mis on Jummalala nimmi?

Jummal isse, temma pũhha sanna, pũhha
sakramentid, ja keik, kust tedda tunnukse.

* II. Eks Jummalala nimmi olle pũhha ilm
meie palweta?

Jummalala nimmi on kũl isse-enneses pũ
ha — pũhhitsetud. 72 Paul. 17. 18. 19. s.

* III. Kuida pũhhitsetakse Jummalala
nimmi?

(1) Kui Jummalala sanna selgeste ja pũ
taste õpetakse, ja (2) meie ka pũhaste E
Jummalala lapsed sedda mõda ellame.

IV. Kas meie ommast wãest jouame sel
geste Jummalala sanna õpetada, ja
pũhaste ellada?

Ei joua mitte. Sepãrrast on meie kõhhu
sũddamest palluda: Sedda aita meid, arma
taewane Jõsa. Jerem. 15, 16. Wl. 2, 18

Esfimenne Palwe.

11. Jer. 23. 4. Horanaese peanois on sul olud, ja ei wotnud häbbi pärrärrapunnastada. Ees ja kua jef aist mo wasto: Iho isja; sinna ollid nore ea juhhataja. — Wäta, jedda rigid ja, ja sioksi teed ja paljo kuu, ja wottud woinnust.
- Malax. 4. 6. Pöög auustab isja, ja sullane omma isjandad: kui minna niid isja ollen, kuu on mo au? kui minna niid Isjand ollen, ku on kartus minno eest?
- Joan. 3. 9. 10. Ei ükoki, kee Jummalast on sündinud, ei te patto; jef ee seme jääb temma siise. — Eest näixje, kee J. lapped, ja kee kurrabi lapped on; ei ükoki, kee õigust ei te, ei olle Jummalast, ega se, kee omma wendaw ei armasta.
- Rom. 8. 14. Ki mitto, kui J. Waimo läbbi juhhataxje, neid finnatfed on J. lapped.

Esfimenne Palwe.

11. Laul. 110, 9. Pühha ja kartusje wäart on Jummalal nimmi.
1. Peetr. 3, 15. Pühhihje Isjandad Jummalat omma süddamette se Jef. 6, 3.
11. Joan. 17, 17. Pühhihje Reid omma tie seew, sinno janna on tädde.
1. Peetr. 1, 15. Nenda ruui se, kee teid on kutonud, pühha on, jage ku tie pühhasõ keige omma ollo seew.
- Tit. 2, 10. Et nemmad Jummalal meie õnasteggiw õppetusele keisipiddi woinfid illo tehha.

Esimesse Palwe.

1 1 Tim. 6, 2, 4. Kui keegi teist õppetust õppetab, ja ei hõia meie Jof:
J. Kr. terme fännade pole, egga se õppetust pole, mis sadab kuu-
ga Jumalat kartma, si on ühke, ja ei tea ühtegi, waid on hul küs-
simiste ja, fanna riidlemistega.

2 Ef. 13, 19. Teie kotate mind ärra mo rahwa juures ühke per täie odra-
pärrast, ja leiwa pallosete pärrast; — et teie waltetate mo rahwa
seas, mis meel waltet kuleb.

3 Rom. 2, 24. Jumala nimmi laidetakse teie pärrast pagganatte seas.

4 Laul. 94, 20. Se wottab ommaft peast õppetust, mis waewa teeb.

Teine Palwe.

11. Laul. 103, 19. Jeshowa on omma aujärge taewas kinnu-
nud, ja temma kunningrük wallisset ülle keik.

* V. Kes ei pühhitse mitte Jummalala
nimme?

Kes ¹ teist wisi õppetab ja ² ellab kui Jum-
mala sanna õppetab, se ei pühhitse mitte meie
seas Jummalala nimme. Esek. 36, 22. 23.

VI. Kes õppetab teist wisi, kui Jummalala
sanna?

Se, kes õppetab, et innimenne õmmeti woib
õnsaks sada, ehk temma kül omma rummalusse
sees jääb, ja ussub ja peab need kõmbed, mis
Jummal ial ep olle käästnud. Matt. 23, 23.

VII. Kes ellab teist wisi, kui Jummalala
sanna õppetab?

Kes ei lasse mitte pühha Waimo läbbi omma
süddant parrandada, ja lodab õmmeti õnsaks
sada, et temma kül sedda tööd armastab, mis
Jummal omma sanna sees on keelnud.

VIII. Kas meie isse ennast walle õppetuse-
se ja kurja ello eest woime hoida?

Ei woi mitte. Sepärrast peame meie Jum-
malat süddamest palluma: Se eest hoia meid,
armas taewane Jesa. Joan. 17, 15. 17.

Zeine Palwe.

Tulgo meile sinno riik.

* I. Mitmesuggune on Jummalala riik?
Kolmesuggune, (1) Wäe-riik. (2) Armo-
riik. (3) Au-riik.

* II. Mis on Jummalala wäe riik?

Keik sesinnane ma-ilm, kus Jummal keikide
lomade ülle wallitseb. I Aia r. 29, 10-13.

* III. Mis on armo riik?

Pühha risti = koggodus, ja iggaühhe Jum-
mala lapse südda, kus ta omma armo ja san-
na läbbi wallitseb, ja nenda omma pühha risti=
koggodust hoiab ja omma armo andedega täi-
dab. Rom. 14, 17. Euf. 17, 20. 21.

* IV. Mis on au riik?

Iggamenne ello. 2 Tim. 4, 18. Euf. 22, 28. 29.

* V. Mis sagguse rigi pärrast pallume
meie süin?

Ei mitte wäe-rigi pärrast, mis sees meie jo el-
lame; waid meie pallume armo = ja au = rigi pär-
rast. 2 Tess. 1, 11. 12. Rom. 8, 17. 22. 23.

* VI. Eks Jummalala riik tulles ilma meie
palweta?

Jummalala riik tulles kül ilma meie palweta
isse ennesest, — meie jure tulleks.

* VII. Kuida tulles Jummalala armo = riik
meie süddamesse?

Kui taewane Jesa omma pühha Waimo
— ning seäl iggaweste.

* VIII. Kes saab au = riki?

Kes pühha Waino armo läbbi Jummalala san-
na on usknuud, ja Jummalala mele pärrast el-
lanud omma ello otsani. Jlm. 2, 25 = 28.

IX. Kes pannes Jummalala rigi wasto?

Kurrati riik. Kurrat nimmetakse sepärrast ma-
ilma jummalaks, kes pimmedusse sees wallitseb.
Ewef. 6, 12. Jlm. 12, 7. 9. 2 Kor. 4, 4.

X. Mis on kurrati riik?

Se on patto riik, seäl sees ellatakse Jummalala
ja temma pühha sanna wasto. 2 Kor. 4, 4.

Teine Palwe.

- III. Luk. 17, 20. 21. Jummalal rükk ei tulles mitte ilmfi; ei öölda ka: wata, sü, ehk wata seäl se on: Jeesus wa Jummalal rükk on seeppiddi teie sees.
- Rom. 14, 17. Jum. rükk epolle mitte roog egga joma aeg, waid õigur ja rahho ja rõõm pühha waime sees.
- Joan. 14, 23. kui kegi mind armaastab, küll se peab minna janna, ja minno Jeesus armaastab tedda ja meie tab same temma jure tulla ja ello, aofet temma jure tehi.
- V. Katt. 6, 33. Nõndke aofite Jumma rüki ja temma õigust, süs sedda keik peab teile peälegi antama.
- VI. Mark. 1, 16. Aeg on nättel jõudnud, ja Jummalal rükk on liggi jõudnud: parrandage meelt, ja usuge ar mo. õppetust.
- VII. Petr. 1, 15. Nenda kui se, kes teid on kutsunud, pühha on sage ka teie pühha keige omma ello sees.
- Tit. 2, 11. 13. Jum. arm, mis õnnistust jada, on ilmunud keigile innimesele, ja juhhatab meid, et meie peame ärrafalgama jummalakartmata ello ja ilmalikkud himmud, ja püctore meistlikkult ja õiete ja jummalakartlikkult ellama Jeesusnattes ma. ilma ja ootma sedda õnnist lotust, ja meie ^{se jure Jummalaga ja} õnnistegga Jees. Kr. au. ilma mist.
- VIII. Èbr. 12, 28. Et meie ühhe kurningriki same, mis ikka jääb, süs piddagem sedda armo, mis labbi meie Jummalat peame temma mele parrast tenima, hübbilikko wisi ja kartuofega.

Kolmas Palwe.

- II. Laul. 135, 6. Keik, mis Jofand tabbas, teeb temma taewas ja Ma peäl, merde ja keikide süggawuste Jees. Jees. 65, 24. Ja peab sündima, ennego nemmad büüid, mis siis tabban ma wastada; kui ralmad aller räkisid, siis tabban minna ruulda.
- III. Joam. 6, 40. Se on selle tahtminne, kes mind on tärskeitunud, et iggawenne ellu peab ollema iggawikkhel, kes ei ga nääd ja temma siis uolub.
1. Jees. 4, 3. Se on J. tahtminne, teie müübitse minna.
2. Peet. 3, 9. Ison pitka melega meie wasto, ja ei tabba mitte, et monned peawad hukkaminnema, waid et keik peawad meleparrandamis kätte jama.
- IV. Laul. 25, 8. 10. Hea ja õiglase on Jofand, keik t. teerand ja keldus ja tõdde neile kes ta seäduft ja t. tunnistustel pida.
- V. Matt. 23. Pähha pu ei woi head wilja kanda. 16. J. Kar. marjo noppitakse kibowitshust, ehk wigi. marjo obhaka.

XI. Kes ellab kurrati rigi sees?

Kes patto ja rummalusse sees tahhab jada, ja armastab sedda, mis Jummal on keelnud, se ellab kurrati rigi sees. Rom. 6, 16.

XII. Kes ellab Jumjala rigi sees?

Kes omma kalli Onnisteggia JEsusse sanna armastab, ja sedda wottab kuulda, se ellab Jumjala rigi sees, ja Jumjala riik on selle siddames. Joan. 17, 8. 24. Ebr. 12, 28.

Kolmas Paltve.

Einno tahtminne sündko fui taewas / nenda ka Ma peäl.

* I. Mis pallume meie siin?

Et Jumjala tahtminne peab sündima.

* II. Eks Jumjala tahtminne ei sünni ilma meie palweta?

Jumjala hea armolinne tahtminne sünnib kül — jures sünniks.

* III. Mis tahhab Jummal?

Et meie omma patto hädda peame tundma, JEsusse omma Onnisteggia sisse uskma, pühhaste ellama, ja nenda iggaweste õnsaks sama.

* IV. Ons Jumjala tahtminne ikka hea? *Rom. 8, 28.*

Jah, on hea; ka siis, kui temma nuhtleb, et kül meie sedda ei moista. 135 Paul. 6. Jes. 45, 7. *Heie teame et keie hea.*

* V. Kes peab Jumjala tahtmist teggema? *tulleb neie.*

Jnimesed keik peaksid Jumjala tahtmist teggema, agga waggad ükspäinis woitwad sedda teha pühha Walmo abbi läbbi. Rom. 8, 14. *kes Jummal armastawad.*

* VI

Mat. 12, 33. Fortuge head puud, siis on temma wili hea.

Joan. 15, 5. Minnota ei woi keie w'alegi jekha. Joan. 5, 40.

Siie tahha minno jure dulla, et teie ello *mitte* janku.

* VI. Kuida peab Jummalala tahtminne
Ma peäl sündima?

Nenda kui taewas Inglid ja õnsad innimes-
sed sedda teggewad. 103 Saul. 20. 21. s.

VII. Kas siis Jummalala tahtminne nenda
woib sündida Ma peäl kui taewas?

Et Jummalala tahtminne kül usklikkui ei tehta
ni täieste ja ilma pattota, kui taewas; omme-
ti kususwad waggad pühha Walmo armo läbbi
Jummalala tahtmist tehha keigest süddamest, rõmo-
ga ja ilma kawwalusfeta. Ebr. 13, 20. 21.

* VIII. Kes julgeb Jummalala tahtmisse
wasto panna?

Need kolm hinge waerlast: kurrat, ma-ilm
ja meie lihha tahtminne.

IX. Mis siis kurrat tahhab?

Temma tahhab, et innimesesed ei pea mitte
Jummalala sanna kuulma, mitte uskma, mitte pat-
tust pöörema egga õnsaks sama. Luf. 8, 12.

X. Mis on ma-ilm?

Ma-ilm on keif kurjad innimesesed, kes isse
kurja armastawad, ja teisi wõtwad eksitada.

XI. Mis siis ma-ilm tahhab?

Ma-ilm tahhab, et need Jummalala lapsed, kes
dige usso läbbi kurrati käest peasnud, peawad
nende kumbed ja wisid heaks kiitma, ja nende
nou järrele ellama. 1 Tess. 2, 15. 16.

XII. Mis on lihha?

Lihha tähhendab siin meie kurja pattust süd-
dant. 1 Petr. 2, 11.

XIII.

11. Laul. 119, 32. 56. Ma jooksen sõ käreude teed, lepp sa
olled mo süddamele laia maad teinud. Se on mulle ot-
nad rõmuko, et ma ollen sõokäskmisõed piddanud.
Laul. 110, 3. So rakwas on hea melega walomis, so sõanwäe
põwal.
Opp. s. 21, 15. Sedda teggema, mis kigihur, on rõõm sel-
tele, xev õige.

X. 1 Joan. 5, 19. Keik ma, ilm kõiab kurjusõe.

11. Rom, 8, 7. Liikha meel on waen Jummala wasto.

XVI. 1 Kor. 1, 8. Jummal tahkab teid kinnitada offani, et teie liitumatta wõiksite olla meie Issanda J. K. päwal.

Laul. 50, 16, 17. Täla wastu wõleb Jummal: Mis süü on teegemist, et sa mo seadmisel juttustad, ja wõttad mo seadust omma suks? Ägga sinna wihkad õppetust ja heidad mo fannad enese takka.

Neljas Palwe.

XIII. Mis on siis lihha tahtminne?

Lihha tahtminne on keik kurrjad himmud ja nouud, mis süddames tousewad, sepärrast on meie lihha kurrati ja ma-ilma surem söbber, ja wdt-tab heal meel sedda kurja nou wasto, mis kurrat ja ma-ilm annab. Kal. 5, 16. 17. 18.

* XIV. Mis nou on siis neil kolmekestel?

Nemmad ei tahha lasta meid Jummal nimme pühitseda, egga Jummal riki meie jure tulla. 2 Kor. 4, 4.

* XV. Kes tahhab meile nendefinnaste hinge waenlaste wasto appi tulla?

Armolinne taewane Issa tahhab isse keigo nende kurja nou ja tahtmist rikkuda ja keelda. Rom. 16, 20. 1 Joan. 3, 8.

* XVI. Mis on siis temma armolinne ja hea tahtminne?

Et temma meid finnitab ja hoiab kindlaste omma sanna ja usso sees meie otsani.

XVII. Kas Jummal tahhab sedda ka tehha?

Jah temma tahhab sedda tõest tehha, sest se on temma armolinne ja hea tahtminne.

Neljäs Palwe.

Meie iggapäwast leiba anna meile tännapääw.

* I. Mis pallume meie siin?

Keik sedda, mis meie waese ihho toidusseks ja üllespiddamisseks tarwis lähhab.

II. Kelle

II. Kelle käest same meie iggapäwast leiba?

Omnia taewase Jõsa käest, kes meid on lonud, hoidnud, ja toidust tootanud. 132 Paul. 15. f.

* III. Kelle eest pallume meie iggapäwast leiba?

Enneste ja keikide eest, waggade ja kurjade eest. Matt. 5, 45. 1 Tim. 2, 1.

* IV. Kas Jummal annab ka kurjadele iggapäwast leiba?

Jah Jummal annab iggapäwast leiba kül ilma meie palweta ka keikile kurja innimestele, et temma se läbbi neile tahhab omma rohke armo teada anda, kas nemmad wõttaksid targemaks sada ja pattust pöördä. Rom. 2, 4.

* V. Mikspärrast pallume meie siis?

Meie pallume sesinnatse palwe sees, et temma meile annaks sedda moista ning tännoga wastowõtta meie iggapäwast leiba.

* VI. Kas siis waggad ja kurjad omma iggapäwast leiba wastowõtwad ühel wiisil?

Ei mitte, waid waagad wõtwad omma leiba tännoga wasto; agga kurjad tännamatta süddamega. 1 Tim. 4, 3. 4. 5. Sir. 50, 24. 25. 26.

VII. Kuida wõtwad siis waggad omma iggapäwast leiba tännoga wasto?

Nenda et nemmad moistwad sedda diete, et nemmad middagi wäärt ep olle. sepärrast ei raiska nemmad ka mitte Jummalä wilja pattuks, waid prugiwad sedda omma enneste tarwiduseks, toitwad waesi ja kütwad Jummalat.

Neljas Palve.

- II. Laul. 145, 15, 16. Keixide filmad ootivad sinna järrele,
ja sinna annad neite nende roga ommal aial. Sa kee
latti omma rät, ja täidad keix, mis ellab, hea meel.
- III. Matt. 5, 45. Temma laofeb omma ^{päiseft} künjade ja heade ille
lonota, ja laofeb rikwa süddada pigede ja ille kottuote
peäle.
- IV. Rom. 2, 4. Eko ja ei tea, et Jummalat heldus find meele,
parrandamisest pole kütsub.
- V. 1 Kor. 10, 31. Ehk teie söte ehk jote, ellik mis teie teete,
sedda tehke keix Jummalat annus.
- VI. 1 Tim. 4, 3. Jummal on roga lonud usklikkennile ja neile
ker töt tundwad, tännoga waotawotta.
5. Hof. 8, 10. Kui ja saad sõnnid ja so köht täiw samud,
siis pead sa Jehowat omma Jummalat kütma se hea
ka parrast, mis ta sulle annud.

Neljas Palve.

Laul. 132, 15. Ma tahhan omma toidust rohkeste õnnistada,
 temma walsed tahhan mo leiwaga haita.

1X. 2 Tes. 2, 10. Kes ei tahha toid teha, se ei peage mitte
 lõma.

Laul. 128, 2. Kui sa omma kätte waewast lööd, siis oleks
 sa wägga õnnid, ja sul on hea põlli.

Laul. 127, 1. Kui Jehowa ei ehkita kodda, is hõne
 ehkhitajad näwad seal kallal waewa ilma. aegs: Kui
 Jehowa ei hõia lüna, siis walwab waht ilma. aegs

1 Kor. 3, 7. Ei olle middagi, egga se, kes istutab, egga se,
 kes kastab, waid Jummal, kes kaswatab.

Aggai 1, 6. Teie külvate palju ja fante piisut kätte: külv
 teie sõde, agga nõht ei sa häid: külv teie jõe, agga teie
 ei woi janno diada. ^{(agga teie jõe, agga teie ei woi janno diada. ja kes palka saab, se palkab omma}
 palka katkise kukkuse.

XI. Matt. 6, 34. Ärge muretsege mitte h. m. se ette, sest külv
 pääw omma üst muret kannab. Iggal päwal saab külv omast.

Opp. Jan. 20, 8. 9. Wäesust ja rikkusärra anna mulle mitte, sest
 agga mind leiwaga, mis mo õfaks on seätud. Et ma sind w
 hepärra ei salga, kui ma lians saan, ja mõllen: Kes on Jehowa
 nimmetse mitte kurjate ei putu.

VIII. Kuida wõtwad kurjad omma iggapäwast leiba tännamatta süddamega wasto?

Nenda et nemmad prugiwad Jummal wilja urjaste ja ahnussega, liajomisse, prassimisse ja kõrkussega sedda raiskawad ja pillawad. Jer. 23. 24. 2 Petr. 2, 12. 13.

X. Mil wiisil on Jummal tootanud iggapäwast leiba anda?

Sõ ja waewa läbbi. 1 Mos. Kam. 3, 19. Omma palle higgi sees pead sinna leiba sõõma. 2 Tess. 3, 8. 10-12.

L. Kes nüüd laisk on, ja ei te ühhelegi ead, ellab ommast surest warrandusfest, ehk kerjab teiste käest, kas se sööb omma leiba tännoga?

Ei mitte; waid nisuggused innimesed on warad, kes omma toidust Jummal ja inimeste wast warrastawad. Luk 12, 19-21.

XI. Mikspärrast pallume meie iggapäwast leiba?

Et meie ei pea mitte tullesa aasta ette murreta, waid rahhul ollema sega, mis meile iggapäw tarwis lähhäb. 1 Tim. 6, 8. Opp. san. 30, 8. 9.

* XII. Mis on iggapäwane leib?

Reik mis meie ihho toidusseks ning üllesõdamisseks tarwis lähhäb, sõminne, jõngad, kōdda, maia, põld, werra, waggera, waggera abbiķasa, waggera perre, waggerad ning waggera litsus, hea ilm, rahh.

ho, terwis, aus ello, head sõbrad, truid naab

red, ja muud nisuggused asjad.

* XIII. Mikspärrast nimmetakse sedda
 igge sõbber armastatiggalaiel? Keik leiwaiks?
 igga xos süs wend oh, kui keikfar
 kü, se peab wul. Sepärrast et need asjad keik siin ilmas mell
 lündima ni tarwis lähhawad, kui iggapäwane leib.

Wies Palwe.

Ja anna meile andeks meie wõl-
lad / kui meie andeks anname om-
ma wõlglastele.

* I. Mis sugused wõllad on need?

Keik pattud, olgo teädawad ehk teadmatta.

II. Kelle eest pallume meie siin?

Issse-enneste ja keikide innimeste eest.

III. Kas meie peame ka kurjade innimeste
eest palluma?

Jah peame, kui meie isse essite olleme pattus-
põornud, ka teiste kurjade innimeste eest pallu-
ma, et Jummal tahhaks neid pattust peasta ja
parrandada, et nemmad nenda woiksid pattud
andeks-andmist sada. Luf. 23, 34. Ap. T. 7, 60.

* IV. Kes annab pattud andeks?

Taewane Issa.

* V. Kuida meie temma käest andeks-
andmist pallume?

Et temma ei tahhaks wo-
peale, etga nende pärra-
mis meie pallume. 51?

Neljas Palwe.

Mat. 6, 19, 21. Arge kogguge ennestele warrandust ka peäl, kus koi ja rooste sedda ärrarikkub, ja kuofa wargad läbbi kaewawad ja warrastawad. Agga kogguge ennestele warrandust taewas, kuofa egga koi egga rooste ei rixku, ja kuofa wargad läbbi ei kaewa. egga warrasta. Sept kuofa teie warrandus on, seal on teie südda.

Wier Palwe.

Laul. 19, 13. Kev moistab keie eksitused ärra? neie sabbaja pattudest moista mind puhtaks.

Luk. 22, 34. Jofa, anna neie andeksgeft nemmad ei teie mitte, mis nemmad tewad.

Ap. t. 7, 6v. Schwannu heitio põlwili makha, ja kiefendas sure heälega: Jofand ärra arwa sedda patto neie mitte süüxs.

Laul. 51, 11. Pannu ommad silmad mo pattude cest wargule, ja kuskuta ärra keie mo illekohhus.

Jer. 31, 31. Ma tahhan nende illekohhus andeks anda, ja ei tahha mitte ennam nende pattude peäle mõttel.

Wies Palwe.

VII. Jan. 9, 18. Meie ei leida mitte omma juure õiguse
pärast ommad allandikund palwed so Palle ette
makha, waid so wägga juure hallarhuse pärast.

VIII. 1 Joan. 1, 9. Kui meie ommad pattund tunnistame, siis
on lemma uotaw ja õige, et ta meile pattund ande
annab, ja teeb meid puhtawad keigest illexotlust.

XI. 1 Joan. 1, 8. Kui meie ei ütle ennesel patto ollewan
siis petlame meie issewast, ja töt ei olle mitte
meie siis.

* VI. Kas meie sedda wäärt olleme?

Meie ep olle sedda mitte wäärt, mis meie pallume — tenime. Jan. 9, 18.

VII. Eks Jummal posse dypetajattele mele: walda annud pattud andeks anda?

Zah on annud. Nenda ütleb Kristus. Joan. 20, 22. 23. Matt. 18, 18. Luk. 10, 16.

* VIII. Kellele antakse pattud andeks?

Meile, kes omma patto hädda öiete tundwad, sedda süddamest kahhetsewad, ja öige usfoga Jესusse käest abbi otsiwad. Luk. 7, 37. 47. 48.

IX. Eks siis keik, kes pihtil käiwad, ei sa pattude andeks andmist?

Ei sa mitte. Meed, kes pattust süddamest pöörnud, Kristusse sisse ussuwad, patto tō wihkawad, ja selle wasto pannewad, nende pattud on andeks antud; agga nende pattud, kes patto ja rummalusse sees ma-ilma wiisi järrele tahtwad jādä, ei anta mitte Jummalast andeks.

X. Kas siis Waggad on pattude andeks andmisset wäärt?

Ei olle mitte wäärt; waid armust Kristusse pärrast antakse pattud andeks neile, kes Jესusse sisse ussuwad, ja temma sanna wōtwad kuulda.

XI. Kas siis waggad tewad melega paljo patto?

Ei te mitte, waid omma nõdrusse läbbi eksiwad nemmad koggematta; ja sedda arwawad nemmad ka raskeks pattuks, et kül Jummal Kristusse

se pärrast neile sedda Feif süüks ei arwa. Rom. 7, 17-25. 19 Paul. 13. f. 1 Joan. 1, 9. 2p. 1. 2. f.

***XII. Mis tootawad need waggad
Jummalale?**

Et nemmad tahtwad ka süddamest andeks anda, ja heal meel head tehha neile, kes nende wasto eksiwad. Matt. 18, 21. 22.

**XIII. Kelle pattud tootawad waggad
andeks anda?**

Nende pattud, kes waggade enneste wasto on kurja teinud. Matt. 6, 14. 15.

***XIV. Kuida andwad nüüd waggad omma
ma waenlaste pattud andeks?**

Nenda et nemmad ei tahhagi se päle möttelda; waid tahtwad weel peälegi omma kurjateggiattele head tehha, kui se tarwis lähhäb. Kol. 3, 13.

**XV. Ons need ka waggad, kes sallaja
wihha omma liggimesse wasto
piddawad?**

Ei olle mitte waggad waid tiggedad, kes ütleswad, et nemmad tahtwad andeks anda, agga nemmad ei leppi mitte süddamest. 3 Mos. 19, 17. 18. Sir. 28, 1-11. f. Matt. 26, 49.

**XVI. Kas nisuggused woiwad ka JESa
meie palwe diete palluda?**

Ei woi mitte, waid nemmad palluwad isseen- neste wasto. Matt. 5, 23. 24.

**XVII. Mis teeb Jummal nisugguste
wihhapiddajattega?**

Wata Matt. 18, 32-35. salmist sadik.

Sedda möda, kui innimesel woimus on, nenda on temma wihha. Kui ja fiddame iltte-oppukhud, siis haxkab se pollema, ja kui ta se peäle sullitad, siis kwotab se ärra, ja molle mad arjad tu

Kues

Wier Salwe.

- XII. Kolos. 3, 13. Andke andeks teine teisele, kui keelle
gi on middagi kaebamist teise peäle; kui ^{Kristus} teile ka
on andeks annud.
- XIII. Ewef. 4, 32. Olge teine teise wasto helded, süddamed kalle-
dad, ja andke teine teisele andeks, nenda kui ka Jummal
Kristusse sees teile on andeks annud.
- XIV. Rom. 12, 20. Kui sinno waenlastel nälg on, siis söda teed
kui temmal janno on, siis joda teeda, kui sa teeda teed,
siis rogynd sinna tullisid süsi temma Pea peäle:
- XV. Matt. 6, 14. 15. Kui teie inimestele nende eksitused
andeks annate, siis annab ka teie taewane Jofa teile an-
deks. Agga kui teie inimestele nende eksitused mitte
andeks ei anna, siis ei anna ka teie Jofa teie eksitused mitte
andeks.
- XVI. Sir. 28, 1 = Kie teise kätte manjab, selle kätte manjab Jofand jälle
ja rinnitab temma pattud korwaste. Anna omma liggimise
üllexõhnut andeks, siis antakse so pattud andeks, kui sa pal-
lud. Inimenne peab wiha teise wasto, ja õffib Jofanda
käest parrandamist. Temmal ei ole kalledut meelt wiha
inimese wasto, kes temma Jannane on, ja pallud omma
pattude pärrast. Temma isä, kes liha on, peab wiha,
kes tahkab temma pattud ärraleppitada. Kõlle wimiste
asjade peäle, ja jätta wiha, waeno makha. — 10f. Sõda
möda kui tulle roog on, nenda hakkab se põllema, ja

Kuus Jalwe.

11. Fak. 1, 13. Ärge üttelgo ükksi, kedda kinfatarse:
 Mind kinfatarse Jummalast, sest Jummal ei wri sad-
 kurjaga kinfatud, ja temma isse ei kinsa keddagi
 kurjaga.
12. 1. Joh. 13, 4. Se Jofand teie Jummal kinfab teid, et saar-
 teada, kas teie olete need, kes armastawad Jofandat
 omma Jummalat, keigest ommaft ommaft süddamest,
 ja keigest ommaft hingest.
- Rom. 2, 4. Eks ja ei tea, et Jummal helduw sind meie
 parrandamise pole kinfub!
2. Joh. 16, 4. Wata ma tahhan ^{teile} karta leiba saddada taewast, ja
 rahwar peab wälja minnema ja segguma iggapäise
 orsa ommal päawal, et ma neid kinfan, kas nemmad
 wõtavad mo kausse õppetuseks käia, ehk mitte.
- V. 1. Joh. 22, 2. Wotta omma poeg, kes sinno ainno, kedda sa
 armastad, Jaki, ja minne hõwia male, ja ohwerda teid
 seal põlletamise ohwiriks, wõtke nende mäggede peat,
 mis ma sulle tahhan öölda. 12. f. Ära pista omma
 kät se poisie külge, ja ära se temmale middagi: sepi
 niid tean minna, et sinna Jummalat kardad ja
 et sa omma poega, omma ainust ei olle malle mitte
 ärraxeelnud.
13. 2. Kor. 8, 8. Teiste wofinuse läbbi kinfan minna ka teie
 armastust, kas se teie on.

Kues Palwe.

Urta sata meid mitte kiusatusse
sisse.

*I. Mitmesuggune on kiusatus?

Kahhesuggune, teine hea, se on Jummalast;
teine kurri, se on kurratist.

*II. Kas siis Jummal ei kiusa kurjaste?

Jummal ei kiusa keddagi kurjaste.

*III. Kuida Jummal siis kiusab?

Temma kiusab innimeste heaks (1) heategge-
mistega, (2) kaskudega, (3) waeste hadaliste
innimestega, (4) patiuste kurjade innimestega,
(5) keigesugguse ristil ja willetsuslega. 1 Petr. 4,
12. Rom. 2, 4. Luf. 16, 20. Jak. 1, 12.

IV. Kuida kiusab Jummal heateg-
gemistega?

Nenda, et temma teeb innimestele paljo head
ihho ja hinge polest, ja katsub, kas innimesed
tannoga sedda moistwad, ja Jummal sanna
kuulwad. 2 Mos. 16, 4. 5 Mos. 7, 2. 3.

V. Kuida kiusab Jummal kaskudega?

Temma kiusab, kas innimenne temma sanna
tahhab kuulda ehk mitte. 1 Mos. 22, 2. n. t. s.

VI. Kuida Jummal kiusab waeste had-
daliste innimestega?

Jummal lassib separrast waesed ellada nende
seas, kettel ennam warrandust on, et Jummal
katsub,

Katsub, kas nisuggused omma waese liggimesese
head tewad ehk mitte. 5 Mos. 15, 11.

VII. Kuida kiusab Jummal pattuste kurjade innimestega?

Jummal lasseb ommad lapsed sepärrast kurjade
hulkas ellada, et temma kiusab, kas temma lapsed
ka kowwaste nende teiste kurja tööd wihkawad.
5 Mos. 13, 3. 4. Kohtom. 2, 21 22.

VIII. Mikspärrast kiusab Jummal risti ja willetsussega?

Et innimesed peawad pattust pöörma, patto
wihkama, kannatlikkud ollema, waggamaks ja
wimaks õnsaks sama. 1 Petr. 1, 6. 7. 4 p. 12. s.
Sak. 13, 9. Ebr. 12, 5 = 11.

IX. Mikspärrast kiusab Jummal nenda innimesi, eks Jummal enne ei tea, misuggused nemmad on?

Jummal teab kül, misuggused innimesed on:
agga temma kiusab neid sepärrast, et innimestele
peab teada sama, misuggused nemmad on ehk
ollematta. 2 Aia r. 32, 31. Joan. 6, 5. 6.

* X. Kes kiusab meid kurjaste?

Need kolm hinge waenlast, kurrat, ma-ilm,
ja meie lihha.

XI. Kuida kiusab kurrat?

Kurrat kiusab ja aawatelleb innimesi kurja
teggema, kui temma kurjad mõtted ja himmud
innimesse süddamesse külwab. Joan. 13, 2.
1 Kunn. 22, 22. 1 Aia r. 21, 1.

Kuulo Palwe.

- VII. Kottom. 2, 22. Ma kinfan pagganette läbbi Israelis,
kas nemmad wotwad Isfanda teed hoida, seäl peäl
käies, - ehk mitte.
- VIII. 1 Petr. 4, 12. Äoge pange jedda palkawat, mis teile
juktub mitte wotras, mis teile kinfatnosens juktub,
ofwego juktus teile üks wotras asfi.
- IX. 2 Aia r. 32, 31. Sio jättäs ledhä / ttioksi. Jummat makha,
et pididi teäda sama, ~~teies~~, mis ta süddame.
- XI. Joan. 13, 2. Kurrat olli Juda, süddameose annud
et ta pididi Jesust ära andma.

Kuul Palwe.

XII. Joan. 15, 19. 20. Ollerkite teie ma. ilmaft, füs armas.
taxo ma. ilm omma: agga et teie ma. ilmaft ep ollu
waid minna ollen teid ma. ilmaft ärrawallitfenud,
sepärraft wihtab teid ma. ilm. Ono nemmad mind
takkakinfanud, füs kinfawad nemmad teidki takka.
1 Kor. 15, 33. Kujad kõõbed rikkuwad head wõmbed
ära.

XIII. Jax. 1, 14. 15. Jggäiks kinfatakse, kui ta omma enne
himmust wätakse ja arwatelleakse. Pärraft kui him-
mo ennäst warso fanud, füs toob temma patto ilmaale,
agga kui pat laab tüleste tektud, füs sunnitab tem-
ma surma.

XII. Kuida ma-ilm kiusab?

Ma-ilm ehk kurjad innimesed kiusavad, kui nemmad omma jummalafartmatta ello ja kõnne-
ga teisi püüavad patto sisse sata. 1 Kor. 15, 33.
1 Joan. 2, 15. Opp. san. 1, 10. 2 Tim. 3, 13.

XIII. Kuida lihha kiusab?

Meie lihha ehk meie kurri südda kiusab meid, kut
temma; tahhab omma ennese kuria himmude, kur-
rati ja ma-ilma kurja nou järrele tehha. Jak. 1, 14, 15.

XIV. Kes neist kolmest teeb meile keige-
süremat kahjo?

Meie ennese lihha ehk kurri südda teeb meile kei-
gesüremat kahjo; sest temmata ei voi kurrat egga
ma-ilm meid patto sisse sata. Mark. 7, 21-23.

XV. Mis on kurrati, ma-ilma ja
meie lihha nou?

Se on nende nou, et nemmad tahtwad
meid sata ebba-usso, kaksipiddimõtlemisse,
ja monne mu sure patto ja häbbi sisse.

XVI. Mis on ebba-usk?

Ebba-usk on, kui innimenne sedda ussub, mis
jummal ey olle kasknud uskuda egga piddada.

XVII. Mis on kaksipiddimõtleminne?

Kaksipiddimõtleminne on se, kui innimenne
kurrati, ma-ilma ja omma lihha sanna ja nou
ennam ussub, kui jummal sanna ja õppetust.

XVIII. Mis saggused on need süred
pattud ja häbbi?

Keik, mis jummal omma pühha sanna ja
kaskude sees on keelnud. Kalat. 5, 19-21.

XIX. Misfugguse kiusatusse wasto peame meie abbi otstima?

Ei mitte Jummal kiusatusse wasto sest se tulleb meie hinge heaks; waid kurja kiusatusse wasto. Jak. 1, 12. 13. 14. Ewes. 6 11. 12.

XX. Kas meie peame palluma, et ükski kurri kiusatus ei pea meie peäle tullesma?

Sedda ei woi meie palluda; sest Jummal on Päästnud, et meie peame omma hinge waenlaste wasto pannema ja woitlema. Ewes. 6, 13. I Kor. 10, 13. Joan. 17, 15. Kal 5, 17.

*XXI. Mis meie nüüd pallume sefinnatse Palwe sees?

Meie pallume, et Jummal tahhaks meid hoida ja üllespidada, kui meid sega peaks kiusatama, et meie kummatagi wiimselt ärrawidame ja woimust same.

Seitsmes Palwe.

Peasta meid ärra sest kurjast.

*I. Mis meie pallume siin?

Et Jummal tahhaks meid ükskord kurjast kognone peasta. 2 Tim. 4, 18.

II. Kelle läbbi tulles keik kurri?

Kurrati ja patto läbbi tulleswad keik kurjad nuhtlussed, hädda ja waew. Rom. 5, 12.

*III Mitmesuggune on se kurri ehk kahjo?

Neljasuggune, (1) hiige- (2) ihho- (3) warrandusse ja (4) aukahjo. Mat. 26, 38. 27 p. 26-30. s.

Vues Palwe.

- XX. 1. Kor. 10, 13. Summal on ustaw, kes toid ei lasje kiufata ennam, kui teie sudate kanda, waid tahhab kiufatuufega ka jedda otja tekha, et teie sudate kanda.

Seitmes Palwe.

- III. 1. Kor. 40, 11. 12. Surm ja wetti, ja riid ja mörr, õnnetus, nälq ja hukkatu ja waew, keix se on seatud iellekohtuste parraps.
- III. 1. Kor. 40, 1 = 4. 10. Se on üks suur kulline aosi, ja ristilinned ellõ iggäühhe Adama lappete, sest päwast, kui nemmad emma ihkust ilmale tullewad, senni kui nemmad jälle mulda sawad, mis keixide emma on. Seal on ixka tühjad mõkemiõsed, ja süddame kartus, tühti lotus ja surma päaw. Ni hästi sellete, kes aujärje peal istub auga, kui keixele, kes alwem on, ja ma-ilmast maas ja põrmus seisab. Se juhtub keixele lihkale, ni hästi iunimele, keixele, agga pattuõtele seiflekorda ennam.

Seitomes Palwe.

14. Jes. 38, 17. Wata, rahtso poleft olli mul wägga kibbe
kä; agga sinna olled mo hinge wägga armastend ja
peästnud hukkatuufe august; seft ja olled keik mo pat-
tud omma selja takka keitnud.
15. Rom. 8, 35. Kes woib meid lahtutada kristuufe arma-
stuufest? Willetsur ehk akhaartur, ehk takkakiusamine,
ehk nälg, ehk allartur, ehk hädda, ehk moik.
16. Ebr. 10, 34. Teie olette omma warra risumist rõmoga sal-
linud, sepärrast et teie teate, et teil isse, ennestes par-
rem warra on taewas, ja miw ixka jään.
17. Matt. 5, 11. Onjad olette teie, kui innimeofed teid minno
pärrast laimawad, ja takkakiusawad, ja räkivad keik
suggu kuuja teie wardo
18. Rom. 8, 28. Meie teame, et keik heako tulleb neile, kes
Jummalat armastawad.
- Laul. 126, 5. 6. Kes silma, weega külwawad, need leika-
wad õiskamisega. Kes käib ixna peäle, ja nuttab semet
külwi tarwis kander; se tulleb tõeste õiskamisega, ja
kannab ommad wihitud.
- Jes. 38, 18.

IV. Mis on hinge kahjo?

Hinge kahjo on teie pattud, kurjad kiusatussed, kangekaelus, ja iggawenne surm.

V. Mis on ihho kahjo?

Haigus, wallo, wiggadus, janno, nalg, allastus, wangi-põlli n. t. s. 2 Kor. 11, 23. 27.

VI. Mis on warrandusse kahjo?

Kui meie omma ärrarisutakse, ärrawarrastakse, ehk teist wisi hukka saab. Ebr. 10, 33. 34.

VII. Mis on au kahjo?

Kui innimest ilmasüta põlgatakse, naertakse, teotakse, n. t. s. Luf 6, 21. 22. 23.

VIII. Mis parrast lasseb Jummal meid lapsesadik ni paljo häddaga waewata?

Sedda teeb Jummal teie omma targa nou läbbi meie hinge heaks, et meie peame õppima patto wihkama, mis läbbi teie hädda tulnud; ja Jummal sanna armastama, Jummalat süddamest palluma, et temma tahhaks meid õige usso, armo, tarkusse ja kannatussega ehitada ja kinnitada. Ebr. 12, 11. Sak. 1, 12. Rom. 5, 3. 4. 5.

IX. Kas siis se hädda ja kahjo on Jummal nuhtlus?

Kes Jummal sanna ja omma hinge parrast suurt ei holi, ja jäwad omma rummalusse sees neil on teie hädda ja kahjo üks raske nuhtlus: Algga kes ommast rummalussest Jesusse pole süddamest pöörwad ja temma sanna mõtwad kuulda, neil ei olle nende hädda mitte üks nuhtlus, waid üks hea rist, mis hinge kasuks tulleb.

X. Kas siis nisuggune hädada waggadele ilma Jummalata tahtmata woib juhtuda?

Ei wol mitte. Matt. 10, 29. 30.

XI. Kas sünnib waggadele palluda, et ühtegi hädada nende peäle ei tulles?

Ei sünni mitte, waid se sünnib neile palluda, et Jummal ommal aial neid tahhaks hoida ja ärrapeästa sest häddast ja waewast, mis nende kohhus on siin ilmas kannatada. Joan. 17, 15.

XII. Kuida peästab Jummal waggad?

1) Kui temma nende risti wähhendab, ja omma Waimoga neid rõmustab, 2) kui temma õnna otsa neile annab, ja armoga sestsinuast sest hädada orrust ennese jure taewa wõttab. 2 Kor. 1, 10. 2 Tim. 4, 18.

XIII. Kas sünnib surma Jummalalt palluda?

Nenda kui need innimesed surma himmustawad, kelle kässt ei käi nende kurja himmo ja tahtmisses järrel, ei sünni mitte waggadele surma palluda; sest waggad ihaldawad surma separest, et nemmad patto koormast tahhaksid lahti sada, ja omma õnnisteggiat pallest pallesse näha. 2 Kor 5, 1-9. Wil. 1, 22. 23.

XIV. Mis sugused on Issa meie palwe wiimsed sannad?

Sest sinno pärralt on se riik, ja se wäggi, ja se au iggaweste, amen.

XV.

Seitsmes Palwe.

XII. 1, 2 Kor. 1, 5, 22. Otsesõ meil Kristuse kannatamisõ pa-
jo on, nenda trõstitakse meid ka rohkestõ Kristuse
läbbi.

Laul. 94, 14. Kui mul palju raõkid mõttefid olli, siis
sinna trõstimisõd jähkustafid mo hinge.

2, Jes. 3, 10. Ühtelge õigele, et Lemmale hea põlv tulles,
Jest nemmad peawad omma leggude kargo kätte sama

Jofa meie Palwe wümfed Sannad.

- XV. Laul. 17, 5, 18, 19. Jofand on liggi keikile, ker tedda appi
hiindwad; keikile, ker tedda tõe Jee appi hiindwad,
Temma teeb nende mele pãrraft, ker tedda kartwad,
ja nende kiofendamift kutleb temma, ja peãrtab neid
ãrra.
- XVI. Jef. 33, 22. Jofand on meie kuningas, temma sadab
meile abbi.
- XVII. Ewaf. 3, 20. Jummal wõib ennarn kui rohkesti lehta, kei
ulle Jē, mis meie pallume ehk moõtame.
- XVIII. Laul. 106, 8. Temma peãrtib neid ãrra omma nimme
pãrraft, et ta omma wãgge piddi teãda andma.

* XV. Mis õppetawad need sannad?

Need sannad finnitawad nendewaggade usko, et nemmad peawad kindlaste uskma, et Jummal tahhab nende palwet kuulda. Jes. 65, 24.

* XVI. Kas Jummal peab siis nende palwet kuulma?

Jah peab, sest temma pärralt on se riik, ja meie olleme temma riigi lapsed. 27 Paul. 8. s.

* XVII. Kas ta woib palwet kuulda?

Jah woib, sest temma pärralt on se wäggi.

* XVIII. Kas ta tahhab palwet kuulda?

Jah tahhab, sest temma pärralt on se au, ja keik sünnib temma pühha nimme auuks. 1 Ala r. 29, 10-14. 22 Paul. 5, 6. s. 1 Joan. 5, 14.

* XIX. Mis se on: Amen?

Se on: et minna pean kindlaste uskma, et taewane Jesa meie palwe heldeste on was towõtnud — sündima.

* XX. Kas Jummal keikide palwet kuleb?

Ei kule mitte nende palwet, kes melega omma rummalusse ja wallatusse sees tahtwad jada. wata 2 Rääf. 20, ja 21, küsim:

* XXI. Kust woime meie nüüd sedda kindlaste uskuda, et Jummal meie palwet kuleb?

Sest, et Jummal isse 1) on meid käästnud nenda palluda, ja 2) tootanud, et temma meid tahhab kuulda. Joan. 16, 23.

* XXII. Kas sinna ka ussud sedda kindlaste?

Amen, Amen, se on, jah, jah, se peab tõeste nenda sündima. 145 Paul. 18. 19. s.

*XXIII. Kust tulleb uisuggune usk?

Zummala sannast, ja pühhaist Sakramentideft. I Joan. 5, 8 = 10.

Õppetus Sakramentideft.

*I. Mis on üks Sakrament?

Sakrament on üks nähtaw assi, mis läbbi Zummal omma näggematta armo ja annid paksub ja annab, ja sega ommad tootussed ja meie usko kinnitab.

II. Mitto Sakramenti ollid wanna Seädusse aial?

Kaks, (1) ümberleikamisse-, (2) Pasa-talle sakrament. I Mos. 17, 7 = 13. 2 Mos. 12, 3 = 27.

*III. Mitto sakramenti on ue Seädusse aial?

Kaks, (1) Riismisse-, (2) Altari-ehk pühha õhto-sõmaaia sakrament.

IV. Mitto asja tullewad ühhe sakramenti jures tähhele panna?

Kolm, (1) üks nähtaw assi, (2) üks näggematta assi, (3) Zummala käsk ja tootus.

Neist Sakramentideft.

Neljas Peatuk.

Rehas Peatük.

Pühast Ristmisest.

*I. Mis on Ristminne?

Ristminne ep olle mitte paljas wessi —
— ühtepandud.

II. On siis pühha Ristminne üks Sacrament?

Jah on, se da tunnukse sest, et ristmisest on
üks nähtaw ja üks näggematta asst, ja Jum-
mala käst ja tootus.

*III. Mis on nähtaw asst ristmisest? Wessi.

*IV. Mis on näggematta asst?

Näggematta asst on Jummal Jäsa, Poeg
ja pühha Waim omma armo andidega.

V. Ons Jummal ka ristmisest seädnu ja kästnu?

Jah on seädnu; sest ristminne ei olle pal-
jas wessi, waid üks nisuggune wessi, mis
Jummala kästus on seätud, ja Jummal
sannaga ühtepandud. Luf. 3, 2. 3.

*VI. Mis on se Jummal kästo-sanna?

Kui meie Jäsand JEsus Kristus ütleb: Mat-
teuse ramato wiimses peatükis (28, 19.)
Minge ja õppetage teit — nimmel.

*VII. Mis on se tootuse sanna?

Kui meie Jäsand JEsus Kristus ütleb: Mar-
kuse ramato wiimses peatükis (16, 16.) Kes
usub

usub ja kedda ristitakse — hukka moisetama.

• VIII. Mis annab ehk satab ristminne?

Temma satab pattude andeks = andmist — kulutawad. 1 Petr. 3, 21.

IX. Eks meie Issand JEsus meile keik sedda head ei teinud?

Jah temma on omma sanna kuulmisse, kannatamisse ja surma läbbi ükspäinis meid lunnastanud pattust, surmast ja kurratist, ja on keik õnnistust meile saarnud. Rom. 5, 8 = II.

X. Kuida siis ristminne meile keik sedda satab?

Se Issand, kes meile keik sedda head on saarnud, se Issand on ka ristmist seadnud, ja tootanud ristmisse läbbi keikile usklikkudele sedda õnnistust anda.

XI. Kas siis keik, kes ristitud on, sawad sedda õnnistust?

Mi kaua kui nemmad õige usso läbbi omma Õnnisteggia sanna kuulwad, on keik õnnistus nende pärralt; agga kes wallatumal kombel kurrati ja patto sanna wõtwad kuulda, need kautawad keik sedda õnnistust ärra, mis armas JEsus neile olli annud. 1 Petr. 1, 5. 2 Petr. 1, 3-9.

• XII. Kuida woib wessi ni sured asjad tehha?

Wessi ei te sedda tõeste mitte, waid Jumala sanna, — pühha Waimo läbbi.

Riistmise Sakramentist.

1711.

Ap. Teg. 2, 38. Parrandage meelt, ja iggäike teie leaft
lasko ennast ristitada Jef. Krist. nimme peäle, pat.
tude andkerandmisteko.

1. Peetr. 3, 21. Se ristminne teeb meid niid ka õnase,
(ei mitte rojuose ärrasaatminne) lihka peält, waid hea
siddame tunnistuse jälge ristminne Jummalaga käeg
Jesuose Kristuse illetroumise läbbi.

1711.

Ewes. 5, 25. 26. Kristus on armastanud woggodust, ja
on isecannast selle eest ärraannud, et ta sedda pidde
pühhitsema, ja on sedda puhtaks peonud, weepese-
mise läbbi sanna seer.

Riistmisoje Sakramentist.

Rom. 6, 6. Meie teame, et meie wanna innimenne
Semmaga on riisti, l'õdud, et patta ihho peab tühjaks
minnema, et meie mitte ennam patta ei tehi.

**XIII. Mis õppetab vüha Paulus
sestinnatsest asjast?**

Paulus ütleb Titusse ramato kolmandamas peatükis: Jummal on meid õnsaks teinud uesündimise — se on tõeste tõssi.

**XIV. Mis tähendab nisuggune wee-
ristminne?**

Se tähendab, et wanna Adam peab iggapäwase kahhetsemise — iggaweste ellama. I Petr. 3, 20. 21.

XV. Mis on wanna Adam?

Se on meie kurri pattune südda ehk pärris-pat keikide kurja himmudega, mis meie onima wanne-matte läbbi esimesest Adamast olleme pärrinud. Rom 5, 12. Ewes. 4, 22.

**XVI. Mis läbbi peab temma sama
ärä:upputud?**

Iggapäwase kahhetsemise ja pattust-pöõrmise läbbi. Kol 2, 11. 14.

**XVII. Mis on iggapäwane kahhetse-
minne ja pattust pöõrminne?**

Se on, kui üks wagga risti-innimenne tunneb diete, et patto tõ hirmus on, ja otsib se wasto JEsussest abbi, ja kahhetseb ehk on kurb iggapäw selle pärrast, mis temma tunneb ennese süddames Jummalatahtmise wasto ollewad, ja ei kule patto ihaldamist, waid JEsusse sanna.

**XVIII. Kuida surretakse se läbbi
pärris-pat?**

Pärris-pat surretakse ehk upputakse ärä, se on temma käest wostakse woimust nenda, et pärris-
pat

pat feige mu patto ja kurja himmudega üht
wagga innimest ei moi sundida patto mele pärrast
teggema. 2 Kor. 7, 9 = 11. Rom. 8, 13.

XIX. Kas Jummal sanna sedda ka
nenda õppetab?

Jah õppetab Rom. 6, 12. ärge wallitsego
pat mitte kui kunningas teie surreikto ih-
ho sees, et teie wõttaksite temma janna kuul-
da temma himmude sees.

XX. Mis pärrast kãstakse wanna
Adamat upputada?

Se kõnne sünnib ühte se wanna wisiga, kut
usklikud homiko- ja louna- made sees allasti pid-
did jõkke astuma, kolm kord wee alla minnema
ja jälle ettetullema. Matt. 3, 16.

XXI. Mis siis se upputamine diete
tähhendas?

Et üks wagga Jummal laps JEsusse läbbi
ikka pididi patto wasto pannema ja sedda alla-
wautama, ja patto peäle woimust sama. Gal.
5, 24. 2 p. 19. 20. 21. s. Rom. 6, 6.

*XXII. Mis peab ette tullesma?

Uus innimenne. 2 Kor. 4, 16.

*XXIII. Mis on uus innimenne?

Se on uus südda ja meel, mis Jummal nel-
le annab, kes JEsusse Kristusse sisse süddamest
uskwad. Esek. 36, 26. Kol. 3, 10.

*XXIV. Kuida peab uus innimenne
ettetullema?

Nenda, et temma usso walgus peab ennam ja
ennam

Ristmiese Sakramentist.

Esck. 36, 26. 27. Ma tahhan teile uut siiddant anda,
ja uut waimo teie siije anda, ja sedda kinnwift siiddant
ärrasata teie lihbast, ja teile lihbast siiddant anda. Ja
omma Wäino tahhan ma teie siije anda, ja sedda tekha,
et teie wöttate näia minno seadmiste lees, ja mo kohto
seädusjed piddada, ja nende järrele tekha.
Matt. 5, 16. Nenda piistko teie nofo walgus innimeste
ees, et nemmad teie head teud näwad, ja auustawad
teie Jofa, kes taawar on.

Ristmisse Sakramentist.

ennam paistma keiksugguste hea teggude sees.
Mat. 5, 16. I Kor. 15, 58. I Tess. 4, 1.

**XXV. Kuida peab uus innimenne
üllestoušma?**

Temma ei pea mitte patto hädda ja kurrati
kuisamisese pärrast meelt ärraheitma, egga wägga
arraks minnema, waid iggapääw julgeste JEsus-
se armo läbbi patto wasto pannema.

***XXVI. Kuida peab uus innimenne
ellama?**

Temma peab õigusse ja puhhastusse sees
Jummala ees iggaweste ellama. Luf 1, 74 75.

**XXVII. Mis se on: digusse ja puhhas-
tusse sees ellama?**

Se on JEsusse armust ja õigussest ükspäi-
nis abbi otsima, Jummala ja waggade inni-
meste mele pärrast teggema, ennast mitte teäd-
wa pattoga rojastama. Rom. 8, 1. 2. 2 Kor. 7,
1. Ebr. 12, 14. 15. 16. Joan. 15, 5.

**XXVIII. Kelle ees peab uus innimenne
nenda ellama?**

Ei mitte ükspäinist silmakirjaks innimeste näh-
kes; waid Jummala ees, kes meie süddame
pohja ja mõtted läbbikatsub. I Mos. 17, 1.

***XXIX. Kus on se kirjotud, et ristminne
sedda keik tähhendab?**

Pühha Paulus ütleb ommas ramatus Roma-
ahwale kirjotud kuendamast peatükis: Meie
üleme Kristussega — — udes ellus kädima.

XXX.

XXX. Kuida olleme meie Kristussega mahhamaetud?

Et Kristus meie assemel on surnud ja mahhamaetud, sepärrast armab Jummal sedda keisride kassuks, kes on ristitud, ja süddamest uskwad, otsego olleksid nemmad isse omma pattude pärrast surnud ja mahhamaetud. 2 Kor. 5, 15.

•XXXI. Mikspärrast olleme meie Kristussega mahhamaetud surma sisse?

Et meie iggapäaw pattused himmud süddames peame surretama, ja otsego hua sisse jätma, ja keis risti ja surma hea melega kannatama. Rom. 6, 11. 12. 13. Luu. 14, 26. 27.

•XXXII. On Kristus hua sisse jänud?

Ei olle mitte; waid temma on üllesärratud surnust Jesa au, se on Jummal wäe läbbi.

•XXXIII. Mikspärrast on Kristus üllesärratud?

Et meie peame udes ellus káima. Rom. 6, 3. 11.

XXXIV. Mis on uus ello ja waimolik üllestoussminne?

Kui inimenne enne omma kurja himmude järrele on ellanud, ja omma au, kasso, ja tahtmist takkanoudnud; agga pärrast Kristusse läbbi hakkab omma ello sees teggema Jummal tahtmisse järrele, ja liggimesse heaks.

XXXV. Kas meie ommast wäest woime ue ello sees káia?

Ei wol mitte, waid Jesa au ehk wäe läbbi, kes Kristust on üllesärratanud; sepärrast teotawad

Ristmise Sakramentist.

XXI. Rom. 6, 11. Nenda arwage ka teie ennast pattule küll
surnud ollewad, agga Jummalale ellawad Kristus
Jes. meie Jofanda Jees.

XXII. Rom. 6, 5. Kui meid Kristusega on istutud temma
surna sarnaduseks, siis peame meie ka Temma
ülestõusmise sarnatset ollema.

Ristmische Sakramentist.

Et benedixit corpus: Unde sumit corpus
panis et calicem.

a põlgwad need Jummalala wägge, kes ennast
 arma woimad ue ello sees kãia. Ewes. 1, 19. 20.

XXXVI. Kas siis sünnib lapsi ristida?

Jah sünnib, otsega wanna seadusse aial lapsokese-
 ümberleikati. Ap. Teg. 2, 39. Matt. 19, 14.

XXXVII. Kas siis lapsed woimad ka
 uskuda?

Jah woimad Jummalala armo ja abbi läbbi,
 st nende pärralt õõldakse Jummalala rigi ollewad,
 agga Jummalala riki ei sa ükski ilma usfota. Matt.
 18, 3. 6. 8 Paul. 3. f.

XXXVIII. Kust teame meie, et Jummalala
 riik lapsokeste pärralt on?

Meie Isand JEsus Kristus ütleb Mark. 10,
 14. 15. Laste need lapsokessed minno jure tulla
 ja ärge keelge neid mitte, sest nisugguste pär-
 ralt on Jummalala riik. Tõest minna ütlen teile:
 Kes ial Jummalala riki wasto ei wõtta kui lap-
 soke, se ei sa mitte senna sisse. Ja temma wõttis
 neid süllesse, ja panni kãed nende peäle, ja
 õnnistas neid.

XXXIX. Mis on isä ja emma kohhus?

Et nemmad omma lapse pärrast Jummalat
 süddamest peawad palluma, ja omma lapse rist-
 misse jures ei pea warrud piddama liajomisse,
 prassimisise ja mu ebba-usfoga.

XL. Mis on wadderitte kohhus?

Et nemmad peawad lapse assemel ärrawand-
 ma kurratit, temma teud, asjad ja kõmbed, lapse
 st Jummalat palluma, ja ni paljo, kui nemmad
 jõudwad, lapse hinge ja ihho eest murretsema.

XLI. Mis saggused peawad diged wadderid ollema?

Nemmad peawad isse Jummalat dige usse läbbi diete tundma, kartma, ja temma järrell süddamest iggatsema, kurrati tödd ja kumbed k isse ärrawandma ehk mahhajätma.

XLII. Mis sest wigga, et wadderid rummalad ja wallatumad pattused on?

Rui wadderid isse rummalad on, ja ligajomist ehk muud pattud armastawad, siis kurrat iemitab neid, et nemmad julgewad laste asseme kurrati tödd ärrawanduda, ja isse jäwad kurrati mõrkude sees.

Wies Peatük.

Pühhas Altari Sakramentist.

* I. Mis on Altari Sakrament.

Se on meie Jõsanda JEsuse Kristuse tössine ihho ja werri — seätud.

II. Kuida nimmetakse altari sakrament teist wiisi?

Sedda nimmetakse pühhas kirjas Jõsanda õhto-sõmaaiaks, ehk Jõsanda JEsuse lauaks.

III. Mikspärrast nimmetakse sedda sakramentiks?

Sepärrast, et se jures on (1) üks nähtaw assi, (2) üks näggematta assi, (3) JEsuse käft ja tootus.

* IV.

Riistmuse Sakramentist.

Rv. 21, 19. Kivi Jummalakartmatta Jaldanat ärrawannub,
Ja wannub ärra omma ennese hinge.
Ap. Teg. 19, 13 = 16. Kõningad hukkujad Juda, mehed,
kuus waimude wännutajad ollid, wotfid kätte Jofanda
Jes. nimme nende peäle nimmetada, ke kuus waimud ollid
ja ütlesid: Meie wännutame teid ärra Jესuse polest, ke
Paulus kututab. Agga need, ke jidda teggid, ollid illema-
preestri Kewa, ihke Juda mehe, Jესuse poega. Agga kuus waim
wastar, ja ütles: Jესust tunnen minna, ja Paulust tean mi-
agga teie, ke teie olete? Ja se inimene, kelle Jесus
se kuus waim olli, kargas nende peäle, ja kui ta sai waimu
nende ille sanub, wotis temma neid ärra, nenda et ne
mad allaoti ja hawatud seft koiast ärrapõzgenesid.

Wies Peatuk.

Pühkass Altari Sakramentist.

Altari sacramentift.

* IV. Mis on nähtaw asst altari
Sakramentis?

Veib ja wlin.

* V. Mis on näggematta asst?

Meie Isanda JEsusse Kristusse ihho ja
verri.

* VI. Mis on Jummalala kässo: sanna?

Kui temma ütleb: wõrke ja söge, se on
ninno ihho; joge keik seält seest, se on minno
verri.

* VII. Mis on tootusse sanna? *Se on minno ihho, mis
hüie eest antakse, se on
minno verri.*

Kui JEsus Kristus ütleb: mis teie ja mitme
sest ärrawallatakse pattude andeks- andmis-
seks.

VIII. Mikspärrast nimmetakse sedda
Altari sakramentiks?

Sepärrast, et se altari peäl keigeennamiste
wäljaläetakse.

IX. Mis se on: Jummalala armul, ehk
Jummalala sannal käima?

Se on otse nipalho, kui JEsusse laua sure
käima.

* X. Kes on nüüd sedda seädnuud?

Meie Isand JEsus Kristus.

* XI. Mil aial?

Sel ösel, mil tedda ärra- anti.

* XII. Kus on se kirjotud?

Uenda kirjotawad pühhad ewangelistid,
Mattuus, Markus, Lukas ja pühha Pau-
lus. Wat. 19. Küssim.

* XIII. Kennele on Kristus sedda seädnu
 Temma on sedda keikile risti-rahwale seä-
 nud; agga õiged woõrad sesinnatse laua jures
 ükspäinis tõssised risti-innimesed.

* XIV. Kes on üks tõssine risti-
 innimenne?

Se on tõssine risti-innimenne, kes Kristus
 Kristusse sisse ussub, kelle sees pühha Waim on
 kes pattude andeks-andmist sanud, ja ka omma
 pattuste himmude wasto panneb, ja neid surv
 tab. 2 Korint 6. 4-10.

* XV. Mis siis Kristus teinud, kui tem-
 ma se sure sõma-aia seädis?

Temma wõttis leiba, tãnnas, murdis ja
 andis omma Jõngrittele. Selsammal kon-
 bel wõttis temma karrika pãrrast õhto-sõma-
 aega, tãnnas ja andis omma Jõngrittele.

XVI. Mis ta neile ütles?

Temma ütles: wõtke, sõge, se on minn
 ihho; joge keik seält seest, sesinnane karrika
 on se uus seädus minno werre sees.

* XVII. Mis sa leiwaga ühtlase sõõd?
 Jesusse tõssist ihho.

* XVIII. Mis sa winaga ühtlase jood?
 Jesusse tõssist werd.

* XIX. Kas sinna siis kindlaste ussud, ei
 sa se õnnistud leiwaga Jesusse ihho, ja
 se õnnistud winaga Jesusse werd
 saad?

Jah, minna ussun sedda kindlaste Jesusse
 sanno

Altari Sakramentist.

W. Joan. 1, 12. Ni mitte, kui Jeesust wastowoffid, neile andis.
temma melewalda Jum. lappiko sada, kee Temma nimme
siise uskwad.

Rom. 8, 9. Kiennel ee olle Kristuuse Waimo, sefinnane ee
olle mitte temma parralt.

Kol. 1, 14. Kristuuse Jee on meil lunnastamine temma
werre läbbi, se on, pattude andeko. andminne.

Kal. 5, 24. Kee Kristuuse parralt on, need on omma lihha
riisti lönnud ihbaldamistega ja himmudega.

1 Joan. 2, 4. Kee ütleb: Minna tunnen tedda (Jeesust) ja
ei pea mitte temma kääsofanna, se on wallelin, ja selle
Jee ei olle mitte tõdde.

IX. 1 Kor. 10, 16. Se õnnistud karrikas, mis meie õnnistame,
eeo se ei olle Kristuuse werre oosa faminne? se leib, mis
meie murrame, eeo se ei olle Kristuuse ihho oosa famin
net

Altari Sakramentist.

XV. Laul. 131, 4. Temma on ühke mällertuise teinud omm
inne, wjadede: armolinne ja hallastaja on Jehowa

XVI. 1) Ewes. 5, 20. Kristus on armastanud kogodust, ja on ig
ennast selle cest ärra annud.

Alm. 3, 20. Wata, ma seisän ukse w, ja kopputan; kui
kegi minno keäle wöttab xunlda ja ukse lahti tekha,
selle jure takhan ma siise minna, ja õhtosoma aega
temmaga siia, ja temma minnoga.

2) 1 Kor. 11, 26. Ni mihokord, kui teie ial sedda leiba söte,
ja sest karrinast jöte, siir kulutage Jofanda surma.

3) 1 Kor. 15, 57. Siino Pummalale, kes meile woiinast wa
nab, meie Jofanda Jes. Krist. lähti.

XVII. Laul. 32, 1. Wägga õnnis on se, kelle ülleastminne on
andeko antud, kelle pattud on xinnikaetud.

Joan. 6, 54. Kes minno lihka sööb, ja minno werd jöob,
sel on iggawenne ello, ja minna ärratan tedda üllar
wümsel päwal. 54. Kes minno lihka sööb, ja minno
werd jöob, se jääb minno siise, ja minna temma siise

fanna peäle. Matt. 26, 26. 28. Mark. 14, 22. 24.
Luf. 22, 19. 20. I Kor. 10, 16. II p. 23. 24. 25.

* XX. Mis pärrast on müüd se õhto-sõma
aeg seätud?

Meie Jssand JEsus ütleb: Luf. 22, 18. sedda
tehke minno mällestusseks.

* XXI. Mis peame meie mäletama?

(1) Meie JEsusse suurt armo meie wasto, et
temma tahhab meie jure tulla, ja meie sees el-
lada. Joan. 14, 23. 17 p. 23. f.

(2) Temma kibbedat kannatamist ja sur-
ma, misga temma Jummalaga kange wiha ja
raske nuhtlust meie peält ärrakannud. Luf. 22, 44.

(3) Temma suurt wägge, et ta meie heaks
patto, surma ja kurrati peäle woimust sanud,
et ka meie woime neid ärrawoita, ja surmast
jälle üllestousta. Kol. 2, 12-15.

* XXII. Mis kasso on meil sest süggusest
sõmisest ja jomisest?

Sedda näitwad meile need sinnatsed sannad:
mis teie eest ärraantakse ja ärrawallatakse
pattude andeks-andmiseks.

XXIII. Kennel on pattude andeks-
andminne?

Sellel, kes omma patto hädda õlete tunneb,
JEsusse sisse ussub, ja õige usso läbbi patto
wasto panneb. Jerem. 3, 12. 13.

* XXIV. Mis kasso tulleb meile pattude
andeks-andmisest?

Rus pattude andeks-andminne on, seal on
ka ello ja õnnistus. Luf. 1, 77.

• XXV. Kuida woib ihholik sõminne ja jominne nisuggused sured asjad tehha?

Sõminne ja jominne ei te sedda tõesti mitte — pattude andeks - andminne.

XXVI. Kes saab neist sannust kasso?

Kes need sannad, mis meie Issand JESUS ise on õppetanud ja tootanud, süddamest ussub.

XXVII. Eks sest kül ei sa, kui kegi ussub need sannad tõsised ollewad, sest et temma neid katekismusse ramato seest õppib?

Ei sa sest kül, kui kegi neid ja muud JESUS se sanno õppib ja kuleb kui muud juttud, ja ussub neid sepärrast tõsised ollewad, et temma neid ramato seest ehk teiste käest on õppinud. waid senna jure lähhäb tarwis, et temma ommas süddames peab tundma Jummalala sanno wägge, kuida se sanna temma süddant ligutab, ja pattust puhhastab. Jak. I, 21. I Petr. I, 22.

• XXVIII. Kes wõttab ausaste sefinnatse sakramenti wasto?

Paastma ja ihho polest — usklikkud süddamed.

XXIX. Mis on se: paastma?

Se on kassinaste ellama sõmissse, jomissse ja teige mu asja polest, mis läbbi kurjad himmut kasmawad. Luk. 21, 34.

XXX.

Altari Sakramentist.

XX. Luk. 21, 34. Hoidre ennast, et teie süddamed ei sa. kor-
matud liasõmige, ei liajomige, ega peatiduse mu-
rettega.

Matt. 15, 11. Se, mis sunst süse Cätkäb, ei se mitte inni-
meft rojafexo; wäide se, mis sunst wäljatalleb, se teeb
innimeft rojafexo.

Altari Sakrament.

X.XX. 1Kor. 14, 40. Keis sündko aujaste ja wisi pärrast.

X.XXII. Rom. 14, 23. Keis, mis usust ei hulle, se on pat-

X.XXIV. 1Kor. 11, 27. Kes ial södda leiba sööb, ehk Jofanda
karrika seest sööb kolwatumal wisi, sel on Jofanda
iikhuft ja werest süid.

X.XXV. 1) Joan. 3, 18. Kes Poia siise usub, tedda ei moisteta
mitte hukka.

2) Ebr. 3, 12. Katoke wennad, et wahkest kellegi seas
teie seast uurja usumatta süddant ei olle.

3) Ebr. 10, 22. Läkki sinna jure töfise süddamega
kindlas usfo jutgufo.

XXX. Mis on se: ihho polest enast
walmistama?

Se on, kui kegi enast pesseb, ja tulleb puhaste riettega JEsusse laua jure.

XXXI. Kas need asjad meid kõlbawaks
tewad JEsusse laua jure minna?

Ei te need asjad meid mitte kõlbawaks, sest et need on wäljaspiddised kumbed; agga Jummal watab süd dame sisse, mis saggune se on. 1 Sam. 16, 7. 2 Kor. 13, 5. 51 Paul. 19. f.

* XXXII. Mis saggused käiwad nüüd
kurjaste JEsusse laua jure?

Keik need, kes kaksipiddi mõtlewad ja ei ussu diere mitte.

* XXXIII. Kes mõtleb kaksipiddi?

Kes omma õnnisteggia JEsusse sanna ja õppetusti ei ussu, waid jäwad melega ühhe hõluma, rummala ja pattuse ello sees ellama.

XXXIV. Ons neil ka sest kahjo?

Jah on. 1 Kor. 11, 29. Kes kõlwato sööb ja joob, se sööb ja joob isse-ennesele nuhtlust, *sest et temma ei te wahhet Isanda ihho wahhel.*

* XXXV. Mis saggused käiwad ausaste
ja hästi JEsusse laua jure?

Need, kes JEsusse sanna: mis teie eest ärra antakse, süd damest uskwad, kaksipiddiste mõtette wasto pannewad, ja omma patto hädda sees omma JEsusse käest kowwaste abbi ootwad.

* XXXVI. Mis on sepärrast õigede risti
innimese kõhus?

Et nemmad peawad isse-enneste peäle kõhu
moistma I Kor II, 31.

* XXXVII. Kuida peawad nemmad en-
neste peäle kõhut moistma?

Nemmad peawad, emma süddant hästi Jum-
mala sanna järrel: läbbikatsuma, jazennast mit-
te senna wasto wabbandama, mis nemmad kuul-
wad Jummalala sanna sees keeldud ollewad; waid
nemmad peawad keif pattused himnud, mõtted,
ja muud efsitussed hea melega Jummalala ette
üllestunnistama, jaz nende wasto JEsusse käest
abbi ofsimat. I Kor. II, 28.

XXXVIII. Mis kasso tulleb sest, kui meie
nenda enneste peäle kõhut
moistame?

I Kor II, 31 õppetakse. Kui meie isse-en-
neste peäle kõhut moistame, siis ei moisteta
mitte meie peäle kõhut.

* XXXIX. Mis on ühhe tõsise Jummalala
lapse kõhus, kes hästi JEsusse laua
jures käinud?

Temma kõhus on Jummalat temma kallil ar-
mo anni eest kitta ja tännada, omma ello pääw
pääwalt JEsusse abbiga parrandada, partude eest
ennast hoida, ja nenda ellada, kui wagga risti-
innimese kõhus on. I Petr. I, 14. 15.

I Kor. II, 26.

Katekismusse DTS.

Tawe-

Altari Sakramentist.

- 1) 1 Kor. 11, 28. Inimenne katoko iseen naut läbbi, ja nenda sögo temma seft leiwaft, ja jogo se nanna seft.
- 2) 1 Joan. 1, 9. Kui meie ommad pattud tunnistame, siis on Jummal ustas ja õige, et ta meile pattud andeko annab, ja teeb meid puhtaks keigest sülekohtust.
- 3) Joan. 6, 37. Kev minno jure tulle, teida ei tahha mitte wälja liwkada.
- XII 1) Laul. 103, 1. Mo hing! kida Jehowat, ja keik, mis minno seer, temma pühha nimme. Mo hing! kida Jehowat, ja ärra unusta mitte keik temma heategge miisi ärra.

Taweti Laulo = Ramato Eßsimenne Laul.

Wägga önnis on se innimenne, kes ei käi dälade nou järrel, egga seisa pattuste tee peäl, egga istu plikiatte järre peäl.

2. Waid kel hea meel on Jehowa kässo = öppetustest, ja mötleb ta kässo = öppetusse peäle ööd ja päwad.

3. Siis on temma otsego pu, mis wee = soonte äre istutud, mis omma nilja annab ommal aial, ja kelle leh'ed ei puddene, ja keik mis ta möttab tehha, lähhäb forda.

4. Ägga nenda ep olle need kes dälad, waid nemmad on kui agganad, mis tuul laiale aiab.

5. Sepärrast ei moi dälad mitte koho ees seista, egga pattused digede k'oggodusses.

6. Sest Jehowa tunneb digede teed, egga dälätte te lähhäb hukka.

LXXIII Laul.

Sawi laul. Jummal on siiski hea Israelile, neile kes puhtad on süddamest.

2. Ägga minno jallad olleksiid pea förwale läinud, mo sammud olleksiid nikohhe libbistand.

3. Sest ma kaetsesin neid kes hullutasid, kui ma dälätte rahho = põlwe näggin.

4. Sest nemmad ep olle kimpus omma surmani, waid nende rammo seisab terwe.

5. Nemmad ei olle waewas kui muud waesed inimesed, ja neid ei nuhhelta kui teised inimesed.

6. Sepärrast on surustus nende ümber kui keed; wäggiwald kattab neid kui illusad rided.

7. Sed

7. Sedda näitse nende lihhamaißt filmist; nemmad tewad ennam pahha, kui inimesse südda wo ärramöttelda.

8. Nemmad nülglwad teisi ja rägiwad liateggimist kurjast melest; nemmad rägiwad ülle rinnast.

9. Nemmad pannewad omma suud taewasse ja nende keel kääb möda maad.

10. Sepärrast pödrab nende rahwas seie, ja neile pigistakse rohkesti wet wälja.

11. Ja nemmad ütlewad: Kuida peaks Jummal sedda teadmata? ja kas se Reigeförgem peaks sedda tundma?

12. Wata, need on need öälad, ja neil on wain neid assi siin ilmas, ja kaswatawad warrandust.

13. Agga ilmaasjata ollen ma puhhastanud omma süddant, ja ilma süta tõga ommad kääed pesnud.

14. Ja olen waewatud olnud iggapäew, ja mind nomitakse igga hommiko.

15. Kui ma olleksin mõttelnud: ma tahhan nenda juttustada kui nemmad; wata siis olleksin ma pettust so laste suggu wasto teinud.

16. Sepärrast noudsin ma sedda ärramoista agga se oli mo melest waew.

17. Senni kui ma sain Jummalala pühha palwa, ja pannin tähhele nende wimist otsa.

18. Sinna panned neid tõesti libbeda peäle, se lasseid neid langeda sure ärrahärowitamisse sisse.

19. Kuida härowitakse neid ärra silma pilkmissel! nemmad sawad otsa, nemmad löpewad ärra sure hirno pärrast.

20. Otsesko ka-ub selle unne-näggo, kes ülleärra
 Fab

b, nenda ei panne sinna, Jesand, miiski nende iggo linnas.

21. Kui mo südda seisiks paistetud, ja mind kih-
ati omma nerude sees;

22. Siis ollin ma totter ja ei moistnud sebda
legi; ma ollin selge lojus sinno ees.

23. Siiski ollen minna ikka so jures; sa pead
o parremast kãest kinni.

24. Omma nouga juhhatad sa mind, ja wõttad
mind wimaiks auga wasto.

25. Kes on mulle taewas armsam kui sinna? Kui
sa sinno jures ollen, ei himmusta minna ühtegi
in Ma peal.

26. Kui mo lihha ärralõppeb ja mo südda ka,
is olled sa, Jummal, mo süddame kaljo ja minno
õsa iggawest.

27. Sest wata, kes sinnust kangel ärra on, läh-
äwad hukka; sa kautad ärra keik, kes hora wi-
silnnust ärralahkurwad.

28. Agga mulle on se hea, Jummal liggi olles;
Jehowat Jesandat pannen ma ommaiks warjo-
aigaks, et ma juttustan keik sinno teggemissed.

CXVII. Paul.

Ritke Jehowa keik pagganad, auustage tedda
keik rahwas.

2. Sest temma heldus on meie ülle woinust
õdtnud, ja Jehowa tõdde on iggawessiks aiaks.

H A L L E L U J A.

Uks Balwe /

Kui sinna Jummalala sann
saad oppinud ja kuulnud.

SH! armas taewane Issa, minn
tännan sind, et sinna omma kall
sanna minno waese hinged heaks olled ar
nud, ja se läbbi mind sedda õiget tee
õppetad: minna pallun sind süddamest
anna omma sannale, mis minna nüü
ollen kuulnud, ja tähhele pannud, wäg
ge, et minna sedda järgeste woiksin me
les piddada, ja se läbbi pääw päwal
õppida, mis sinno mele pärrast, ja mis
sinno mele wasto on. Parranda nüüd
keigewäggewam Jummal, omma sanno
järrele minno süddant ja keik minno tödd
ja teggo **JESUSSE** Kristusse minno
kalli õnnisteggia pärrast.

A M E N.

1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

Sept 20
Aug 16
July 19
June 3
Apr 19
1893

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
1893

1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
1893

1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
1893

No: 1804

15
19 Jan 5.1
29 - 1. Fine

2 Jan 1.1
10 Jan 2.
21 Aug 3.
4 Sept 4.
25

No: 1805

1. 6. 14 rain
2. 6. 14 rain
3. 6. 14 rain
4. 6. 14 rain
5. 6. 14 rain
6. 6. 14 rain
7. 6. 14 rain
8. 6. 14 rain
9. 6. 14 rain
10. 6. 14 rain
11. 6. 14 rain
12. 6. 14 rain
13. 6. 14 rain
14. 6. 14 rain
15. 6. 14 rain
16. 6. 14 rain
17. 6. 14 rain
18. 6. 14 rain
19. 6. 14 rain
20. 6. 14 rain
21. 6. 14 rain
22. 6. 14 rain
23. 6. 14 rain
24. 6. 14 rain
25. 6. 14 rain

No: 1806

1. 8. 14 rain
2. 8. 14 rain
3. 8. 14 rain
4. 8. 14 rain
5. 8. 14 rain
6. 8. 14 rain
7. 8. 14 rain
8. 8. 14 rain
9. 8. 14 rain
10. 8. 14 rain
11. 8. 14 rain
12. 8. 14 rain
13. 8. 14 rain
14. 8. 14 rain
15. 8. 14 rain
16. 8. 14 rain
17. 8. 14 rain
18. 8. 14 rain
19. 8. 14 rain
20. 8. 14 rain
21. 8. 14 rain
22. 8. 14 rain
23. 8. 14 rain
24. 8. 14 rain
25. 8. 14 rain

No: 1808

1. 12. 14 rain
2. 12. 14 rain
3. 12. 14 rain
4. 12. 14 rain
5. 12. 14 rain
6. 12. 14 rain
7. 12. 14 rain
8. 12. 14 rain
9. 12. 14 rain
10. 12. 14 rain
11. 12. 14 rain
12. 12. 14 rain
13. 12. 14 rain
14. 12. 14 rain
15. 12. 14 rain
16. 12. 14 rain
17. 12. 14 rain
18. 12. 14 rain
19. 12. 14 rain
20. 12. 14 rain
21. 12. 14 rain
22. 12. 14 rain
23. 12. 14 rain
24. 12. 14 rain
25. 12. 14 rain

No: 1805

1. 4. 1. 2. 3.
2. 4. 1. 2. 3.
3. 4. 1. 2. 3.
4. 4. 1. 2. 3.
5. 4. 1. 2. 3.
6. 4. 1. 2. 3.
7. 4. 1. 2. 3.
8. 4. 1. 2. 3.
9. 4. 1. 2. 3.
10. 4. 1. 2. 3.
11. 4. 1. 2. 3.
12. 4. 1. 2. 3.
13. 4. 1. 2. 3.
14. 4. 1. 2. 3.
15. 4. 1. 2. 3.
16. 4. 1. 2. 3.
17. 4. 1. 2. 3.
18. 4. 1. 2. 3.
19. 4. 1. 2. 3.
20. 4. 1. 2. 3.
21. 4. 1. 2. 3.
22. 4. 1. 2. 3.
23. 4. 1. 2. 3.
24. 4. 1. 2. 3.
25. 4. 1. 2. 3.

1. 10. 1. 1. 1.
2. 10. 1. 1. 1.
3. 10. 1. 1. 1.
4. 10. 1. 1. 1.
5. 10. 1. 1. 1.
6. 10. 1. 1. 1.
7. 10. 1. 1. 1.
8. 10. 1. 1. 1.
9. 10. 1. 1. 1.
10. 10. 1. 1. 1.
11. 10. 1. 1. 1.
12. 10. 1. 1. 1.
13. 10. 1. 1. 1.
14. 10. 1. 1. 1.
15. 10. 1. 1. 1.
16. 10. 1. 1. 1.
17. 10. 1. 1. 1.
18. 10. 1. 1. 1.
19. 10. 1. 1. 1.
20. 10. 1. 1. 1.
21. 10. 1. 1. 1.
22. 10. 1. 1. 1.
23. 10. 1. 1. 1.
24. 10. 1. 1. 1.
25. 10. 1. 1. 1.

W.

Apr 1815.

St. A.

Apr. 25. 1. g. 9 h. 10 g.

May 9. — 1. E.

23. 2. — 1. E.

27. — 1. p. 80 = 83.

Jul. 25. — 1. — 83 = 88.

Aug. 8. — 2. 1 = XX.

22. — — XX = XXVI.

Nov. 12. — 3. 1 = XXIII.

May d. 2. 3. g. 6. E.

16. — , 7. b. in L.

30. 4. — bis XI.

Aug. 1. — , — XXI incd

15. — — X = II.

29. 5. 1 = XIX.

Sept. 5. — , XX = XXXIX.

W.

Apr 1816.

St. A.

Apr. 16. 2. g. 3. II. 1 = III, III.

30. — , — III, IV = VI, V.

May 14. 3. g. 1.

18. — 1. in L.

Jul. 20. — 2.

Aug. 13. — 3.

27. — 4.

Sept. 10. — 5.

24. — 6.

Apr. 23. p. 31 = 33. incd

May 7. — 3A = 37.

Jul. 23. 1. g. 1. 1 = VI.

Aug. 20. — 2. —

Sept. 3. — 3. 1 = XII.

17. — — XII = XXI.

Apr 1817

Apr. 29. 3. g. 7. in L.

May 3. 4. 1 = XI.

20. — XII = XXII.

Jul. 29. 2. 1 = IX.

Aug. 12. — , X = XXI.

Sept. 9. — XXII = XXVII.

23. — XXVIII = XXXIV.

Apr. 22. 1. g. 4. bis XI VII.

May 6. — — — XXIV.

Jun. 15. — 5. 1 in L.

Aug. 5. — , — III = VI.

Sept. 10. — , 6. VII = XVII.

16. — , 6. 1 = VIII.

16. — , IX = XXIV.

No: 1818.

Apr. d. 21. *fiul.* p. 31 = 33.
 May - 5. 1 *h.* *fiul.*
 19. - 1. I = VI.
 23. - 1. VII = XXVI.
 Jul. d. 21. - 2. I = X.
 Aug. d. 4. - 1. IX = XXXI.
 18. - 1. 2. I = XII.
 Sept. 1. - 1. XIII = XXI.
 15. - 4. I = VIII.

Apr. d. 28. 1. *h.* 7. I = X.
 May - 12. 1. - XI = XXI
 26. - 1. 2. I = VII,
 Jul. 28. - 1. - VIII = XI
 Aug. 11 - 1. 2. 10. I = 1
 25 - XV = XXI
 Sept. 1. 1. I = XIX.
 22. 2. *h.* *fiul.* I = X

No: 1819

Apr. d. 13. 4. *h.* IX = XXXIII.
 27. 5. - - XIV.
 Mai d. 11. - , - XXVI.
 16. - , - XXXIX.
 Jul. d. 13. *fiul.*
 27. 1. *h.* *fiul.*
 Aug. 10. - , 1. I = VI.
 24. - - VII = XXVI.
 Sept. 14. - 2. I = XXI.

Apr. 20. 2 *h.* 1. bis p. 83. X.
 May 4. - , - - 88. XX
 18. - 2. - , XX
 Aug. 3. - , - - X
 17. - - 3. - p. 100. XX
 31. - - - - XXIII
 Sept. 7. - - - p. 103. IX.
 - - - - p. 102 I. p. 102

No: 1820.

Apr. d. 4. 2. *h.* 2. XXII = XCIV.
 18. - 1. 3. p. 96 = 100.
 May - 2 - , - 100 = 103.
 6 - , - 103 = 109.
 Jul. 11. 3 *h.* - 100. 110.

Apr. d. 11. 3. *h.* p. 109 - 112. -
 25. - 1. 2.
 May. 9. - 3.
 Jul. 18. - 4.

1820

Apr. d. 8. 3. g. N. 1.
May - 22. - 2.
June - 26. - 3.

Aug. 15. 3 g. 5.
Sept. 29. - 6.
Sept. 4. - 7. d. 6.

Ac. 1821.

Apr. d. 17. 3. g. 4.
May 1. - 5.
15. - 6.
19. - 7. d. 6.
Aug. 7. 4 - 1 = XI.
21. - XII = XXXV.
Sept. 11. - XXXVI = XLII.

Apr. d. 24. 4. g. 1 = 3.
May - 8. - 4.
22. 5. 1 = XVII.
Jul. 31. - XVII = XXVII.
Aug. 14. - XVIII = XXXIX.
28. g. 1.
Sept. 4. 1 g. 1 g. 1 g. 1 g. 1 g.
18. - 1. g.

Ac. 1822.

Apr. d. 28. 5. g. 1 = XVI.
May d. 7. - XVII = XXVII.
11. - XXVIII = XXXIX.
June 24. Ally. g. 1. g. 1. g. 1. g. 1. g. 1.
Jul. 9. 1 g. 1 g. 1.
23. - 1. g. 1 = VI.
Aug. 6. - VII = XXVI.
20. - 2.
Sept. 10. - 3.
24. - 4.

Apr. d. 16. 1. g. 2. g.
30. - 3.
May 14. - 4.
Jun. 25. - 5.
Jul. d. 30. - 6. 1 = VIII.
Aug. d. 13. - IX = XVII.
27. - 7. 1 = XIII.
Sept. 3. - XIV = XXII.
17. - 8. 1 = IV.

Ac. 1823.

Apr. 29. 1. g. 5. g.
May 20. - 6.

May 6. 1. g. 8. V = XVI.
13. - 9. 10.

May d. 31. 1	July 7. 1 = IX.	May d. 27. 1	July 29. 2 = final
July - 22. - - - -	X = XXI.	Aug. - 12. - 1. 2. 1 ct	
Aug. - 5. - - - -	8. 1 = II.	26. - - - - 2.	
19. - - - -	V = XVI.	Sept. 9. - 2 - 1 = X	
Sept. - 2. - - - -	9.		
23. - - - -	10. n. 6.		

Ag. 1824

Apr. d. 13. 2.	July 7. final.	Apr. 20. 2	July 2. ct. XIX = X
27. - - - -	12. 10 p. 83	May 4. - 3.	July 10.
	XI.	11. - - - -	

1813. W.
 Apr. d. 28. 4 g. 1 = XI.
 Mäi d. 12. — — XII = XXXIII.
 26 f. — — — XLII.
 3 — 1 = IX.
 Jul. 28. — — — X = XVI.
 Aug. 14 — — — XVII = XXVII.
 25 — — — XXVIII = XXXVIII.
 Sept. 15. f. u. l. 1 = XV.

1813. S. A.
 Apr. 5. 1 g. 7. g. VI = X.
 19. — — — XI = XXI.
 30. — — — 8 — 1 = VII.
 Aug. 4. — — — VIII = XI.
 Sept. 1 — — — XII = XVI.
 8. — 9. 10. — XIII.
 22 — — — XV = XXI.

1813.

Apr. d. 20. 1 g. — 1 = XXI.
 Mäi d. 4. — 1 g. 1 = VI.
 — 18 — — — VII = XXVI.
 22 — 2. 1 = XII.
 Jul. 6 — — — XIII = XXI.
 20 — — — 3. 1 = XII.
 Aug. 3 — — — XIII = XXI.
 17 — — — 4. 1 = XIII.
 Sept. 14 — — — XIV = XXIV.

Apr. 27. 1 g. 6. 1 = XIX.
 Mäi 11. 2 — f. u. l.
 25 — — — I. 1 = VIII. I. 1 = XI.
 Jul. 13 — — — II. 1 = XXI.
 27 — — — 2 = I = XVIII.
 Aug. 24. 2, XIX = XLVI.
 Sept. 7. 3. 1. 1 = XXIII.
 21. — II = VI. V. p. 109.

1814.

Apr. d. 5. 1 g. 5 g. 1 = VII.
 19. — — — VIII = XVII.
 Mäi d. 3. — 6. (von d. f. u. l. über d. f. u. l.)
 7 — — — III = XII.
 Jul. 12. — — — 7. (von d. f. u. l. über d. f. u. l.)
 26. — — — 1 = X.
 Aug. 9. — — — XI = XXI.
 Sept. 6. — 2. 1 = IV.
 20. — — — 1 = XVI.

April. d. 25. 3. g. f. u. l. 1 = XII.
 Mäi d. 10. — 2. 1.
 Jul. d. 5. — 2.
 19. — 3.
 Aug. 2. — A. 1 = X.
 16. — — — XI = XXI.
 Sept. 13. — 5.

To: 1809. W.

Apr. 4. 1 h. 4 g.
 18. — 5.
 Mai 2 — 6.
 Jun. 13 — 7.
 Jul. 11 — 8. *Wingf.*
 Aug. 8. — IX *Wingf.*
 22. — X = XVI.
 Sept. 5. — XI.
 19. — 6.

IX.

To: 1810. A. A.

Apr. 21. 3 h. 1. 2 G.
 25. — 3 —
 Mai 6. — 4 —
 Jul. 4. — 5 —
 Aug. 1. — 6 —
 15. — 7. 2. G.
 29. 4. bis VIII, incl.
 Sept. 12. — XLII — 5

To: 1810. W.

Apr. 24. 2 h. 5 g. bis XI. incl.
 Mai 8. — XIV. —
 22. — 1. A. p. 80 = 83.
 26. — 83 = 88.
 Jul. 17. — 2. — 1 = X.
 21. — XII = XVI.
 Aug. 14. — 3. — 1. — 1 = XXIII.
 28. — 11. III.
 Sept. 18. — 11. IV.

To: 1810. A. A.

Mai d. 8. 5 h. bis XIX incl.
 15. — XXVII —
 29. — XXXVIII —
 Jul. d. 24. *Wingf.*
 Aug. d. 21. — 1. *geb.* 1 —
 Sept. d. 4. — 2. —
 11. — 2. — 1 —
 25. — 2 —

W.

Apr. 9. 2. h. *Wingf.*
 23. — 1. A. 1. B.
 Mai 7 — 2 B.
 11 — 3 —
 Jul. 9 — 4. — 1 = X.
 23. — XI = XIII.
 Aug. 6. — 5.
 20. — 6. — 1 = IX.
 3. — 7. — 2 = XXI.
 17. — 7. — 2.

To: 1811

A. A.

Apr. d. 16. 1 h. 3. G.
 30. — 4 — 1 = XII
 Mai 14. — XIX = XXI
 Jul. 16. — 5 — 1 = VII.
 Aug. 13. — VIII = XVII.
 27. — 6. *Wingf.*
 Sept. 10. — 7. *Wingf.*
 Oct. d. 22. — 7. 1 = V.

